

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Dispvtatio III. De vniuersalissimis & primariis entis proprietatibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

vt quando dicitur, *Homo est mortuus: Dies est præseritus: Antichristus nunc est futurus.* Tunc enim actualis denominatio non cadit supra quidquam actuale; dicuntur enim à Dialecticis tales termini distractiui.

Solutio secundæ. Ad secundam respondeo ad illam maiorem: nulla est conceptibilis possiblitas, quæ non dicat essentiale ordinem ad Deum, adquætè considerata, prout est à parte rei, concedo; concepta inadquætè, & per conceptum præcisum communem Deo & creaturis, nego. Creatura considerata ut creatura, dicit ordinem ad Deum; concepta vero præcisè secundum conceptum possibilitatis communem Deo & creaturis, non dicit ordinem ad Deum, nec est per participatio- nem, ut patet.

Ad tertiam respondeo, implicare ut creatura adquætè sumpta sit possibilis vlo modo antequam Deus possit illam producere; posse autem inadquætè sumptam esse radicaliter possibilem antequam Deus concipiatur illam posse producere. Creatura sumpta inadquætè est creatura sumpta secundum aliquam rationem communem Deo & creaturis; quæ ratio sine dubio est prior, quam producibilis, cùm possit illa ratio communis tribui Deo, qui non est producibilis. Ad probationem similiter respondeo: nulla realitas adquætè sumpta concipi potest vel esse prior eo quod est simpliciter primum ens, concedo; nulla realitas inadquætè sumpta, nego: quia si primum ens esset prius omni realitate sumpta inadquætè & præcisum, esset etiam prius scipio; quia illa realitas sic præcisum sumpta est prædicabilis de illo primo ente, cùm sit ratio communis primo enti, & creaturis.

Ad quartam respondeo Dei omnipotentiam, cùm scipio sit potens & factiva, denominare proximè creaturas factibiles & possibiles sumpta adquætè, non denominare illas radicaliter sumpta inadquætè ac præcisum. Ad confirmationem & probatio- nem nem eadem responso est.

Ad quintam respondeo esse impossibile ut fiat concretum ex subiecto, & ex negatione illius pro eodem tempore; sed posse fieri concretum ex subiecto, & ex negatione illius pro diuerso tempore: v.g. in hoc concreto, *Petrus futurus*, dicitur in recto ipse Petrus, in obliquo autem carentia Petri, sed pro diuerso tempore; nam in recto dicitur Petrus cras existens, in obliquo negatio Petri existentis hodie. Similiter Petrus possibilis dicit in recto en- titatem Petri, quæ esset tempore quo existeret; in obliquo autem negat eandem, non pro tempore quo existeret, sed pro nunc. Denique illud non in- cludere contradictionem est aliquid actuale possi- bile, non aliquid simpliciter actuale; nam esse possibile, est terminus distractiui.

DISPUTATIO III.

De uniuersalissimis & primariis entis proprietatibus.

ACTENVS dixi, communem conceptum entis & essentia realis, per quem differt ab ente ficto: nunc circa generalia illius at- tributa possunt plura disputari. Primo de attributis entis generatim: secundo de vnitate, quæ prima est inter passiones entis; vbi explicari etiam debent varia distinctionum genera opposita vnitati: ter- tiò de veritate ac bonitate.

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

A

QVÆSTIO I.

De passionibus entis generatim.

Tria de huiusmodi entis passionibus generatim queri possunt: primò an sint: secundò quid enti superaddant: tertio quot sint, & quæ inter se ordinem habeant.

SECTIO I.

An sint aliqua passiones entis, & quid enti superaddant.

Nomine attributi, passionis, & proprietatis, seu Attributum affectionis significari solet id quod consequi- quid signi- tur primum, & quidditatum conceptum alicuius ficeret rei, ut risibilitas sequitur rationalitatem, & est eius attributum; essentia enim rei est primarius conce- putus, quem de re aliqua formamus, & quo scilicet tanquam è radice pullulant ea omnia quæ tei ali- cui attribui possunt. Secundarij autem conceputus cuiuslibet rei vocantur eius attributa, quia primario conceptui attribuuntur tanquam rationi è qua deriuantur. Difficultas igitur est, utrum communissimum ille conceputus entis aliqua habeat huiusmodi attributa omni profus enti conuenientia, & ab eo inseparabilis.

Ratio vero dubitandi primò est, quia id quod est attributum essentiae alicuius, debet esse extra con- bitatio-

Cceptum essentiae illius, cuius est attributum: illa quæ dicuntur entis attributa, non sunt aliquid ex- tra conceptum entis: ergo ens non habet attributa. Probatur maior; nam attributa entis vel eandem habent realitatem, quam habet ipsum ens; vel ha- bent distinctam realitatem. Si diuersam: ergo sunt distincta realiter ab ente, & sic sunt non entia. Vel habent eandem, & sic non sunt proprietates, sed essentia ipsa entis. Confirmatur, quia ens ante om- nem operationem intellectus est unum, verum, & bonum: ergo illæ proprietates aliquid enti super- addunt ante operationem intellectus.

Secundò proprietates entis, ut sunt proprietates, Secunda

sunt extra essentiam & aliquid superaddant: sed ut dubitatio, sunt proprietates, sunt reales: ergo sunt reales prout sunt extra essentiam entis, & prout ali- quid superaddunt. Confirmatur; nam proprietates non sunt proprietates, nisi secundum id quod superaddunt: sed sunt proprietates ut sunt reales: ergo sunt reales secundum id quod superaddunt.

Tertiò, si attributa includunt ens: ergo ens diuidi potest in illa tanquam in species inferiores, sicut diuidi- Tertia dubitatio- tur in decē categorias, in quibus similiter includi- tur. Imò si haec attributa conuertuntur cum ente, & illud includunt, sequitur quod unum attributum est alterius attributum, v.g. verum est attributum boni.

Dico primò, ens in communi habere vera & realia quedam attributa.

Ratio est, quia si ens non haberet veras illas pro- Ens habet pri- prietates, ens non esset aliquid scibile, quia omne attributa subiectum scientia habet reales proprietates, quæ de ipso demonstrantur: est absurdum negare quod ens sit aliquid scibile. Præterea multi sunt cōceptus secundarij entis in cōmuni illi sunt entis attributa; ergo enti in communi vera conueniunt attributa.

Dico secundò. Attributa entis non illi superad- Non super- dunt aliquid realiter distinctum ab ipso ente.

Obserua primò, proprietatem quamlibet super- addere semper aliquid subiecto cuius est proprietas; passio enim subsequitur essentiam sui subiecti, & est sequatio. Prima ob- extra illius essentiam, supponit enim illam iam cō- stitutam: non supponet autem si passio non includat aliquid extra illam essentiam. Sed non omnes ta-

HH h men

men passiones additamentum æquale afferunt suo subiecto; nam aliqua superaddunt entitatem realiter distinctam, vt quantitas distinguitur à materia, & frigus aquæ, cuius est proprietas. Aliquæ solæ superaddunt modificationem, vt figura quætitati. Aliquæ solam negationem, vt immortalitas non superaddit animæ nisi negationem destrutibilitatis à potentia naturali. Aliquæ superaddunt duntaxat connotationem alienius extrinseci, vt diuisibilitas connotat diuisiōnem quam superaddit quantitatib. Nō nullæ solū superaddunt formalitatem aliquam nouam, sed adæquatè distinctam, id est, quæ nec in suo conceptu includat essentiam, nec in ea includatur, vt risibilitas. Denique aliqua superaddunt formalitatem inadæquatè distinctam, id est quæ licet non includatur in essentia, eam tamen includit; sic enim vñitas includit conceptum entis, in quo non includitur. Illæ proprietates, quæ superaddunt aliquid realiter distinctum, vocantur passiones, aliae sunt attributa.

Secunda obseruatio.

Obserua secundò, proprietates quælibet posse sumi vel in concreto, vel in abstracto. In abstracto, vt cùm dico *quānum*; in concreto, vt cùm dico *quantitas*. Omnis proprietas sumpta in concreto, prædicatur de suo subiecto, & cum eo identificatur, cùm in recto dicat subiectum: v.g. quantum significat id quod habet quantitatem; cùm autem subiectum illud sit materia, rectè dicitur, *materia est quanta*. At verò attributa in abstracto sumpta distinguuntur aliquo modo ab essentia, id est non possunt semper de illa prædicari; falsa enim est hæc propositio, *Rationalitas est risibilitas*, quia abstracta semper sumuntur in sensu formalis, formalitas autem risibilitatis non est formalitas rationalitatis. Si autem proprietas includat essentiam, poterit etiam in abstracto prædicari de essentia: v.g. vera est hæc prædictio, vñitas est entitas. His positis,

Ratio conclusionis contra Scotum est, quia si proprietates entis superadderent aliquid realiter distinctum ab ente, illæ necessariò essent nihil; nam omnis quod non est ens, est nihil: ita proprietates non essent entia: ergo essent nihil.

Dico tertio, proprietates entis non superaddere ipsi enti aliquam realitatem, etiam ratione distinctam ab ipso ente; sed inadæquatè tantum. Id est, proprietates entis includunt ens, sed in eo tamen non includuntur.

Ratio est, quia illud formaliter includit rationem entis, quod sumptum formaliter non est purum nihil: attributa reale formaliter sumpta, non est purum nihil: ergo attributa entis formaliter sumpta includunt rationem entis: ergo id quod superaddunt enti, distinguunt solū ratione inadæquatè ab ipso ente.

Solutio prima dubit.

Ad primum pater, quomodo attributa entis superaddant aliquid enti sufficienter ut sint attributa; eandem enim habent realitatem, quam habet ens, sed inadæquatè distinctam formaliter ab ente. Sunt autem proprietates entis independentes ab intellectu eo ipso, quod superaddunt aliquid conceptibile diuerso conceptu.

Solutio secunda.

Ad secundam respondeo distinguendo maiorem: proprietates entis ut sic sunt extra essentiam adæquatè, nego; inadæquatè, concedo; sufficit enim ut non includantur in essentia, quanvis illam includant. Dicunt autem in recto ipsum essentiam entis, & in obliquo negationem aliquam aut connotationem; qua tamen negatio & connotatione concipi non possunt, quin concipiatur ipsum ens. Ideo ad confirmationem nego hanc maiorem: proprietates non sunt proprietates nisi secundum id quod superaddunt: licet enim non sint proprietates,

A tes, nisi quatenus superaddunt aliquid; fallum tam est, quod non sunt proprietates, nisi secundum id quod ab illis superadit; nam etiam ut sunt proprietates, dicunt in recto ipsum ens; quod autem in obliquo addunt, non est præcibile ab ipso ente.

Ad tertiam respondeo, ens non posse diuidi in tres istas proprietates, vnum, verum, bonum, tanquam in species inferiores, quia convertuntur cum ente; tam enim latè patent, quām ipsum ens. Diuiditur autem ens in decem categorias, tanquam in inferioria; quia quælibet categoria minus latè pater quām ens. Denique certum est, attributa entis ita converti cum ente, ut vnum sit attributum alterius attributi; si enim ens includatur in attributo reali, secundum afferat attributa omnia. Deinde vñitas est cognoscibilis; veritas est amabilis.

SECTIO II.

Numerus & comparatio proprietatum entis.

T ranscendentia numerari solent communiter sex, ens, res, aliquid, vnum, verum, bonum. Res & aliquid non sunt proprietates entis, cum sint duntaxat synonyma cum ente. De tribus aliis

Ratio dubitandi est primò, quia ens diuiditur in vnum & multa, tanquam in membra distincta: ergo vnum non conuenit omni enti; quod enim est multa, non est vnum.

Secundò: si vñitas non supponit ens, non est proprietatis entis: sed vñitas non supponit ens; nam omnis passio supponit suum subiectum ut vnum, cùm passio non possit prædicari de quilibet subiecto, sed de uno tantum: ergo vñitas non est proprietatis entis.

Tertiò alia multa possunt esse attributa entis præter tria illa, si alia multa æquè convertantur cum ente: sed præter vñitatem, veritatem, & bonitatem alia etiam multa convertuntur cum ente, nec ab eo possunt separari, ut existere, durare, esse alicubi, non esse fictum, non esse impossibile, identitas, similitudo, diversitas: ergo plura sunt entis attributa quām tria.

Dico primò, tres omnino esse proprietates entis in communis, vnum, verum, bonum; nec plures, nec pauciores posse cogitari.

Ratio est, quia tria illa conueniunt enti omni, & soli, & necessariò; quidquid enim ens est, necessariò indiuisiōnem haber in se, cùm sit diuisum ab omni eo quod non est ipsum; cognosci, & amari potest: quod autem ens non est, nullum habet ex his prædicatis; non enim est indiuisum, nec cognoscibile, nec amabile per se: ergo illa tria omni enti necessariò conueniunt, & quidam soli reliqua omnia vel soli, vel omni, vel necessariò non conueniunt: ergo illæ solæ sunt proprietates entis.

Dico tertio, primam proprietatem entis ordinem, generationis esse vñitatem, secundam veritatem, tertiam bonitatem.

Ratio est, quia ea quæ sunt absolute, priora necessariò sunt respectu; prius enim res est in se quām sit ad aliud: vñitas absolute conuenit enti, veritas autem & bonitas sunt respectu: vñitas ergo prima est inter tres. Deinde intellectus prior est voluntate à qua præsupponitur; veritas ergo prior est bonitate. Si tamen comparantur in ratione nobilitatis, vñitas imperfectior est diuersus aliis, cùm consistat in negatione, ut statim dicam.

Ad primam respondeo ens per se non diuidi in vnum & multa; nullum enim est per se quod sit multa; ens autem prout est commune enti per se, & enti per accidentem, diuiditur in vnum & multa: ego autem de solo hīc loquor ente per se.

Ad

Solutio secunda.

Ad secundam respondeo vnitatem non supponi ab ente, quia passio supponit quidem suum subiectum vt materialiter & confusè vnum, non supponit autem formaliter & distinctè vnum.

Solutio ter-

ta.

Ad tertiam respondeo, nullum eorum quae in argumento numerantur, esse proprietatem entis; nam existere, durare, alicubi esse, non conuenient enti possibili, quod reuerat eis ens: illæ negationes, non esse fictum, non esse impossibile; significantur formaliter in communi conceptu entis, id est non possunt esse vlliis attributa. Est idem, esse simile, esse diversum, fundantur in vnitate, ad quam etiam reuocantur.

QVÆSTIO II.

De vnitate, prout est proprietas entis.

Qvia primum inter attributa entis est vnitatis, merito ab illa ordior, & de sola loquor vnitate per se, non autem de vnitate per accidens, quæ includit necessariò plura vt plura, quales sunt domus & exercitus: vnum autem per se vel simplex est, vt Deus & Angelus; vel compositum essentialiter ex materia & forma substantiali, vt homo; vel compositum integraliter, vt virga. Tria ergo de hac vnitate sunt difficultima: primò in genere, quid sit illa, quæ vocatur vnitas transcendentalis; secundò quid vnitas numerica, seu indiuisualis: tertius quid vnitas formalis & vniuersalis.

SECTIO I.

De vnitate transcendentali.

Vnitas trascendentalis definitur.

Sic appellatur ea quæ ita reciprocatur cum ente, ut simul cum ipso transcedat omnia rerum genera; soletque definiri communiter, Indiuisio rei alicuius in se, & diuisio à quolibet alio: vnum autem, Ens indiuisum in se, & diuisum à quolibet alio. Id est, ens quod in seipso non est plura entia completa, & quod non est id ipsum quod sunt alia entia, quæ sunt aliud ab ipso: v. g. Petrus vnum dicitur, quia non est plures Petri, & non est id ipsum quod est Paulus.

Difficultas autem est obscurissima, quid sit illa indiuisio, quam vnitas superaddit enti; primò enim dubitatur, an illa sit aliquid positivum, an verò solum negatio: secundò qualis sit illa negatio, & quomodo constituat vnitatem.

S. I.

Virum vnitatis superaddat enti aliquid positivum.

Vnitas non diffinguitur ab ente.

Certum est ex dictis, primò vnitatem enti non superaddere aliquid realiter distinctum ab ipso ente, alioqui esset purum nihil; immo illud ens à quo distingueretur vnitatis, esset necessariò vnum seclusa vnitatis; distingueretur enim à quo-cunque alio.

Certum est secundò, vnitatem esse non posse aliquid positivum, etiam ratione distinctum adæquatè ab ipso ente; sed ens in eo necessariò includi, alioqui esset purum nihil. Solùm ergo difficultas est, vtrum vnitatis adæquatè sit positiva, an verò dicat in recto ens, in obliquo autem negationem.

Ratio autem dubitandi primò est, quia Deus est R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A à seipso intrinsecè vnum, & esse vnum, dicit in Deo perfectionem maximam simpliciter simplicem, quæ scilicet est melior ipsa quam non ipsa: ergo vnitatis non est formaliter negatio. Probatur consequentia. Omnis perfectio Dei cum Deo identificatur: sed negatio non identificatur cum Deo: ergo negatio non est perfectio Dei simpliciter simplex. Deinde Deus per suam essentiam simplicem sine vlo superaddito habet formaliter indiuisiōnem in se: ergo habet formaliter vnitatem. Probo antecedens. Vnus conceptus simplex, carens omni partium compositione, seipso est indiuisus: sed Deus per suam essentiam est simplex: ergo seipso est indiuisus. Denique punctum positivum per suam intrinsecam entitatem est indiuisibile sine vlo addito: ergo seipso est positivum.

B Secundò in rebus compositis esse formaliter

Secunda.

vnum est esse vnitum: sed esse vnitum, est aliquid positivum: ergo in rebus compositis vnum est aliquid positivum. Probatur maior primò, quia indiuisio duarum partium est id quo illæ partes sunt formaliter indiuisæ: sed vno est ratio per quam illæ partes sunt non diuisæ, quia duas partes esse vnitatis, & esse non diuisas, synonyma sunt: ergo vno est illarum indiuisio. Probatur secundò. Vnatum, & non vnitum opponuntur contradictoriè: sed vnitum dicit formaliter vniōnem: ergo non vnitum dicit formaliter carentiam vniōnis: sed non vnitum & diuisum idem sunt: ergo diuisum dicit formaliter carentiam vniōnis; atque indiuisum, quod contradictoriè opponitur diuiso, dicit formaliter vniōnem. Probatur tertius. Diuisum, & non vnitum sunt formaliter idem: ergo habent eundem terminum contradictem: sed terminus contradicens non vniōto est vnitum: ergo terminus contradicens diuiso est vnitum: ergo indiuisum & vnitum idem sunt. Denique probatur, quia diuisum & indiuisum sunt contradictria: ergo vno ex illis est positivum: sed esse diuisum non est aliquid positivum; est enim carere vniōne: ergo esse indiuisum est aliquid positivum.

D Tertiò id quod opponitur negationi est positivum: sed indiuisio opponitur negationi, nempe diuisio, quæ negatio est; diuisa enim dicuntur, quorum vnum non est aliud, quæ negatio est. Imò duas virga formaliter dicuntur diuisa per negationem continuationis: ergo vnitatis est aliquid positivum. Denique esse diuisum, quod opponitur indiuiso, est vel negatio vniōnis, vel carentia identitatis: ergo semper est negatio.

Dico primò, id quod vnitatis enti superaddit, formaliter esse negationem, non autem aliquid positivum. Ita docent cum S. Thoma omnes eius discipuli, quos sequuntur Suarez disp. 4. s. 1. Fonseca 4. Metaphys. c. 2. q. 5. Averla q. 5. s. 1. Ariaga disp. 1. s. 3. contra Seuton. totam eius Scholam, & Vascum 1. p. disp. 182. cap. 2. Hurtadum, Ouedum, & alios quamplures.

E Ratio primò est, quia illud quod contradictrioè opponitur rei positivæ, negatum est, non autem positivum: vnitatis contradictrioè opponitur multitudini, quæ negatio non est, sed aliquid positivum: ergo vnitatis formaliter negatio est, non autem aliquid positivum. Maior probatione non eger; in minori autem clarum est, quod vnitatis positiva sit multitudini; nam eo ipso quod tollitur multitudino vnitatum, ponitur vnitatis. Probatur ergo quod multitudino formaliter positivum aliquid sit, non autem negatio. Repeitio entitatum positivarum est aliquid positivum: multitudino non est carentia, sed repetitio entitatum positivarum:

H. H. 2 ergo

Prima dubi-

tatio.

ergo multitudo non est carentia, sed repetitio entitatum posituarum. Deinde id quod non sit per ablationem, sed per adiectionem entitatum posituarum, est aliquid positivum, non negativum: multitudo sit per adiectionem, non per ablationem entitatum posituarum: ergo multitudo non est negatio, sed aliquid positivum; nam ad constituantam multitudinem non debent tolli, sed adiici entitates; ad constituantam verè unitatem, tolli debent, non adiici entitates: & quò plus additur, ed magis crescit multitudo; & quò plus auferitur, ed minor redditur.

Secunda probatio.

Præterea tota ratio, cur censeant aliqui unitatem esse positivam, multitudinem autem esse negationem, est quia existimant unum, seu individuum, esse formaliter idem ac habere unitatem: sed esse unum non est formaliter habere unitatem: ergo esse unum non est formaliter aliquid positivum. Minor, quæ negatur ab aduersariis, probatur clarè; quia esse unum est passio communis omni enti, adeò ut nulla res sit ens, quæ non sit unum: sed esse unitum non est passio communis omnibus entibus; nam quæ sunt simplicia, & indissimilitia, habent unitatem, & carent omni unitate: ergo esse unum transcendentaliter, non est formaliter esse unitum; Deus enim unus est sine unitate, præcisè quia individuus est in plures Deos. Similiter Angelus, anima rationalis, punctum, conceptus entis abstractus unitatem habent, & carent unitate: ergo manifestum est quod unus & unitas plurimū differunt; si enim carere unitate formaliter est esse multiplex, Deus qui careret unitate, multiplex est.

Itaque quoties dicunt aduersarij, quod unum formaliter est esse unitum, triplex ab illis committitur æquiuocatio. Prima est, quia aliud est constitutum hominem in ratione hominis, aliud constitutum in ratione unius hominis. Primum illud est proprium munus unitatis, non autem secundum; constitutum enim in ratione hominis unus per negationem multarum partium componentium, & multarum unitonum; si enim multe partes componentes, v.g. multæ animæ unitur eidem materia, non esset unus homo; & tamen ad esset unus ergo unus non sufficit ad unitatem.

Altera æquiuocatio est. Aliud est partes facere compositum, aliud facere unum compositum. Certe est per unitatem partes ita connecti ut facient compositum, sed per unitatem non faciunt unum compositum, licet aliquando vox illa *unum*, sumatur pro composito; dicitur enim partes unitas facere unum, vbi *unum* significat compositum, non autem unum de quo hic agitur, & est transcendens: esse autem compositum, non est transcendens, cum communio non sit omni enti; partes enim post unitatem sunt eodem modo multæ ac ante unitatem: ante unitatem videlicet non fuerunt multæ in ratione hominis, quæ essent plures homines, sed plures partes; haec autem pluralitas non est ablata per unitatem: ergo unus non tollit multipliciter unitatem, neque facit unitatem, sed facit compositionem.

Neque dicas ante unitatem esse plura entia, post unitatem esse unum ens, v.g. unum hominem, unum continuum.

Respondeo enim unum significare aliquando compositum, aliquando rem individuam: si unum significet compositum, fateor fieri post unitatem unum hominem, vel unum continuum; si unum significet rem individuam, nego per unitatem fieri unum; sunt enim verè plura entia. Semper igitur

A distinguenda hæc duo sunt, esse unum, & esse compositum.

Terria æquiuocatio illis vocibus committitur, *tertius*, *esset divisum*, & *indivisum*; divisum enim aliquando vox significat id quod non est connexum; indivisum autem significat ligatum, & connexum. Aliquando autem divisum significat id quod habet plures entitates; indivisum id quod non habet plures entitates. Unum transcendentaliter, de quo hic agitur, non significat indivisum priore modo sumptum, sed posteriore. Ex quibus omnibus plane colligitur, unum & unitum significare duo inter se distincta.

Ad primam respondeo, Deum esse à se unum, *quatenus* est individuus in plures Deos; unitatem ita autem esse perfectionem, sed negatiuni, quæ dicit in recto Deitatem, in obliquo autem negationem pluralitatis; unitas enim negatio non ut secundum id quod dicit in obliquo, & secundum illud non identificatur cum Deo, sed secundum id tantum quod dicit in recto.

Inde committitur ab aduersariis, æquiuocatio quando dicitur Deus esse *unitus*; non enim intelligitur unitas transcendentalis, quam haberet etiam si essent plures Dei; sed intelligitur dominus Deus esse *unitum*, seu nullum præter eum esse Deum: id quod manifestè negatur est, cum non sit aliud quæ non esse plures Deos.

Ad illam propositionem, *Deus sine ulla superaddito habet individualitatem in se*; formaliter, nego; fundamentaliter, concedo; id est, ipsa entitas Dei positiva est fundamentum talis individualitatis; illam exigit, sicut ens spirituale per suam entitatem positivam habet fundamentaliter negationem materiae, quia illam exigit; formaliter autem sit spirituale per talen negationem. Similiter punctum est individuabile per suam entitatem intrinsecam, quatenus illa entitas pluralitatem negat, ideoque non est formaliter unum nisi per negationem.

Ad secundam tota responsio patet ex dictis in *Soliloquio* probatione conclusionis, vbi ostendit fallum omnino esse, quod eriam in rebus compositis esse unitam transcendentaliter, & esse unitum idem sit. Si enim esse unum idem significaret esse compositum, reuerè esse unum est esse unitum. Si autem esse unum significaret esse individuum, quod est esse unum transcendentaliter, esse unum non est esse unitum, ut probauit.

Ad probationem minoris distinguunt illa positione: sed unus est ratio, per quam illæ partes non sunt divise; si esse non divisum significaret esse ligatum, concedo; si significaret non habere plures entitates, nego; partes enim esse unitas, est illas esse ligatas; sed non est, illa non esse plura entia. Quando autem illæ dicuntur facere unum, tunc unum significat compositum, sive unum compleatum; non autem unitatem transcendentaliter, quæ est carentia multarum entitatum.

Ad alteram probationem distinguunt illa positionem: sed non unitum & divisum idem sunt; si divisum significaret non ligatum, concedo; si significaret quod habet plures entitates, nego. Deus enim, vix dixi, est non unitus, & tamen plures non habet entitates. Eodem modo soluntur alia probationes: esse divisum non est aliquid positivum, si significaret esse non ligatum; sed est aliquid positivum, si significaret habere plures entitates: quod cum opponatur contradictione individuo, certe individuum est aliquid negativum.

Ad tertiam respondeo, divisum, cui opponitur unitas, est aliquid verè positivum, et leprosum dixi. Divisio enim sumi potest vel propter inuiditatem

multas partes, & sic est aliquid positum; vel provt vna illarum entitatum negat aliam, seu non est alia, & sic negatio est: opponitur autem vni- tati sumpta primo modo, non autem secundo. Due virgæ dicuntur diuīsa per negationem con- tinuitatis, si diuīsio sit non ligatio; si autem diuīsio diceret esse plura, due virgæ dicuntur diuīsa per pluralitatem entitatum, non per negationem continuitatis. Est autem contradic̄to in altero argum̄to; Esse indiūsum est habere partes vnitatis, vel identificatas: si enim partes identificatae sunt, iam non sunt partes. Itaque nego, quod diuīsum oppositum vnitati sit carentia vni- tatis, aut carentia identitatis; nam carentia identitatis formaliter est pluralitas entitatum, & est ali- quid positum.

§. II.

Quomodo vnitatis constituantur per negationem, & qualis illa sit.

Dixi vnitatem constitui per negationem: nunc videndum, vtrum adēquate constituantur per negationem, an v̄rō includat etiam ip̄sum ens; vtrum ens p̄scindi ab ea negatione possit, & ab vnitate; vtrum illa sit negatio diuīsionis in se, an v̄rō negatio alterius entis.

Prima dubi-
tatio.

Ratio enim dubitandi primū est, quia passio est aliquid adiacens subiecto, & illi superadditum: sed ens non est aliquid adiacens & superadditum enti: ergo ens non potest esse passio entis, nec in ea includi. Probatur maior, quia passio dicitur secundarius conceptus: & deinde illud est adiacens alteri, quod predicatur de eo accidentaliter, & manat ab essentiā: passio est huiusmodi: ergo passio est aliquid adiacens. Imò ens non potest predicari accidentaliter de ente: ergo non potest esse passio entis; videmus enim alias omnes prop̄rietates ratione distingui à suis subiectis. Denique vnitatis & vnum non significant omnīd idem; si autem vnitatis includit formaliter ens, significat omnīd idem ac vnum: ergo vnitatis non includit ens etiam in recto, sed consistit in pura negatione.

Secunda dubitatio.

Secundū videtur omnino, quod ratio entis p̄scindi non potest ab illa negatione ac vnitate; quia illa negatio quam vnitatis enti superadditum, fundati debet in ipso ente: sed hoc fundamentum quatenus est quid distinctum ab illa negatione, vel est aliquid vnum, vel non. Si est vnum: ergo illa negatio pertinet ad vnitatem. Si non est vnum: ergo non potest fundare vnam negationem. Deinde fundamentum illius negationis distinguitur à negatione: ergo est vnum scelus negatione. Probatur consequentia. Vbi est numerus, ibi sunt due vnitates: sed si fundamentum negationis, & negatio distinguntur, faciunt numerum: ergo fundamentum negationis habet vnitatem, scelus negatione, si ab ea p̄scinditur. Denique esse hominis p̄cisa illa negatione non est lapis; imò est non lapis, non leo: ergo distinguitur à lapide: & est vnum, quia esse vnum est esse idem cum seipso, & ab alio diuersum.

Tertiū, quidquid est in Petro, distinguitur adēquātē à Deo: sed seclusa negatione, ratio Petri est in Petro: ergo seclusa negatione ratio Petri distinguitur adēquātē à Deo: ergo est vna. Deinde si ratio entis post p̄cissionem non esset per se vna & distincta à quolibet alio, non posset fieri vna per formam superuenientem: sed hoc falsum

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

A est: ergo ratio entis manet vna post illam p̄scisionem. Probatur maior. Forma superueniens subiecto non reddit subiectum in se vnum: v.g. albedo superueniens parieti, facit illum album, non facit vnum; vnitatis autem esset forma enti superaddita: ergo non faceret subiectum vnum.

Quārd nullus conceptus simplex prouenire Quarta. potest subiecto à forma distincta: esse vnum est conceptus simplex: ergo non potest prouenire subiecto à forma distincta. Probatur maior. Esse album idē est conceptus compositus, id est signifi- catus habens albedinem, quia est à forma distincta. At v̄rō spirituale v. g. idē est conceptus simplex, quia non prouenit à forma spirituali: materia v.g. non dicitur spiritualis, eo quod iungatur forma spirituali: ergo conceptus simplex non prouenit à forma distincta.

Dico secundū, vnitatem non consistere formaliter in sola negatione, sed includere in recto ipsum ens, in obliquo negationem, que non potest p̄scindi ab ipso ente, licet ens p̄scindi ab ea possit.

Primā partem negant Fonseca⁴. *Metaph.* cap. 2. quæst. 5. sect. 3. Auersa quæst. 5. sect. 3. & quæst. 4. sect. 2. Probatur, quia proprietates entis identificantur cum ipso ente: sed negatio identificata non potest cum ente, alioqui ens esset negatio: ergo negatio non est proprietas entis: ergo vnitatis, que est proprietas entis, non est negatio. Deinde vnum p̄dicatorum de ente: negatio p̄dicari non potest de ente: ergo vnum non est negatio. Denique id quod est realis proprietas entis, non potest attribui enti rationis; sed indiūs sump̄a pro pura negatione alterius, conuenit chimera: ergo illa negatio non est formaliter vnitatis.

Secundam partem Arriaga negat *num. 51.* ex-
stimatque rationem entis p̄scindi non posse ab illa negatione & ab vnitate. Probatur tamen, quia si ens p̄scindi non posset ab vnitate, vnitatis non esset v̄llo modo proprietas; quod enim non est conceptus secundarius entis, non est proprietas entis. Si ens in suo conceptu primario includat vnitatem; vnitatis non est secundarius, sed primarius conceptus entis: ergo ens in suo conceptu primario non includit vnitatem. Deinde vnum & ens non sunt voces synonymae: ergo altera eorum significat aliquid, saltem ratione distinctum ab altera.

Dico tertīo. Negatio quam vnitatis superadditum Negatio di-
enti, est negatio diuīsionis in se, non autem ne-
gationis in se, facit diuīsionis in se, quilibet alio vnitatem.

Observa vnitatem, vt notabam nuper, definiri, Duplex in-
Indiūsionem rei in se, & diuīsionem à quolibet alio; diuīsio-
vnde videtur duplēcē includere negationem. Di-
uīsio entis in se illa est secundūm quam aliquid est in seipso plura; seu est congeries plurium re-
rum diseretur. Indiūsio autem entis in se illa
est secundūm quam dicimus aliquid ens non esse in seipso plura entia. Diuīsio entis à se diceretur,
si aliquid esset aliud à seipso; v.g. si Petrus esset
Paulus. Indiūsio entis à se est cū dicimus, *Hoc
est ens, non est aliud à seipso*; v.g. hominem non
esse bouem, Petrum non esse Paulum. Idem autem
est dicere ens non esse diuīsum à se, ac dicere
illud esse diuīsum ab omnibus aliis. Certum est
vtramque indiūsionem, seu negationem diuī-
sionis, tum entis in se, tum entis à se, conuenire
vnitati, vt patet ex allata definitione; sed negavit
conclusio vnitatem primariū constitui per indiū-
sionem

Probatio.

sionem rei à se, quæ negatio est alterius entis; sed per indivisionem rei in se, quæ est negatio multitudinis.

Ratio est, quia negatio quæ constituit formaliter unitatem, non potest conuenire multitudini: sed esse diuisum à quolibet alio, conuenit etiam multitudini; nam unus aceruus lapidum non est alius aceruus. Deinde conceptus unitatis est absolutus; esse autem diuisum à quolibet alio, est conceptus respectivus. Denique idcirco aliqua res diuisa est à quolibet alio, quia in se non est diuisa in plura entia; v.g. Petrus idcirco est diuisus à Paulo, & equo, quia in se non est diuisus in Paulum, & equum: ergo indivisio rei in se prior est quam diuisio à quolibet alio.

Dico quartò, negationem diuisonis, quam dicit unitas, esse negationem diuisonis in multa entia totalia actu completa, vel in multa entia diuersorum praedicamentorum.

Ratio est, quia illa negatio est propria unitatis per se, per quam id quod est unum per se, differt ab eo quod est unum per accidens, & à multitudine: sed per indivisionem in plura entia totalia, vel diuersorum praedicamentorum, unum per se differt ab eo quod est unum per accidens; nam aceruus lapidum v.g. diuisus est in multos lapides, qui sunt entia totalia; centenarius hominum est centum homines; album est diuisibile in substantiam & accidens. Quod autem non continet plura entia totalia, est unum per se: ergo illa indivisio constituit unitatem formaliter.

Ad primam respondeo distinguendo illam propositionem: *Passio est aliquid adiacens & superadditum subiecto*; passio sumpta inadæquatè, seu secundum aliquid sui, concedo; passio adæquatè sumpta, nego. Passiones enim transcendentium in recto dicunt ipsum ens, in obliquo autem sunt aliquid adiacens, neque sunt passiones secundum illud solum quod superaddunt, sed secundum illud ut iunctum alteri. Similiter passio prædicatur accidentaliter secundum id quod dicit in obliquo, non secundum totum quod dicit etiam in recto. Est autem discrimen inter passiones transcendentales, & alias quascumque passiones, quia transcendentales necessariè includunt sua subiecta, non autem alias; debent enim esse reales: non possunt autem habere realitatem, quin includant sua subiecta. Unum & unitas idem significant, sed in modo significandi differunt; nam utrumque significat ens, & indivisionem; sed unum magis explicitè significat ens, quam illud significat unitas.

Ad secundam respondeo fundamentum illius negationis, quam unitas enti superaddit, posse considerari vel prout est à parte rei, & sic est reuera vnum; vel prout cadit sub intellectum, & sic illud nec est vnum, nec multa, sed præscindit ab utroque; nam eo ipso quod præscindit hanc negationem, præscindit unitatem, & sic illud cogitari non potest ut vnum. Ad hanc ergo propositionem, *Illud fundamentum præcisæ negationis non est multa*; respondetum cum eadem distinctione, à parte rei non est multa, concedo; prout cadit sub intellectum non est multa, nego; quia intellectus neque affirmat multitudinem, neque illam negat, sed præscindit ab unitate, & à multitudine. Deinde concedo fundamentum illius negationis distinguiri à negatione; sed nego illud propterè esse vnum seclusa negatione: tunc enim est numerus, quando est distinctio inter duo vna, id est inter ea quæ distinctas habent unitates; tunc autem nego

A esse numerum, quando est distinctio inter duo, quæ non sunt plura vna. Eins & negatio diuisonis distinguuntur quidem, sed non habent diversas unitates, cum per illam negationem ens sit vnum. Homo præcisa illa negatione superaddit non est homo; idcirco nego tunc hominem distinguiri à lapide prout subest illi præcisioni per intellectum; nec esse non lapidem, non leonem; nam homo includit formaliter unitatem, quam non includit ens in communi.

Ad tertium respondeo distinguendo maiorem: *Quidquid est in Petro, quatenus est contractum ad Petrum, distinguuntur adæquatè à Deo, concedo; quatenus est abstractum, nego; quia ille concepius entis, quatenus abstractus, non includit voluntam rationem, per quam ens illud non possit attribui Deo, & sic illud nec est producibile, nec improductibile; sed ab utroque præscindit. Deinde nego illam propositionem*, *Si ratio entis præcisa non est vna, non posset reddi vna per formam superuenientem*.

Si enim forma illa superueniens sit ipsa unitas, certè superueniens subiecto reddit illud vnum. Si autem sit aliqua alia forma, supponit illud iam esse vnum: nam sicut effectus formalis abdinitis est facere album, ita effectus formalis unitatis est facere vnum.

Ad quartam respondeo distinguendo illam maiorem: nullus conceptus simplex potest proutem subiecto à forma adæquatè distinguita, concedo; id est à forma, quæ nec includat subiectum, nec in eo includatur: si autem forma distinguita sit solum inadæquatè, ita ut in recto dumtaxat dicat subiectum, nego.

S E C T I O . II.

De unitate numerica, seu individuali.

Post explicatam unitatem, quæ genus est ad omnes alias unitates, sequitur prima eius species, quæ vocatur unitas numerica, haec etiam, individuatio, singularitas, differentia individualis, per quam scilicet constituitur individuum. Quaritur autem primò, quid illa sit, & quid superaddat natura communis: secundò quodnam sit principium internum & formale, à quo illa oritur. Quod autem quarti tertio posset, utrum sola singularitas existat à parte rei, patebit ex statim dicendis de unitate vniuersali.

S. I.

Quid sit unitas numerica, & quid superaddat nature communis.

Certum est primò, unitatem & differentiam individuali dupliciter posse concepi, primò limitate, propter est principium incommunicabilitatem, id est formam ratione cuius natura non potest communicari pluribus; & sic propriè appellatur unitas numerica, haec etiam, singularitas. Secundò concepitur prout est differentia quasi materialis & entitativa, id est prout est principium operationum perfectiorum, aut minus perfectarum intra eandem speciem; id est circa eadem obiecta, tum materialia, tum formalia. Sic enim probabam in tractatu de anima, posse individuus eiusdem speciei habere differentias individuales, id est materiales, dissimiles & inæquales. Cum enim certum omnino sit, differentias individuales sumptas prout sunt haec etiam, esse non posse inæquales; sic enim dicunt solidum incommuni

communicabilitatem, quæ in omnibus simillima est, & non potest esse aliquid multis commune; quoties dicitur differentias individuales esse inæquales, significatur eo nomine differentia materialis, non autem vñitas numerica, vel singularitas.

Quid sit vñitas numerica. Certum est secundò vñitatem propriè sumptam non esse aliud quām entitatem ipsam rei alicuius cum negatione communicabilis ad plura inferiora, ita ut dicat in recto positivam entitatem rei alicuius, in obliquo autem incommunicabilitatem illius rei ad plura. Sed hoc tamen ut explicetur,

Prima. Ratio dubitandi primò sit, quia id quo Petrus constituitur Petrus, non est id ipsum, quo Petrus constituitur homo; quia id quo constituitur homo, non differt à Paulo, qui est etiam homo; id autem, quo Petrus constituitur Petrus, differt à Paulo: ergo individuatio superaddit naturæ communi aliquid realiter ab ea distinctum.

Secunda. Homo non est essentialiter individuum: ergo individuatio est aliquid extra essentiam hominis, & ab ea distinctum. Probo antecedens. Si homo esset essentialiter individuum, non posset multiplicari in plura individua, neque concipi posset sine individuatione; sicut quia Deus esset essentialiter individuum, non possumus esse plures Dij, neque concipi potest Deus sine singularitate.

Conclusio. Dico primò. Vnitas numerica necessariò est differentia positiva superaddita nature specifica, ab ea non realiter, sed ratione tantum distincta. Tres habet partes conclusio.

Vñitas numerica est aliquid superadditum. Ratio prima, quam omnes communiter admittunt, est quia vñum individuum positivum differt ab alio individuo; non differt autem nisi quodlibet individuum differentiam habeat sibi propriam, & positivam, per quam constituitur & distinguatur a quolibet alio. Deinde natura specifica secundum se, & quatenus abstrahit à differentiis individuabitibus; v. g. natura humana quatenus terminans illum conceptum formalem, quo intelligo animal rationale, nihil cogitans de Petro & Ioanne, indifferens est & communicabilis, seu determinabilis ad multa individua: debet autem contrahi & determinari per aliquid sibi proportionatum, nempe per aliquid positivum, cùm positivum ipsa sit. Hoc positivum est differentia constitutiva individui: ergo differentia constitutiva individui est aliquid positivum superadditum essentia. Denique cùm natura specifica præcisè sumpta sit communicabilis multis, & non habeat negationem communicabilitatis adiunctam, natura vero singularis illam habeat, necesse est, ut intelligatur interuenire fundatum aliquod huius negationis, propter quod illa negatio conueniat naturæ singulari, tametsi non conueniat naturæ præcisè secundum se sumpta.

Non distinguuntur realiter à natura. Ratio secundæ partis, quæ negat positivum illud superadditum esse distinctum realiter à natura specifica, facilis est; quia nulla est natura creata, que non existat extra causas per actualitatem suam internam, secundum quam etiam terminat actionem producentis: ergo illa non est individua per aliquid quod sit à parte rei distinctum à tali natura. Probatur consequentia. Quidquid terminat aliquam productionem est singulare: natura realis, etiam seclusa omni singularitate, distincta per seipsum, terminat productionem, cùm sit extra causas: ergo est singularis se-

A clusa omni singularitate distincta. Deinde humanitas Petri realiter distinguitur ab humanitate Pauli: ergo differentia numerica Petri facit aliud compositum cum humanitate Petri, & individuatio Pauli aliud compositum cum humanitate Pauli. Vel igitur illæ humanitates, que sunt partes duorum compositorum differunt inter se numero, vel non differunt. Si differunt, & sunt singulares: ergo inutilis est differentia individuallis distincta: si autem non distinguuntur, nec sunt singulares: ergo non terminant actiones distinctas. Imò sunt vna planè natura.

Tertia pars, quod illa vñitas ratione distinguatur à natura ex duabus præcedentibus sequitur; si enim differentia individuallis est aliquid superadditum naturæ communi, & si non est aliquid distinctum realiter, certè sequitur quod sit aliquid ratione distinctum ab illo gradu specifico.

Ad primam respondeo, illud quo Petrus constituitur homo, esse realiter illud ipsum, quo constituitur etiam Petrus, sed sola distinguunt ratione; id est illud ipsum reale, quod Petrum reddit hominem, reddit etiam hunc hominem; est enim eadem realis Petri natura, nempe corpus & anima Petri vñita, per quæ Petrus redditur homo, & hic homo. Sed hanc tamen naturam vnam si apprehendat noster intellectus ut est fundamentum in Petro cum Paulo accidentium similium, diceatur Petrum constitueret ut homo est, & vocabitur differentia specifica; si eadem apprehendat intellectus, ut fundamentum quorundam accidentium quæ non sunt in Paulo, & est fundamentum etiam incommunicabilitatis, dicetur Petrum constitueret ut est Petrus, & vocabitur differentia numerica, seu heccitas Petri. Petrus ergo realiter à Paulo differt, tum secundum id quo constituitur Petrus, tum secundum id quo constituitur homo; quamvis secundum id quo constituitur homo, sit Paulo similis; secundum id autem, quo constituitur Petrus, sit illi dissimilis. Itaque certum est, Petrum posse concipi ut hominem, quin concipiatur ut Petrus, quia differentia individualis distinguunt ratione à specifica.

Ad secundam distinguo hanc consequiam: Ergo individuatio est aliquid extra essentiam hominis, ut existentem à parte rei, nego; ut conceptam & præcism ab intellectu, concedo. Individuatio enim reuerat est à parte rei essentia ipsa hominis; sed tamen est aliquid extra conceptum obiectuum essentia, seu extra essentiam ut à nobis conceptam. Nam quamvis concipi possit à nobis essentia hominis, præscindendo à differentiis individuabitibus, ita ut illa sint extra conceptum obiectuum essentia humana; nihilominus tamen à parte rei non inuenitur essentia hominis extra differentias individuantes, seu hæc censes humanas; neque ha extra illam.

§. II.

E Quodnam sit principium intrinsecum & formale, à quo petitur individuatio.

D Ico intrinsecum & formale; nam à quo Triplex sensus principio externo & efficiente, per quod res tentia ipsæ individuenter, id est cur vñum potius individuum producatur quām aliud, dictum est. Physic. Quæritur ergo, quodnam sit principium intrinsecum & quasi formale, per quod formaliter res constituitur haec, & non alia? Qua ita

HH h 4 contro

644 Philosophiæ Peripat. Lib. IV. Disp. III.

controuersia tres sunt sententiæ. Prima communis omnium Thomistatum docet, res non individuari nisi per ordinem ad materiam signatam, id est ut affectam certis quibusdam accidentibus; unde negant naturas abstractas à materia, quales sunt Angeli, esse posse plures intra eandem speciem; sed non posse illos esse numero plures, quin sint etiam plures specie; naturas autem dicentes ordinem ad materiam, posse plures esse numero intra speciem eandem, quia materia signata illas individuat. Secunda sententia est Valquies *tom. 1. in 23. part. disp. 74. cap. 7.* docent res quilibet creatas individuari ex ordine ad has numero circumstantias temporis & loci, in quibus primò producitur. Tertia est Suarez *disp. 5. sect. 6.* res individuari formaliter per suas proprias entitatis, quatenus illæ negationem habent communicabilitatis.

Conclusio quadruplicata.
Dico secundò, nullam formam substantialiem, aut accidentalem, neque compositum ullum physicum individuari formaliter per materiam aut per ordinem ad illam; neque per ordinem ad has numero causas & circumstantias loci & temporis; sed principium individuationis cuiuslibet est ipsam entitatem Physicalm, prout est incommunicabilis ad plura entia completa, quæ sint adæquatè idem cum ipsa. Quatuor partes habet conclusio.

Non petitur individuatio à Thomistis, probatur primò, quia anima rationalis postquam separata est à materia & quantitate, manet eadem numero quæ erat ante separationem: anima Christi triduo illo post mortem Christi eadem fuit quæ ante; neque negari potest quod anima S. Petri existens in celo sit eadem illa quæ fuit in corpore: ergo anima non individuatur per materiam. Eademque ratio est formarum materialium, tum substantialium, tum accidentalium; quæ si dividuntur separant à materia, eadem sunt, quæ fuerunt ante separationem.

Neque dicas illas formas semper dicere ordinem ad materiam, per quem ordinem individuantur. Sed contrà. Nam illæ formæ separatae non dicunt ordinem ad unam potius materiam, quam ad aliam: ergo non possunt individuari per ordinem ad materiam; alioqui tot essent individua, quot sunt materie ad quas dicunt ordinem. Deinde plures numero formæ distinctæ habent ordinem ad hanc numero materiam: ergo individuatione non petitur per ordinem ad materiam: v. g. forma hominis, & forma equi, possunt esse tum simul, tum successiæ in eadem materia. Inde in eodem corpore, in quo sunt formæ substantiales, sunt etiam formæ accidentales. Si ergo ex ordine ad materiam pertinet individuatio, certè illæ omnes formæ idem essent individua. Denique si à sola materia petitur individuatio cuiuslibet compositi, sequitur omnino, quod ignis idem est individuum cum ligno, ex quo productus est; & homo idem individuum cum cibis, quibus nutritur.

Altera probatio. Secundò, sequitur ex ea sententia, quod Angelus esse non possunt specie plures intra eandem speciem; quod vtrò admittunt Thomistæ, clareque impugnatum est in tractatu de Angelis, quia ipsa materia & quantitas multiplicantur per seiphas intra eandem speciem sine ordine ad aliam materiam & quantitatem: ergo etiam quilibet alia res multiplicari potest numero sine ordine ad materiam. Inde certum est, quod idem Angelus habet plures visiones solo numero distinctas, quæ nullum dicunt ordinem ad materiam: ergo pos-

A sunt res individuari & multiplicari numericè sine ordine ad materiam. Sed de hoc aliæ pluribus.

Si quando autem dixit Philosophus, materialis principium illud, per quod varia nos cognoscimus individua corporeæ, esse materiam diversam affectam accidentibus; quoties enim diversa videntur à nobis accidentia, & diversa materia, diuersa dicimus esse individua. Non est igitur locutus de principio individuationis secundum se, sed secundum nostram cognitionem, quæ remenatur ad corpora.

Secunda pars contra circumstantias loci & temporis, à quibus petit Vasquez individuationem, probata est falso *2. Physicorum.* Est enim profus incredibile, quod hic numero ignis, qui producitur hodie Lugduni ab hac causa, non potuerit saltem diuinitus produci heri ab alio igne in alio loco. Calor v. g. qui nunc in te producitur existente in cubiculo, potuit sine dubio heri produci in aula. Et sane potuit Deus uno anno tardius producere hunc eundem mundum; vel de ratio, cur fuisset alius mundus, si Deus illum tardius, aut citius produxisset? Num fuissent iidem flores, eadem sidera, eadem animalia, idem homo, si Deus eodem die, vel eodem instanti, ve voluit S. Augustinus omnia creasset? Denique hic locus, & hoc tempus seiphas individuantur sive ordine ad alias circumstantias temporis & loci: ergo alii etiam effectus possunt individuari sive tali ordine.

C Tertia pars ponit, ipsam entitatem rei esse principium generale cuiuslibet individuationis. Probatur primò, quia si nihil esset, quod sua entitate individuaret, daretur processus infinitus; quod enim de illo principio individuationis: Vel illud sua entitate individuum est, & sic frustra est omne aliud principium individuans; vel non se individuat sua entitate, & sic quero de illo principio altero, deque aliis in infinitum. Deinde illud est principium individuans, per quod res individuuntur distinguuntur à qualibet alia; sed per suam entitatem qualibet res ab altera distinguuntur; ab enim idem principium constitutum, & distinctum: sed entitas rei est principium eius constitutum: ergo est principium distinctum. Denique præcisò per intellectum quoconque principio distincto, res per seiphas est extra causas: ergo sine alio superaddito est individua.

D Quarta denique pars docet entitatem rei solum non esse principium individuans sine negatione communicabilitatis ad plura entia completa, quæ tamen sunt adæquatè eadem cum illa. Ratio est, quia unitas numerica superaddit enti id per quod distinguuntur ab universalibus: sed id quo unitas numerica differt ab universalibus, est incommunicabilitas: ergo unitas numerica superaddit entitati incommunicabilitatem. Minor certa est; nam universalis dicitur id quod secundum rationem aliquam unam & eandem multis est communicabile; id est, illud quod secundum totum quod includit in se, dividitur in multa, quæ totum habeant singula quod includuntur in illo communis. Itaque unum numero quod universalis opponitur, est illud quod negationem habebit talis communicabilitatis, ita ut unum numero non includat plura entia completa, quæ sunt id totum quod est illud unum.

E Comparari videlicet potest unum numero vel cum universalis, & est ens prout est incommunicabile ad plura, quæ adæquatè sunt idem cum toto: vel potest comparari cum ente per accidens,

& est ens incommunicabile pluribus, quæ tunc
sunt actu completa. Continuum v. g. constat ex
pluribus, quæ sunt incompleta, quando sunt vni-
ta, & componunt unum. Acerus autem lapidum
constat ex lapidibus multis actu completis, quan-
do componunt acerum, qui propter eam est ens
per accidens.

Ex quibus colliges, existentiam non esse magis principium individuans quam essentiam, cum ambae sint indistinctae, neque sit maior ratio cur una individuans, quam altera.

SECTIO III.

De unitate formalis.

Eius definitio. **D**ico primò, unitatem formalem esse rei indi-
visionem in plures essentias dissimiles.

Dico primò, vnitatem formalem esse rei indi-
fisionem in plures essentias dissimiles.
Ratio est, quia natura humana v.g. secundum
se sumpta non est indivisibilis in plures essentias
similes; si enim abstrahatur, diuidi potest in Pe-
trum, Paulum, &c. quorum plures sunt realiter
essentia inter se similes. At verò quod liber essentia
secundum se hoc habet, quod diuidi nullo modo
potest in plures essentias dissimiles. Naturae v.g.
humanae, diuidi non potest in humanam & equi-
nam. Illa indivisibilitas naturae in plures essentias
dissimiles vocatur vnitatis formalis, sicut indivisibilis
naturae in plures essentias similes & completas
vocatur vnitatis numerica.

Differit ab unitate numero, Dico secundò, dari unitatem formalem non realiter, sed ratione distinctam à numerica.

merica. Ratio est, quia nulla est res, cui non conueniat negatio illa, quam unitas formalis superaddit enti, nempe quod res sit individua in plures essentias dissimiles; homo enim ita dicit essentiam humanam ut adiuicem habeat negationem essentia equinæ. Patet autem, quod huiusmodi unitas distinguatur à numerica, quæ dicit individuabilitatem in plures essentias similes: hanc autem formalis unitas non dicit: ergo alia est unitas formalis, alia numerica; non quod illæ realiter sint diversæ, sed folio tantum conceptu, quia essentia singularis, & essentia communis, ut supra saepe dictum est, sola ratione distinguuntur; sed unitas formalis non potest magis distinguiri ab unitate numerica, quam natura communis à singulari: ergo unitas formalis non distinguitur realiter à numerica.

Dico tertio, unitatem formalem esse saltem ratione distinctam ab unitate universalis.

Ratio est, quia unitas vniuersalis consistit in individuione naturae in plura eiusdem nominis & rationis, cum aptitudine quia illa natura dividit possit in illa plura; consistit enim in illis duobus: primum est individuus: secundum diuisibilitas. Unitas formalis dicit quidem individuacionem, sed non dicit diuisibilitatem; significat enim solam essentiam secundum se; sive illa sit singularis, sive sit vniuersalis: ergo unitas formalis distinguit per rationem ab unitate vniuersali. Sed hoc tamen ut sit manifestius, explicande omnino sunt plures controversiae circa unitatem vniuersalem, de qua mihi nunc plene dicendum est; nam tametsi a pluribus video Doctribus in Logica traditi rationem implieatissimam circa questionem vniuersalium, ut sic ad Philosophiam tyronum ingenia informem; certum tamen est illam esse omnino propriam Metaphysicam; ideoque de vniuersalibus in communis statu nunc plene dicere, de quibus in particulari dictum est in Logica.

- A

OVÆSTIO III.

De unitate universali, et ratione
quidditatis universali.

Ad intelligentiam igitur vnitatis huius, de qua tot lites moueri solent, dicenda sunt quinque. Primo, quid sit vniuersale, seu quid sit unitas illa, que appellatur vniuersalis. Secundo, vtrum detur aliquod vniuersale, natura scilicet aliqua vna & apta inesse multis; an vero conceptus solùm aliquis formalis appelletur vniuersalis.

B *tus iudicis antiquis rationibus appetitum virtutiarum.*
Tertio, *vitrum existat à parte rei huiusmodi unitas vniuersalis*, an verò tantum per intellectum. Quarto, *per quam intellectus operationem fiat unitas vniuersalis*, *vitrum videlicet illa fiat per solam abstractionem*, an verò addi ei præterea debet cognitio comparativa. Quinto de proprietatis vniuersalium.

SECTIO I.

Quid sit uniuersale.

CERTUM est ex tradenda statim definitione vniuersalium, quod debent in ipso vniuersali distingui pars materialis, & pars formalis. Prima est ipsam naturam realis substrata vniuersalitati, id est que denominatur vniuersalitas. Altera est ipsa vniuersalitas, videlicet unitas & aptitudo essendi in multis. Ad explicationem ergo quidditativa rationis vniuersalium dicendum est primum, quomodo definiantur & dividantur generationes vniuersales. Secundum, quid sit natura illa, que vocatur vniuersalis. Tertium, quid sit unitas naturae vniuersalis. Quartum, quid aptitudo illa essendi in multis.

S. I.

Universale quomodo definiatur, et dividatur.

Dicitur est primum, vniuersale communissime vniuersale
sumptum significare id quod in se vnum est, communis
& est commune pluribus. Quia vero pluribus ter sum-
modis contingit aliquid esse commune pluribus, tum defi-
nitio multiplex omnino est vniuersale.

Primū enim aliud est vniuersale complexum, aliud incomplexum. Complexum est propositio uisio-
nem vocamus vniuersalem, ut *Homo est ani- mal*. Vniuersale incomplexum est res aliqua
simplex & communis pluribus: & hoc alterum est
multiplex; nam aliud est vniuersale in causando,
& est illud, quod plures effectus causat, ut Deus,
celum, &c. Vniuersale in significando est vox
significans plura, v. g. *hic vox, homo*, significat
plures homines. Vniuersale in representando est
imago multa representans, ut imago leonis om-
nes representat leones, & cognitio quam habeo
de homine, omnes representat homines.

Denique vniuersale in effendo, & in prædicando est illud, quod est in multis, & quod prædicatur de multis, vt natura humana est in Petro, Paulo, &c. De hoc autem solo vniuersali agit Metaphysica, quia illud est propriæ vniuersitatis oppositum singulare, quod nec est, nec esse potest in pluribus, vt Socrates.

Certum est secundò, vniuersale in effendo re-
et diffiniri, *Aliquid unum apum inesse multis,* in effendo
definituri

vel *aptum de multis predicari secundum totam suam significacionem.* Ita saxe tradit Philosophus 7. Metaph. textu 41. & 1. Posteriorum, cap. 10. & 1. de interpret. cap. 5.

Explicatur definitio.

Primo dicitur *aliquid*, id est aliqua natura realis & positiva, non autem tantum vox aliqua, vel conceptus, ut probabitur postea contra veteres & nouos Nominales. Huiusmodi natura vocatur *materiale vniuersalis*, vt dixi. Secundo dicitur *vnum*, id est *indivisum*, quia nihil esse potest commune multis, nisi sit *vnum*, aliquo erunt multa in multis: ergo *vniuersale necessarium esse* debet *vnum*. Tertio dicitur *aptum inesse*, id est habens non repugnantiam, ut pluribus communiceretur: quia si natura sit *vna*, sed non *communabilis pluribus*, non erit *vniuersalis*, sed *singularis*. Quartu, *aptum inesse pluribus*, in quibus scilicet ipsa sit multiplicata; si enim natura possit inesse pluribus, in quibus non multiplicetur, non erit *vniuersalis*: natura *divina*, quae in tribus personis *vna* omnino & *cadem* est, non potest dici *vniuersale*. Et *albedo*, quae a Deo poneretur eadem in pluribus subiectis, esset *pure singularis*. Quinto dicitur *aptum inesse vel pradicari*: Quia quod inest alteri, pradicari potest de illo. Debet autem natura, ut sit *vniuersalis*, *vniuersale pradicari*, ut habeat in omnibus idem nomen, & rationem eandem; non sufficit autem ut pradicari possit analogie. Sexto denique debet posse inesse ac pradicari *secundum totam suam significacionem*, id est ita debet posse inesse multis, ut in illis *singulis tota reperiatur*; si enim possit inesse multis *secundum diversas sui partes*, non erit *vniuersalis*. Quantitas v. g. *tripalmaris*, dividitur potest in tres palmos; sed quia non reperiatur tota in singulis, propter ea non est *vniuersalis*.

§. II.

Quenam natura denominetur vniuersalis.

Materiale vniuersalis.

Certum est primo, id quod denominatur *vniuersale*, esse ipsummet naturam realem & existentem in individuis; non autem solam cognitionem intellectus terminatam ad plura individua? Ita enim contra nouos Nominales statim demonstrabitur. Nunc breuiter ratio sit, quia illud solum denominatur *vniuersale* in essendo, quod solum potest inesse multis: sed sola natura pluribus inesse potest individuis, & de illis pradicari; non autem cognitione intellectus, quae terminatur ad plura: ergo sola natura realis est *vniuersale* in essendo. Quo etiam argumento reiicitur efficaciter sententia illa Ochami, Gregorij, & Gabrieли qui volunt naturam, quae denominatur *vniuersalis*, esse *figmentum aliquod intellectus*: intellectum videlicet *singulare intra se naturam communem pluribus*, *similem intentionaliter naturae reali singularium*: v. g. *intellectum*, dum apprehendit sibi hominem in communi, obiecte sibi aliquod *figmentum & simulacrum hominum*, quod indifferenter omnibus individuis hominibus possit applicari. Sed hoc purum *figmentum* est, quia, ut dixi, natura quae denominatur *vniuersalis*, est illa, quae potest inesse multis, & de illis pradicari: sola natura realis huiusmodi est; inferiora enim realia naturam non habent nisi realem: ergo illa sola denominatur *vniuersalis*, non autem illud *simulacrum confictum ab intellectu*.

Certum est quartu, naturam quae denominata

Status triplex na-

tur *vniuersalis*, in triplici statu posse concepi, ut secundum in statu *essentiali*, id est pure secundum se, ut secundum in statu *existenti reali*: tertio in statu *existenti obiectiva*. Natura in statu *essentiali*, ut semper in superioribus dixi, est *natura*, quatenus sola includit & omnia praedicta *essentialia* cum *passionibus necessariis*; v. g. *natura humana* secundum se in statu *essentiali* includit *animalitatem, rationalitatem, aliasque passiones omnes necessarias emanantes ab essentiali*, nihil autem aliud. *Natura* in statu *existenti reali*, est *natura quatenus includit omnes denominations & proprietates, quae singularibus insunt; accidentia scilicet, & operationes*. Verum enim est dicere, *homo est ab aliis, currit, nascitur*; in quantum *singularis* hic homo, vel ille, habet *albedinem, est currens, est natus*. *Natura* in statu *existenti obiectiva* est *natura prout includit denominations & proprietates rationis, quae ab intellectu ei tribuuntur, videlicet cognoscendi, abstrahi, referri, &c.* Advertendum autem est, quod praedicta quae conueniunt natura in statu *essentiali*, conueniunt etiam illi in statu *existenti reali*, tum *realis*, tum *obiectiva*. Hoc enim significat axioma illud vulgissimum, *Dicit de omni*; cuius sensus est: *Quidquid de re aliqua dicitur secundum essentialiam suam confundata, dici etiam de rebus aliis, in quibus talis essentialia reperiatur; homo enim v. g. & in singularibus & in intellectu est animal rationale. Prudenter vero illa, quae conueniunt naturae in statu essentiali vel obiectiva, non ei conueniunt in statu *essentiali*, quia in eo statu sola includit praedicta *essentialia*, & proprietates ab essentiali manentes; unde falsum est dicere, *Natura infra essentialia est singularis*; aut etiam, *est abstrusa a singularibus*.*

§. III.

Quid sit unitas vniuersalis, quid apud eius, ut sit in pluribus.

Certum est quinto, vnitatem illam *vniuersalium propriam*, nec esse *vnitatem numerica*, neque *vnitatem formalem*, aut solam *similitudinem*; sed esse *veram & propriam individuorum alicuius nature in plures naturas, tum similes, tum dissimiles*; cum *aptitudine tamen ut diuidatur in plures naturas similes*; seu *individuum cum aptitudine ad divisionem*. Non reperitur hinc dicta ex praecedentia questione, quod *vinitas* sit rei alicuius individuio in seipso, quod *vinitas numerica* sit rei individuio in plures haecceitates; quod *vinitas formalis* sit individuio rei in plures essentias dissimiles; nam tametsi haec *vinitates* dicant *individuationem* quandam in plura; *vinitas* tamen *numerica* negat etiam *divisibiliter* in plures naturas similes. Petrus v. g. diuidi nullo modo potest in plures homines: *vinitas* autem *formalis* neque negat *hanc divisibiliter* in plures naturas similes, neque illam includit; cum enim *vinitas formalis* sit *vinitas essentialis*, si illa importaret negationem *communicabilitatis* ad plura, repugnaret naturam in illo statu esse *communicabilem* aut *multiplicabilem*: si autem *cluderet communicabilitatem & multiplicabilitatem* in plura, certe *vinitas essentialis* ipsius naturae non reperiatur in uno individuo, quod nequit multiplicari. His positis.

Primo dixi, vnitatem *vniuersalem* distinguere ab *vinitate numerica*, quia scilicet *vinitas numerica* ab *vinitate* dicitur.

dicit incommunicabilitatem ad plura; vñitas autem vñiuersalis dicit communicabilitatem. Imò vñitas numerica constituit singulare oppositum vñiuersali: ergo destruit vñiuersale.

Distinguitur
a formalis. Secundò dixi vñitatem vñiuersalem distinguere vñitate formalis præcisè sumpta, quia vñitas formalis præcisè sumpta nec excludit, nec includit communicabilitatem ad plura; vñitas autem vñiuersalis illam proximè includit. Deinde vñitas vñiuersalis non potest esse in vno indiuiduo; vñitas autem formalis est tota in vno indiuiduo: ergo manifestum est, quod vñitas formalis non est vñitas vñiuersalis. De vñitate autem formalis plurium indiuiduorum mox videro. Neque dicas, nullum inter contradicторia dati posse medium: ergo si vñitas non dicit incommunicabilitatem, necesse est ut dicat communicabilitatem. Resp. inter contradicторia nullum posse dati medium à parte rei, sed dari posse medium per intellectum, quatenus intellectus præcindere potest naturam ab vitro contradictione; homo enim v. g. neque albus est, neque non albus. Vñitas ergo formalis à parte rei dicit incommunicabilitatem, quia est idem realiter cum vñitate numerica; sed prout est vñitas formalis, abstrahit tum ab incommunicabilitate, tum à communicabilitate. Addi etiam potest, communicabilitatem & incommunicabilitatem non esse contradictione, quia extreum utrumque sumitur positivè; si enim incommunicabile sumeretur negatiue, tunc vñitas formalis includeret non communicabilitatem, id est, non includeret communicabilitatem; sed hoc totum penderet ex dicendis sicut.

Non est sola
similitudo. Tertio dixi, vñitatem vñiuersalem non esse solam similitudinem plurium naturarum, id est vñitatem formalem plurium indiuiduorum habentium similes essentias.

Ratio est, quia vñitas vñiuersalis est vera vñitas contraria pluralitati, & eam excludens, alioqui fructu definit Philosophus vñiuersale, *vnum aptum inesse multis*. Similitudo est essentialiter opposita vñitati, & essentialiter dicit pluralitatem; similitudo enim relatio est; relationis autem totum esse est ad aliud se habere; nihil enim est sibi simile, sed alteri tantum: vnde certum est, quod similitudo in suo conceptu essentiali & intrinseco excludit vñitatem: ergo vñitas vñiuersalis non est sola similitudo plurium naturarum, ut ostendam iterum sicut.

Quid pro-
prie illa sit. Quartò igitur sequitur, vñitatem vñiuersalem esse indiusionem alicuius natura in plures naturas, tum similes, tum dissimiles; cum aptitudine tamen ut in plures dividatur naturas similes. Scio Hurtadum, & nouos alios Nominales dicere vñitatem vñiuersalem non esse indiusionem naturæ, sed indiusionem ipsius cognitionis confusè concipientis plura indiuidua, quos inferius confutabo.

Aptitudo
vñiuersalis. Certum est sextò, aptitudinem essendi in pluribus propriam vñiuersalis esse proximam & positivam non repugnantiam naturæ realis ad sui multiplicationem.

Proxima. Primò dicitur esse potentia proxima; duplex enim esse potest potentia ad multiplicationem; alia proxima, quæ nullo est affecta impedimentoum, ut reuocari possit ad actum; alia remota, quæ affecta est impedimentoum, quo remoto ad actum reuocari possit. Vñiuersale aptum est proxime ad multiplicationem; si enim sufficeret aptitudo affecta impedimentoum, singulare esset vñiuersale, quia potentiam habet remotam ad communicationem.

A Secundò dicitur esse potentia positiva; nam aptitudo, sive potentia, quædam est positiva, quædam negativa. Non repugnantia negativa illa est, quæ non conuenit naturæ, nec eius oppositum; id est quæ natura nec habet repugnantiam, neque non repugnantiam. Positiva non repugnantia, est quæ per seipsum naturæ conuenit, id est cum natura dici potest habere non repugnantiam; si enim natura solam habeat non repugnantiam negatiuam, dici solam potest quod non habeat repugnantiam; dici non potest quod habeat non repugnantiam. Vñiuersale requirit positivam aptitudinem, ita ut licet dicere, quod habeat non repugnantiam, alioqui vñitas formalis esset vñitas vñiuersalis: nam de natura secundum se licet dicere, quod neque habeat repugnantiam, neque habeat non repugnantiam ad multiplicationem; & tamen natura secundum se non est vñiuersalis.

B Quomodo
quando vñiuersale dicitur vnum aptum inesse fit vnum & multis, non est intelligenda definitio in sensu aptum si-
composito, quasi vnum manens vnum possit in

multis de facto inueniri eo modo quo est vnum; implicat enim ut natura simul sit vna, & manens vna, sit etiam acte multiplex. Nam hoc ipso, quod natura intelligitur esse in Petro, Paulo, & Ioanne, non est amplius vna, sed multiplex, cum sit contracta per differentias indiuiduantes. Debet ergo tota hæc definitio vñiuersalis intelligi solum in sensu diuiso; est enim vnum aptum inesse multis, quia natura illa, quæ per intellectum sit vna, potest multiplicari per differentias contrahentes; ita tamen ut ipsa contractione amittat vñitatem, atque ita definit esse vñiuersalis. Eodem recedit altera explicatio: Vñiuersale est vnum in statu abstractionis, aptum ut sit multa, & in multis in statu abstractionis; aptum ut sit multa, & in multis in statu contractionis, ut patebit ex sequentibus. Post illa enim explicata magis quam disputata de propria quiditate vñiuersalium, grauissimæ circa eorum existentiam mouentur difficultates.

SECTIO II.

Vtrum detur aliquod vñiuersale.

C **N**on hæc queritur, vtrum detur à parte rei vñiuersale ante omnem intellectus operationem, quod postea disputabitur; sed vtrum detur aliqua natura realis, vñiuersalis in essendo & prædicando; sive illa vñiuersalitas ei conueniat à parte rei, sive conueniat tantum per intellectum. An verò detur solam vñiuersale in significando voces scilicet communes multis, & vñiuersale in repræsentando conceptus scilicet mentis; vñiuersale autem in essendo nullum omnino detur: Ita enim sensisse Cratylum & Heraclitum refert Philosophus 4. *Metaphys. tenui 22.* & Epicureis idem tribuit S. Thomas *opusculo 55.* Eandem sententiam sequuntur Nominales veteres & noui, quos omnes rectè cum Anselmo *lib. de incarn. Verbi, cap. 2.* vocare satis possumus Hæreticos Dialecticos, qui non nisi flatum vocis velint esse vñiuersales substantias.

E Ratio tamen dubitandi primò est, quia impli-
cat aliquid esse vnum actu, & actu multa; esset bitatio-
enim vnum, & non vnum; sed vñiuersale quod est vnum aptum prædicari de multis, esset vnum
actu, & actu multa: ergo implicat vñiuersale quodlibet essendo. Maior nota est ex terminis.

Minor

Minor probatur. Illud quod actu identificatur cum multis, est actu multa: sed illud quod actu potest prædicari de multis, est actu identificatum cum multis; subiectum enim prædicationis, & prædicatum identificantur: ergo quod potest prædicari de multis, est actu multa: ergo vniuersale quod est vnum & aptum prædicati de multis, est vnum actu, & actu multa.

Secunda.

Secundū, intellectus dum affirmat, vel negat, coniungit vel separat extrema; sed intellectus non separat, nec coniungit nisi conceptus suos formales, res autem ipsas nec separat, nec coniungit: ergo soli conceptus formales sunt extrema propositionum, non autem res ipsæ: ergo soli conceptus formales sunt vniuersales, non autem naturæ ipse reales. Imò quidquid existit, aut realiter, aut obiectiū, est singulare; sit enim per actionem aliquam, aut realēm, aut intentionalem: ergo nullum vniuersale realiter existit, aut obiectiū.

Tertia.

Tertiū implicat, dari aliquod totum diuisibile in plura, quæ sint adæquatè idem cum illo; aliqui totum non erit maius sua parte, neque pars distinguitur à suo toto: sed vniuersale est totum diuisibile in partes, quæ sint adæquatè idem cum suo toto; est enim vnum aptum inesse multis secundū totam suam significationem: ergo implicat vniuersale.

Quarta.

Quarto implicat, aliquid esse realiter naturam Petri, & realiter naturam Pauli: ergo implicat aliquam naturam esse vnam aptam inesse pluribus & vniuersalem. Probatur antecedens. Id quod est realiter Petrus non potest esse realiter Paulus: sed natura Petri est realiter Petrus, & natura Pauli est realiter Paulus: ergo implicat ut quod est realiter natura Petri, sit realiter natura Pauli. Sed natura vniuersalis vna, & tamen apta prædicari de Petro, Paulo & Ioanne, realiter est natura Petri, Pauli, & Ioannis; nihil enim prædicatur, vel potest prædicari de Petro, nisi quod est realiter natura Petri; & nihil prædicari potest de Paulo, nisi quod est realiter natura Pauli & ipse Paulus: ergo implicat dari aliquod vniuersale præter voces & conceptus.

Conclusio affirmans.

Dicendum tamen est, non solas voces & conceptus esse vniuersales, sed dari etiam naturas in essendo vniuersales, sive illæ realiter, & à parte rei; sive per solum intellectum sint vniuersales. Ita docet cum Aristotele *loci citato 3. Metaphysica, & lib. 1. poster. sextu 36.* schola tota Peripatetica, cui perperam se opponit secta nouorum & veterum Nominalium.

Prima probatio.

Primo enim natura vniuersalis in essendo illa est, quæ pluribus conuenire potest, & de illis prædicari: datur huiusmodi natura: ergo datur vniuersale in essendo. Minor probatur. Natura humana conuenit Petro, & Paulo, & de illis prædicatur, quod sint homines: ergo datur natura, quæ de pluribus potest prædicari. Deinde in hac propositione, *Homo est animal*, hæc vox, *homo*, non significat naturam singularem; quia illa est propositio aeternæ veritatis: neque significat solum conceptum formalem; cognitio enim mea non est animal rationale: ergo hæc vox, *homo*, significat naturam vniuersalem in essendo.

Secunda probatio.

Secundū datur aliqua vox vniuersalis in significando, & aliquis conceptus vniuersalis in representando: ergo datur aliqua natura significata per vocem, & representata per conceptum, vniuersalis in essendo. Probatur consequentia. Vox illa, *homo*, significat omnes homines, quatenus

A conuenient in communi natura: sed illa communis natura, in qua conuenient, est ipsum quod appellatur vniuersale in essendo: ergo si datur vniuersale in significando, & representando, datur etiam vniuersale in essendo. Deinde quando dicimus, *Omnis homo est animal*, non intendimus dicere hanc vocem, *homo*, esse hanc vocem, *animal*; neque conceptum formale quo cognoscitur *animal*, esse conceptum formale, quo cognoscitur homo; sic enim falsa esset propositione: sed intendimus dicere rem significatam hoc nomine, *animal*, esse rem significatam nomine, *homo*: sed res illa significata est aliquid commune, cum hæc sit propositione vniuersalis: ergo datur res aliqua vere vniuersalis in essendo.

Tertiū si auferuntur vniuersales naturæ in essendo, tolli debent omnes scientie, que non sunt de singularibus, cum illa sint contingentes; neque de solis vocibus & conceptibus: nam scientia de homine, cum demonstrat quod sit tristis, vel admiratius, non hoc demonstrat de sola voce vel conceptu; vox enim, *homo*, non est tristis: ergo scientia est de solis naturis vniuersalibus.

Ad primam respondeo, vniuersale nullo modo esse vnum actu, & actu multa, quæcumq; actu non possunt nisi vnum, & potestate sit multa; quia vno, qui sub finem sectionis superioris, quando dicuntur quod vniuersale sit vnum aptum inesse multis, non significatur, quod sit vnum, & aptum esse in multis in sensu composito, id est quod possit esse in multis seruando unitatem; sed tantum quod sit vnum, & aptum esse in multis in sensu diuisio, id est amittendo illam unitatem: nam vniuersale, ut dicitur postea, dum actu prædicatur, amittit unitatem, & vniuersalitatem. Itaque ad illam probationem illud quod est identificatum cum multis, est multa; si actu identificetur, concedo; si non identificetur actu, sed solum possit identificari admittendo unitatem, nego illud esse actu multa; est enim actu vnum, & potestate multa: sicut virga triplamaris actu est vna, quæcumq; sit potentia multiplex, cum sit diuisibilis in plures palmos. Imò etiam dici potest, quod aliquid esse potest denominatio vnum per operationem intellectus, & realiter multa; nam vniuersale non habet unitatem nisi per operationem intellectus; realiter & à parte rei est multiplex natura singulatis.

Ad secundam respondeo verum esse quod intellectus, dum affirmat vel negat, coniungit vel causat separat extrema. Ad illam autem minorem: sed intellectus non coniungit aut separat res ipsas realiter & à parte rei, concedo; non coniungit aut separat obiectiū cogitando vnam sine alia, aut cogitando vnam cum altera, nego; potest enim iudicare res illas esse coniunctas, aut separatas, vel præscindendo, vel iudicando. Deinde venit est nihil existere realiter quod non sit singulare; per intellectum autem existere potest etiam ipsum vniuersale, ut dicitur *scilicet 3. & 4.*

Ad tertiam respondeo vniuersale dupli modo esse totum. Primo essentiale quod diuiditur in partes sue definitionis: secundū potentiale, quod diuiditur in plura inferioria. Quatenus est totum essentiale, reperitur totum in singulis inferioribus, non autem quatenus est totum potentiale: vnde ad formam argumenti distinguitur maior. Implicat totum aliquod potentiale diuisibile in plura inferioria, quæ sint idem cum illo, quatenus est totum potentiale, concedo; quæ sint idem cum illo;

illo, quatenus est totum esse entiale, nego. Vniuersale autem non reperitur totum in singulis inferioribus, quatenus est totum potentiale, sed quatenus est totum esse entiale. In Petro est tota esse entia natura humana, sed non est in eo vniuersalitas naturæ vniuersalis.

Solutio quarta. Ad quartam respondeo implicare omnino ut aliquid simul & realiter sit natura Petri, & natura Pauli; quod enim est realiter Petrus, non potest realiter esse Paulus. Distinguunt autem hanc consequentiam: ergo implicat naturam esse realiter vnam aptam inesse multis, concedo; esse per intellectum vnam aptam inesse multis amittendo vnitatem, nego. Sed hoc magnâ egebit explicatio, ut patet ex sequentibus.

SECTIO III.

Vtrum vniuersale à parte rei existat.

Habemus dari vniuersale aliquod in essendo, quod non sit sola vox, aut conceptus, sed natura realis vna, & apta inesse pluribus, id est indiuisa & diuisibilis. Nunc difficultas præcipua est, quomodo existat natura illa vna & apta; virum videlicet ante operationem intellectus habeat vnitatem & aptitudinem; an vero à solo intellectu habeat vtramque. Ceterum autem est, materiale vniuersalis, seu naturam ipsam, quæ denominatur vniuersalis, existere à parte rei; sed queritur virum formale vniuersalis, sive vniuersalitas existat in ea natura sine vlla cogitatione intellectus. Quod ut explicem, dicenda mihi sunt tria. Primo virum existat aliquod vniuersale à parte rei separatum à singularibus: secundò virum existat cum illis coniunctum: tertio an natura secundum se sit à parte rei vniuersalis.

§. I.

Vtrum vniuersale à parte rei existat separatum à singularibus.

Index Platoni.

Certum est primo, Platonem in omnibus factis libris, sed in Timæo præsertim, Phædoni, & Parmenide, inducere ideas quasdam perfectarum omnium specierum separatas à singularibus, aeternas, incorporeas, substantiferas, supramundanas, vniuersales: ideam v. g. hominis, quæ non sit singularis aliquis homo, sed huminitas separata, quam omnes homines participent, eo quod omnes fiant ad eius imitationem. Propter has autem ideas Plato accusatur, quasi dixerit dari à parte rei naturas vniuersales in essendo separatas à singularibus indiuidis; quas naturas appellauerit ille ideas; sive Platonem refellit sepiissime Aristoteles, ostenditque ideas illarum alias inanitatem, alias impossibilitatem, præfert vero 1.7. & 13. *Metaphys.* & 1. *Ethic.* cap. 6. eodem modo sentiunt Ambrosius lib. 4. de fide, cap. 3. lib. 1. hexameron, cap. 1. Cyprianus lib. 2. contra Iulianum, sub finem, Tertullianus lib. de anima, cap. 18. Ireneus lib. 2. cap. 6. & 19. Elias Cretenis in orat. 10. Nazianzeni, Billius in orat. 33. num. 31. Iustinus in parœsi. Verum mitius cum Platone agendum alij existimant, voluisse scilicet illum dari rerum omnium creabilium ideas in mente Dei, quæ non sint ipsæ rerum naturæ, sed exemplaria aeterna in Deo existentia, ad quorum similitudinem omnia fiant,

R. P. de Rhodes curs. *Philosoph.*

A & veluti attactu signentur. Sic videlicet Platonem explicant Augustinus lib. 83. qq. quæst. 46. & lib. 7. *Civitas.* cap. 26. Clemens Alexandrinus lib. 3. & 4. *Stromatum.* Eusebius lib. 11. *preparat.* cap. 11. & 12. aliique plures apud Eusebium lib. 1. *perennis Philosophia.* cap. 10. Sebastianum Foxium lib. 1. *Philosoph. naturalis.* Fonsecam 7. *Metaph.* cap. 8. quæst. 2. cum quibus

Ceterum est secundò, nulla Platonem posuisse vniuersalia in essendo à parte rei existentia separata à singularibus, sed vniuersalia in cauando, & illa non esse aliud quædam ideas improductas, ad quarum similitudinem omnia Deus extra se operatur. Deinde voluisse Platonem has ideas indi-

Excusatio Platoni.

stinctas esse ab ipso Deo, cum in eius sint intellectu, in quo nihil est quod non sit Deus. Hæc autem omnia patet esse verissima. Neque obstat quod Plato duplum videatur statuere mundum à Deo creatum; sensibilem vnum, alterum intelligibilem, quem constitutus illa idearum creatarum congeries; sed mundum intelligibilem vocat Plato partim cum quen habet Deus in mente sua, *Pulchram pulcherrimus ipse mundum mente gerens:* partim spirituales creaturas à mundo sensibili separatas. Ita omnino existimauerim cum Augustino excusari posse Platonem, qui certè si non errauit, discipulos sanè habuit longè aliter sentientes; posuerunt enim ideas illas velut naturas quasdam vniuersales à singularibus separatas.

C Ratio autem dubitandi esse potest primo, quia prima divisione vniuersalia essent coniuncta cum vniuersalibus corruptibilibus, & cum illis identificata, essent corruptibilia: hoc autem absurdum est, quia scientia debet esse de rebus perpetuis & incorruptibilibus; sunt vero de rebus vniuersalibus: ergo vniuersalia separata sunt à singularibus.

Secundò si vniuersalia non essent acti & à parte rei separata à singularibus, falsò conciperentur separari, sive nulla darentur vniuersalia nisi in falsa conceptione intellectus: hoc autem absurdum est, quia ita fictitiae essent omnes scientia: ergo vniuersalia separata sunt à singularibus.

Dico primo, nullum dari vniuersale in essendo à parte rei separatum ab omnibus singularibus, negativa: quod sit idea Platonis, aut aliquid aliud.

Ratio est primo, quia rerum essentia non potest esse separata ab ipsis rebus, quartum est essentia: sed vniuersale in essendo est essentia ipsa rerum, de quibus prædicatur: ergo illud vniuersale non potest esse separatum ab ipsis singularibus. Inquit quod est à re aliqua separatum, non potest de illa prædicari, vniuersale autem prædicatur de singularibus: ergo patet quod non est ab illis separatum. Denique illud vniuersale vel est aliquid in creatum, & sic cum sit ipse Deus, non est essentia rerum singularium; vel est aliquid creatum, & sic cum produci debuerit per actionem aliquam singulare, est necessariò singulariter.

Ad primam resp. vniuersalia sumpta formaliter esse in corruptibilia; sumpta vero fundamentaliter, esse corruptibilia, & prout nimis significant naturas similes. Possunt vero singularia considerari vel secundum essentiam, vel secundum existentiam. Si primo modo sumuntur, incorruptibilia sunt; si secundo modo, sunt corruptibilia. Porro scientiae versantur circa obiecta incorruptibilia, quia ies ipsas considerant secundum essentiam,

III i. tiam,

tiam, non secundum existentiam: vnde ad argumentum distinguitur maior; si vniuersalia essent coniuncta cum singularibus, essent corruptibilia secundum existentiam, nego; secundum existentiam, concedo: hoc autem nego absurdum esse.

Solutio se-
cunda.

Ad secundam resp., duobus modis posse vniuersalia per intellectum separari à singularibus: primum si intellectus inducit illa esse à singularibus separata; & tunc falsum est iudicium intellectus: secundum si concipiatur natura non concipiendio illam ut existente in singularibus, & tunc nulla est conceptio falsa, quia concipit quidem tunc intellectus unum, & non concipit aliud; sed non affirmat unum esse realiter sine alio, quæ vocatur abstractio: abstractum autem non est mendacium. Quando fit vniuersale, intellectus non separat illud primo modo à singularibus, sed secundo modo, propterè non fallitur.

S. II.

Virum vniuersale à parte rei existat coniunctum cum singularibus.

Secundus diffi-
cultatis.

Materiale vniuersalis, id est natura quæ denatur vniuersalis, realiter sine dubio existit coniuncta cum singularibus: sed quæratur vtrum huiusmodi natura existens in singularibus habeat in illis vniuersalitatem, id est unitatem, & aptitudinem essendi in pluribus.

Prima du-
bitatio.

Ratio autem dubitandi primò est, quia Petrus & Paulus à parte rei non differunt essentialiter, sed tantum numero; sunt enim realiter eiusdem speciei: sed si natura eorum à parte rei est multiplex, differunt essentialiter, & non sunt eiusdem speciei: ergo eorum natura non est à parte rei multiplex, sed vna & vniuersalis; est enim vna species omnium hominum. Imò natura Petri & Pauli magis est vna, quam natura Petri & equi: ergo natura Petri & natura Pauli solo differunt numero, & specificam habent unitatem. Denique à parte rei propositiones istæ vere sunt, *Petrus est homo: Paulus est homo: ergo datur aliqua natura illis communis.*

Secunda.

Secundò natura humana in uno individuo, v. g. in Petro, est verè vna; & natura humana est verè in pluribus: ad vniuersale autem sufficit vnius cum aptitudine: ergo à parte rei natura Petri est vniuersalis. Similiter natura Petri est vna realiter, & apta ut sit in pluribus per sui similitudinem: ergo natura illa est à parte rei vniuersalis.

Tertia.

Tertiò natura, quæ realiter est in omnibus individualibus humanis, habet à parte rei veram unitatem formalem, secundum quam est individua in plures dissimiles naturas; & præterè est in pluribus individualibus: ergo est à parte rei vna, & apta esse in pluribus.

Conclusio
negativa.

Dico secundò, nullam dari à parte rei naturam actu & formaliter vniuersalem, sed fundamentaliter tantum, & potentiam. Ita docent communis omnes cum S. Thoma contra omnes Scotitas, quibus nullo modo fater Scottus, cùm formaliter à parte rei ponat vniuersale fundamentale. Præfata autem illas impugnam.

Vniuersali-
tas funda-
mental &
actualis.

Obserua primò, ex Scoto vniuersalitatem, sive unitatem vniuersalem aliam esse actualem, aliam fundamentalem, sive in potentia. Fundamentalis, est similitudo quædam plurium naturalium realiter distinctarum, quæ fieri possunt vna per intellectum, id est concipi per modum vniuersalem.

A v.g. naturæ humana Petri & Pauli sunt fundamentaliter vna natura, quia cùm sint similes, potest intellectus concipere illas per modum vniuersalem: naturæ verò Petri & bouis non habent unitatem fundamentaliter, quia non aliud est quæ dari naturas à parte rei distinctas inter se similes, quæ possint per intellectum fieri vna natura vniuersalis. Certum autem est, dari à parte rei huiusmodi naturas: ergo datur à parte rei vniuersale fundamentaliter. Vnde minor nos quodam Philosophos, qui asserunt dari vniuersale à parte rei, quia receptissimam mutant definitionem vniuersalem, quod dicitur *aliquid unum aptum inesse pluribus*; ipsi autem definiti, id quod est simile, aptum ut per similitudinem sit in pluribus. Quasi verò dubitauerit illius vnguam, vtrum à parte rei denitur naturæ inter se similes aut non sit inutile querere, vtrum deinde vniuersale à parte rei ante operationem intellectus, si ad vniuersalitatem sola requiratur similitudo plurium naturalium, quæ ut supra notabam, modo est actualis vnitatis, in modo essentialiter dicit pluralitatem, cùm sit vera relatio. Imò certum est vniuersale opponi singulari, & implicare ut quodlibet singulare sit vniuersale. Sed si ad vniuersalitatem sufficit similitudo, nullum est singulare, quod non sit reuera vniuersale; nullum enim est quod non sit simile pluribus, & communicabile per sui similitudinem: ergo quodlibet singulare erit vniuersale.

C Manet itaque in recepta vniuersalitatem, quod est vnum actu, & aptum inesse pluribus; vnum, inquam, id est proprium vnum & individualum in se; negat conclusio, dari à parte rei huiusmodi vnum communicabile pluribus per seipsum, quamvis non repugnet dari à parte rei vniuersale fundamentaliter, id est naturas plurimes quæ propter similitudinem possunt cogitari ut vna.

D Obserua secundò, eos qui dicunt vniuersalitatem actualem conuenire natura in individuali, distingue in natura Petri duplicitem unitatem; vna est quæ vocatur numerica, & est illa, per quam constituitur hic numero, & ab omni alio distinguitur. Altera vocatur generica, vel specifica, per quam constituitur homo, & convenit cum aliis omnibus hominibus. Secundum hanc ultimam unitatem dicunt naturam Petri esse vniuersalem, vnam scilicet aptam inesse pluribus, quamvis secundum priorem unitatem omnino sit singularis. Ego autem cum sententia communis assero naturam Petri non habere à parte rei vnam unitatem nisi numericam; unitatem autem illam genericam & specificam non esse à parte rei unitatem actualem, sed tantum similitudinem naturalium reuera plurium, quam vocabam unitatem vniuersalem fundamentaliter; siveque naturalis omnes existentes singulares esse realiter, quas tamen intellectus possit conceperit vnam.

E Ratio autem primò est, quia omnis natura existens à parte rei est singularis, & pluribus incommunicabilis: ergo nulla natura est à parte rei vniuersalis. Probatur antecedens. Quidquid est realiter idem cum existentia & singularitate, est realiter singulare: sed omnis natura existens à parte rei, est realiter idem cum existentia &

& singularitate, ut demonstrabam 2. *disput.* igitur omnis natura existens est à parte rei singularis. Deinde argumentor. *Vnitas specifica naturæ Petri* est raliter idem cum unitate numerica Petri; sed *vñitas numerica Petri* est aliquid singulare distinctum à natura Pauli: ergo *vñitas specifica Petri* est singularis omnino distincta ab unitate specifica Pauli.

Secundū implicat dari à parte rei naturam creatam vnam, quæ sit in pluribus; natura enim quæ in pluribus est, & cum illis identificatur, necessariò est multiplex: ergo implicat dari à parte rei vniuersale. Antecedens probatur. Quidquid est realiter idem cum pluribus, est realiter plura: natura quæ est in Petro, Paulo, Ioanne, realiter idem est cum Petro, Paulo, Ioanne: ergo est realiter plures naturæ; natura enim tota Petri, & tota natura Pauli possunt separari, sunt per actiones realiter diuersas, habent oppositas operatio-nes: ergo illæ sunt realiter plures. *Quod adē est* evidens, vt nulla egeat probatione. Quis enim neget Petrum & Paulum esse realiter duos homines, & in illis esse realiter duas naturas mutuò independentes & separabiles? Denique ponere vniuersale à parte rei est ponere in rebus creatis mysterium multò maius mysterio Trinitatis; natura enim diuina vna est in tribus tantum personis; natura verò creata est vna & communis in innumeris individualiis.

Eusio. Video responderi ad omnia illa posse, inde quidē sequi, quod nulla natura creata potest esse vna numero, & communis pluribus, quod soli conuenit diuina naturæ; non sequi autē quod natura creata nō possit esse vna specificè, multiplex autem numericè.

Sed contrā: nam *vñitas* requisita ad vniuersale, est vera vñitas & propria individualis; de illa enim sola loquimur cùm dicimus, vniuersale esse vnum & commune pluribus; si autem singulare vñitas impropria, quæ non sit individualis absoluta rei alicuius in se, iam inutiliter queritur, vtrum detur vniuersale à parte rei. Sed vñitas illa specifica non est à parte rei individualis rei in se, in dicit essentialiter divisionem in plures naturas similes: ergo illa vñitas non sufficit ad verum vniuersale. Deinde, vt nuper argumentor, nullum singulare potest esse vniuersale: sed quilibet singularis naturæ vñitatem habet specificam cum aliis singularibus: ergo vñitas specifica non sufficit ad vniuersale.

Ad primam respondeo, Petrum & Paulum non differre essentialiter, si differre essentialiter significet habere dissimiles essencias; si autem significet habere plures & distinctas, differunt essentialiter. Similiter Petrus & Paulus sunt actu ciusdem speciei, quæ sit vna fundamentaliter; non sunt ciusdem speciei quæ sit vna actualiter. Neque sequitur, illos esse diuersæ speciei, quia species vel significat naturam: quæ habet unitatem formalem, & sic non sunt diuersæ speciei; vel significat speciem vniuersalem, & sic illa non est à parte rei. Vnde si addas: ergo sunt realiter diuersæ speciei, negari debet; quia species significat realiter naturam, quæ unitatem habet formalem. Natura Petri & Pauli magis est vna fundamentaliter, & in potentia, id est magis similis, quam natura Petri & equi; non est actu magis vna, id est, non est magis individualis: Petrus enim & Paulus tam habent duas naturas, quam Petrus & equus. Species ergo humana fundamentaliter vna est, non formaliter. Denique cùm dicitur, Petrus est homo: Paulus est homo, non significatur Petrum & Paulum esse vnum hominem,

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

A sed plures homines; ideo natura illorum non est vna nisi fundamentaliter.

Ad Secundam respondeo naturam Petri esse quidem vnam, sed illam eandem naturam vnam non esse aptam vt sit in pluribus; natura enim humana, quæ apta est inesse multis, est reuera multiplex. Ad hoc autem vt aliqua natura sit vniuersalis, oportet vt eadem natura quæ vna est, sit apta inesse multis; neque satis est, quod vna natura habeat unitatem, altera verò aptitudinem: tunc ergo natura humana est à parte rei vniuersalis, si eadem natura Petri, quæ vna est, possit inesse pluribus. Sed neque sufficit ad vniuersale vt natura vna numero sit apta inesse pluribus per sui similitudinem; sed etiam requiritur vt possit esse in pluribus per seipsum, alioqui vniuersale & singulare nullam habent oppositionem; neque vnum est singulare, quod non est vniuersale.

Ad tertiam sepe dixi, unitatem formalem non sufficere ad vniuersalitatem, quæ requirit propriam unitatem, quæ sit vera individualis naturæ communis; vñitas autem formalis plurium individualium non est propria individualis, sed similitudo naturalium, quæ sunt reuera plures; semper enim cùm queritur, vtrum detur vniuersale à parte rei, intelligitur nomine vniuersalis, vnum per propriam individualis, & tamen diuisibile in plura, alioqui fracta disputatur; quis enim dubitare potuit, vtrum dentur à parte rei naturæ habentes similitudinem?

S. III.

Vtrum natura secundum se, siue in statu essentia sit vniuersalis à parte rei.

Dixi hactenus, naturam in statu existentia realis, inclusam in singularibus, non esse vniuersalem: nunc considero eam in statu puræ essentia, quatenus dicit sola essentialia cum proprietatibus omnino necessariis: & quero, vtrum illi sic considerata conueniat actualis vniuersalitas ante operationem intellectus.

Ratio autem dubitandi est primò, quia tota ratio, quæ probatur naturam secundum se non esse vniuersalem, est quia nihil conuenit naturæ in statu essentia, quod illi non conueniat in inferioribus: hoc autem falsum videtur, quia multa prædicta negativa conuenient naturæ secundum se sumpta, quæ non illi conuenient in inferioribus: v.g. natura secundum se neque generatur, neque corruptitur: natura secundum se non est singularis, non habet realem existentiam: ergo similiter vñitas vniuersalis conuenire poterit naturæ secundum se, quamvis non conueniat inferioribus.

Secundò. Illud est vnum, quod vnam habet definitionem: sed natura secundum se à parte rei vnam habet definitionem: ergo natura secundum se à parte rei est vna. Deinde, omne quod realiter est ens, est etiam realiter vnum: natura secundum se est ens: ergo natura secundum se realiter est vna; non vñitate singularis: ergo vniuersali. Denique natura specifica secundum se apta est contrahiri per plures differentias individualias; repugnat enim illi contrahiri per vnicam: ergo natura secundum se apta est vt sit in pluribus individualibus.

Tertio natura secundum suam essentiam, & à parte rei est indifferens ad Petrum & Paulum; si enim determinata esset ad Petrum, non posset esse in Paulo: ergo à parte rei est vniuersalis.

Dico

*Solutio se-
cundæ.*

*Solutio
tertiae.*

*Prima du-
bitatio.*

*Secunda du-
bitatio.*

*Tertia du-
bitatio.*

Affirmatio secundum statu.

Dico tertio, naturam secundum se, sive in statu puræ essentiæ, neque vniuersalem esse, neque singularem. Contra Capreolum, Soncinnatem, Iauellum, quos citat & sequitur Fonseca 4. *Metaph. cap. 8. quæst. 5.* vbi hanc vnitatem naturæ secundum se vocat vnitatem præcisionis, quod ut explicem

Quid significet natura secundum se.

Obserua primò, naturam secundum se appellari naturam, quatenus nec à parte rei existit, neque in intellectu, sed purè consideratur secundum essentialia, & proprietates necessarias; idè status iste naturæ secundum se plurimum differt à statu naturæ abstractæ per intellectum à differentiis individuantibus; quia natura secundum se dicit negationem omnis existentiæ, tum realis, tum obiectuæ; existentia enim accidens est naturæ, ideoque illa si sumatur in statu puræ essentiæ, includere non potest existentiam; natura verò abstracta per intellectum à differentiis individuantibus dicit obiectuam existentiam. Agitur ergo hic de natura secundum se, idest quatenus nullam dicit existentiam; illi autem Fonseca dicit conuenire vnitatem quandam præcisionis; vbi nomine præcisionis non significatur abstractio facta per intellectum, sed status quidam naturæ antequam existat, & antequam cognoscatur sine individuis. Huic enim quandam conuenire vult vnitatem, quæ in individuis illi non conueniat; & nihil minus sit realis, eo quod sit independens ab omni operatione intellectus; affirmatque propterea dari à parte rei vniuersale.

Naturam esse positivæ vniuersalem, quid sit.

Obserua secundò naturam tunc dici vniuersalem positivæ, quando licet affirmare illam esse vniuersalem, & negare illam esse singularem; tunc dici vniuersalem negatiæ tantum, quando non licet affirmare illam esse vniuersalem, neque illam esse singularem; aliud enim est dicere per modum propositionis affirmatiæ, *Natura in sua essentia est indiuisiæ*; aliud per modum propositionis negatiæ, *Natura in sua essentia non est diuisiæ*. Prima propositione falsa est, ut statim probabitur: secunda est vera; idè dixi, naturam secundum se, neque vniuersalem esse, neque singularem, idest non essentialiter individuam, neque diuisam essentialiter; quia cùm natura sumatur in statu essentiæ, omnis propositione affirmans aliquod prædicatum, quod non sit de essentia, est falsa; & contrà omnium propositionis negans erit vera: sicut tam falsum est dicere de essentiæ hominis, *Est non albedo*; quám, *Est albedo*; & contrà tam verum est dicere de essentiæ hominis, *Est non albedo*; quám, *Non est albedo*; quia neutrum est de essentia hominis. His positis,

Prima probatio.

Ratio posita assertioñis est primò, quia natura secundum se illa duntaxat conuenient, quæ vel sunt de illius essentiæ, vel passiones eius necessariae: sed vniuersalitas & singularitas non sunt essentialies naturæ, nec passiones eius necessariae: ergo illæ non conuenient naturæ secundum se. Probatur minor, quia si vniuersalitas esset de essentiæ naturæ, nūquam natura esse posset singularis; & si essentialiter conueniret illi singularitas, nūquam illa esse posset vniuersalis: ergo natura secundum se neque singularitas conuenit, neque vniuersalitas: v. g. natura diuina ex eo quod secundum se sit essentialiter singularis, nūquam esse potest vniuersalis: ergo natura creata, si essentialiter esset vniuersalis, implicaret omnino ut esset singularis.

Secunda probatio.

Secundò quidquid conuenit naturæ secundum se, conuenit etiam naturæ contractæ in inferiori-

A bus: sed vniuersalitas non conuenit naturæ contractæ in inferioribus: ergo non conuenit illi secundum se. Deinde natura communis non distinguitur à parte rei ab individuis, sed tantum per intellectum: ergo natura secundum se nullam habere potest vnitatem, quæ non illi conueniat in individuis, vel quæ non adueniat illi per intellectum. Denique, quidquid est realis, vel existit, vel potest existere à parte rei: vnitatis illa præcisionis, seu in statu essentiæ, nec existit, nec potest existere à parte rei; nam extra individua nihil existit: ergo illa vnitatis non conuenit naturæ à parte rei.

B Neque dicas, illam vnitatem non conuenire naturæ in statu existentiæ, sed in statu essentiæ; semper enim redit argumentum. Quod non existit, neque potest existere, non est realis: illa vnitatis naturæ secundum se, nec est, nec esse potest ergo illa non est realis.

C Quod autem natura secundum se sit vniuersalis negatiæ, idest neque vniuersalis, neque singularis, probatur iisdem rationibus, quia scilicet singularitas & diuisio non sunt essentialies naturæ, sicut dixi essentiali illi non esse vniuersalitatem & diuisiōnem. Ratio ergo conclusioñis totius est, quia natura singularis, & natura vniuersalis dicunt existentiam; quæritur enim, vnum existat in rebus aliqua natura vniuersalis? Naturæ secundum se non dicit existentiam: ergo naturæ secundum se non est vniuersalis, nec est etiam singularis.

D Ad primam resp. distinguendo minorem. Quodam prædicata negativa conuenient naturæ secundum se à parte rei sine abstractione intellectus, quæ illi non conuenient in inferioribus, nego; conuenient illi per abstractionem intellectus, concedo. Nam neque generari, neque corrupti, non esse singularis, non habere realem existentiam, conuenient naturæ ut abstractæ; nec conuenient naturæ ut à parte rei existentia.

E Ad secundam respondeo, illud quod habet vnam definitionem, esse vnum actu duntaxat per intellectum, realiter autem non esse vnum nisi potentia. Naturæ secundum se vnitatem habet formalem, non vnitatem vniuersalem aut numericam. Neque dicas, vnitatem formalem non sufficere ad realitatem entis, cùm non sit vna in diuisio, sine qua nullum est ens. Respondeo enim, ens quolibet esse vnum realiter, & à parte rei, sed non esse vnum secundum se, nisi vnitatem formalis, quæ sufficit ad ens præcise considerandum secundum essentialia. Similiter naturæ secundum se neque apta est contrahiri per plures differentias, neque per vnicam tantum; quia sumpta secundum se solam dicit essentialia. Naturæ verò specifica in statu existentiæ realis non est vna, sed multiplex, apta ut contrahatur per multas differentias individuales. Si autem sumatur naturæ ut specifica est formaliter, fateor illam aptam esse ut contrahatur per multas differentias individuales; sed hoc illi non conuenit nisi per intellectum. Denique natura in pluribus multiplex est, non vna; idè plures quidem naturæ possibilis sunt, sed non est possibilis vna natura, quæ sit, vel esse possit in pluribus.

F Ad tertiam resp. naturam secundum se nec esse indifferentem positivæ ad Petrum & Paulum, nec esse determinatam ad solum Petrum; quia ut ex dictis patet, cùm in eo statu non dicat nisi prædicata essentialia, neque dicit indifferentiam, nec indeterminationem; ideoque solum negatiæ indifferentes.

indifferens est. Hæc propositio, *Natura secundum A*
se non est determinata, dupliciter intelligi potest:
 primum ita ut significet naturam non esse determinatam, & hoc est naturam esse negatiæ indifferenterem, quod conuenit naturæ secundum se: secundum ita ut significet naturam esse non determinatam, quod est naturam esse positivæ indifferenterem; quod negatiæ conuenit naturæ secundum se sumptæ.

Prima instantia.

Instabis primò. Ex propositione negatiæ de prædicato finito bene inferri potest affirmativa de prædicato infinito, ut ait Philosophus: v.g. rectè dicitur, *Homo non est albus: ergo est non albus*. Hæc prædicatio, *Natura secundum se non est diversa*, est vera: ergo hæc affirmativa de prædicato infinito est vera, *Natura secundum se est non diversa*.

Resp. illam regulam non valere in propositionibus reduplicatiis, in quibus enunciatur aliquid de essentia rei; sed tantum veram esse in propositionibus simplicibus; v.g. non licet dicere, *Homo ex sua essentia non est albus: ergo ex sua essentia est non albus*. Hoc enim consequens falsum est. Ita similiter, quamvis vera sit hæc propositio negatiæ, *Natura secundum se non est diversa*; falsa tamen erit hæc: Ergo natura secundum se est non diversa. In propositionibus tamen reduplicatiis rectè licet ex affirmativa inferre negatiæ, ut, *Homo ex sua essentia est non equus: ergo ex sua essentia non est equus*.

Secunda instantia.

Instabis secundò. Ex diuisi contradiictoriis vna est vera, & altera falsa: sed determinatum & non determinatum, diuisum & non diuisum, sunt contradiictoria: ergo eorum alterum conuenit naturæ secundum se.

Respondeo primò quidem ad minorem, non determinatum & non diuisum posse sumi vel positiuè, seu infinitè, prout scilicet sunt vna dictio; vel negatiæ, prout duæ sunt dictiones. Si sumuntur negatiæ determinatum & non determinatum, diuisum & non diuisum, contradiictoriæ opponuntur: si autem sumuntur infinitè, non opponuntur contradiictoriæ, sed contrariæ tantum, quia utrumque extreum positiuum est. *Natura secundum se est non determinata*, non diuisa negatiæ, sed non positivæ.

Deinde respondeo ad maiorem: ex contradiictoriis vna necessariæ est vera, & altera falsa, quando illa sumuntur absolute sine reduplicatione, concedo; quando sumuntur cum reduplicatione, nego; datur enim medium inter contradiictoria sumpta cum reduplicatione, v.g. homo absolute vel est albus, vel non est albus; sed cum reduplicatione, quatenus homo & secundum se, nec est albus, neque non albus; quia sèpè sit ut neque forma, neque negatio sit essentialis alicui naturæ.

Instabis tertio: nulla res esse potest vna nisi negatiæ, vnitatis enim negatio est: ergo si natura secundum se vna est negatiæ, est vere vna.

Resp. vnitatem nihil superaddere ipsi enti præter negationem; que negatio dicitur conuenire alicui positivæ, cum licet affirmare negationem illi conuenire. Tunc autem dicitur conuenire negatiæ, quando non licet affirmare illam rei conuenire, neque illius oppositum. Illud ergo positivæ non cadit supra negationem, sed cadit supra modum, quo illa conuenit subiecto, de quo affirmatur.

SECTIO IV.

An, & quomodo vniuersale per operationem intellectus existat.

Ex tribus statibus, in quibus assertam, posse Naturam considerari, essentia, realis & obiectuæ existentia, demonstrauit vnitatem vniuersalem non illi conuenire in statu essentia, nec in statu existentia realis; vnde superest ut conueniat illi solùm in statu existentia obiectuæ: quod ut declarerem, tria mihi hoc loco præstanta sunt. Primum probandum, quod natura per operationem intellectus accipit vniuersitatem: secundò, quod illa operatio sit abstractio, non formalis, sed obiectuæ: tertio, quod sufficiat abstractio illa sine illa comparatione.

§. I.

Vix natura sit vniuersalis per operationem aliquam intellectus.

Ratio dubitandi est primò, quia omnis poterit. **Prima** **dubitatio.** *vniuersale obiectum est intellectus: ergo intellectus supponit vniuersale, non illud facit.* Deinde omnis existentia est singularitas: existentia obiectuæ est vera existentia: ergo existentia obiectuæ est singularitas. Neque dispar ratio est existentia realis & obiectuæ; nam existentia realis id est singularitas, quia terminat actionem singulari: existentia obiectuæ terminat actionem singulari: ergo est etiam singularitas. Denique conceptus formalis habet vnitatem à conceptu obiectu: ergo conceptus obiectu non habet vnitatem à conceptu formalis, alioqui dabitur circulus vitiosus inter duos illos conceptus. Conceptus videlicet formalis tendentia est ad terminum obiectuum, tanquam in terminum; tendentia vero suam accipit vnitatem à termino, non terminus à tendentia.

Secundò si natura fieret vna per operationem intellectus, sequeretur quod natura eadem humana per diversos conceptus à diversi hominibus apprehensa, esset multiplex vniuersale, habet enim plures vnitates vniuersales, quia conceptus formalis dat vnitatem conceptui obiectu; sunt autem plures hæc conceptus formales: ergo & plures obiectu, seu plura vniuersalia, & plures naturæ vniuersales.

Tertio illæ naturæ eodem modo se habent **Tertia.** quando vno conceptu apprehenduntur, quo se habebant ante: sed ante erant diuisæ in plures: ergo & post sunt diuisæ. Probatur maior, quia intellectus qui operatur immanenter, naturas quas concipit non immutat, sed quales illas inuenit, tales etiam relinquit.

Quarto debet intellectus apprehendere res **Quarta.** sunt à parte rei, alioqui errabat: sed naturæ humanae sunt à parte rei plures: ergo intellectus debet apprehendere illas vt plures; si autem apprehendit illas vt plures, non habent amplius vnitatem obiectuam.

Dico primò, naturam fieri reuerâ vniuersalem, **Conclusio** **affirmans.** id est vnum & aptam inesse pluribus per solam operationem intellectus, quando concipiatur per vnicum conceptum formalem. Ita omnino habetur ex Aristotele lib.5. *Metaphys. textu 11. & lib.10. Metaphys. textu 1.* vbi inter varios modos vnitatis ponit vnum ratione ac intelligentiâ, quod

654 Philosophiæ Peripat.Lib.IV.Disp.III.

vnum tribuit vniuersali. Idem docetur ab Augustino variis locis, & à Damasceno lib. i. fidei, c. 11. vbi ait naturas singularium sola ratione vnum esse. Sequentur eandem sententiam S. Thomas lib. de ente & essentia, cap. 4, opusculo 42. cap. 9, 1, 2. quæst. 17. art. 4. Alensis, Suarez, Vasquez, & alij, tunc veteres, tum recentiores Philosophi, & sequitur ex præcedentibus: si enim datur omnino aliquid vniuersale, quod tamen à parte rei non existit, reliquum duntaxat est ut per solam intellectus operationem existat.

Ratio ergo est, quia natura per operationem intellectus fit vniuersalis, si fiat vna & apta inesse pluribus: sed per operationem intellectus natura quæ à parte rei est multiplex, fit vna & apta inesse pluribus: ergo natura fit verè vniuersalis per operationem intellectus. Minor duas habet partes.

Natura per intellectum fit vna.
Primo enim, quod natura fiat verè vna eo ipso quod concipiatur per unicum conceptum intellectus, solè eget explicatione. Naturæ v. g. humana est à parte rei diuisa in plures naturas participantes idem nomen, & rationem omnino similem; Petrus enim suam habet propriam humanitatem, qua non est humanitas Pauli. Sed haec tamen humanitates conveniunt in eo, quod idem habeant nomen, & quod sint inter se similes secundum idem significarum huius nominis, *humanitas*. Itaque à parte rei natura humana est plures naturæ nominis eiusdem & rationis: sed nichil dominus intellectus noster naturam humanam, qua à parte rei ita est diuisa in plures naturas, reddit indiuisam hoc ipso quod humanitatem Petri, Pauli & aliorum unico conceptu formalis apprehendit, vel definit vna definitione propter similitudinem, quam in illis præsupponit, tanquam fundamentum. Quamvis diuisa à parte rei sint naturæ humanæ, tamen beneficio intellectus accipiunt indiuisiōnem, quatenus sunt vnius conceptus obiectus terminans vnum conceptum formalem, ex quo

Ratio sic formatur. Quidquid à parte rei multiplex est, & terminat vnicum conceptum formalem intellectus propter similitudinem, incipit esse vnum per intellectum: sed natura humana, qua à parte rei est multiplex in indiuisu, terminat vnum conceptum formalem intellectus propter similitudinem, quam habent inter se indiuisua; qua similitudo fundamentum est illius conceptus formalis vnius: ergo per intellectum incipit esse vna, quando concipiatur per vnum conceptum formalem intellectus.

Fit communicabilis pluribus.
Secundum, quod natura fiat etiam apta communicari pluribus per operationem intellectus, probatur, quia proprius effectus differentiæ indiuisualis est ita determinare naturam, ut illi repugneret multiplicatio: ergo sublata differentia indiuisuali per intellectum, tolletur tota repugnatio ad multiplicationem: si ergo à parte rei existeret aliqua natura sine vila huiusmodi differentia indiuisuante, sine dubio illa esset apta inesse pluribus: sed per intellectum natura concipiatur sine differentiis indiuisuantibus: ergo per operationem intellectus natura fit apta inesse pluribus, saltem in sensu diuiso, idest desinens esse vna.

Solutio primæ dubitatis.
Ad primam respondendo distinguendo maiorem: omnis potentia supponit suum obiectum fundamentaliter saltem, concedo; supponit formaliter, nego. Ante operationem ergo intellectus vniuersale in rebus existit fundamentaliter, non existit formaliter. Deinde verum est, quod omnis existentia realis est singularitas; existentia verò so-

Alum obiectua non est singularitas, quia licet terminet actionem singularem, ut est terminus intrinsecus, non terminat tamen actionem singularem ut terminus extrinsecus. Denique conceptus formalis habet unitatem à conceptu obiectu habente unitatem fundamentalē, idest talem conuenientiam, & similitudinem, ut propter eam possit fundare vnum conceptum formalem; non habet unitatem à conceptu obiectu habente unitatem formalem.

Ad secundam concedo, naturam humanam conceptum per plures conceptus formales habere certum, plures vniuersalitatem, sed nego illam esse plura vniuersalia; sicut partes, qui à multis oculis per plures visiones videtur, non est multiplex partes vnius: aëris qui haberet plura lumina non esset multiplex lucidum. Ratio est, quia concreta ista non multiplicantur ad multiplicationem formarum, à quibus desumitur denominatio, sed ad multiplicationem subiectorum: ille v. g. qui plures habet Episcopatus, non esset plures Episcopos, quamvis plures esset Episcopas. Debent ergo multiplicari subiecta ut multiplicetur concretum. Natura est quasi subiectum unitatis vniuersalis, eo modo quo partes est subiectum visionis; non quidem subiectum in hæsionis, sed denominatio: unde licet natura plures habeat vniuersalitatem, non est tamen plura vniuersalia.

Ad tertiam respondeo naturas illas eodem modo se habere intrinsecæ & in se ipsis, quando uno conceptu concipiuntur, quo se habebant antea; sed non eodem modo se habent extrinsecæ à denominatiōe; nam quamvis illæ non accipiunt intrinsecam vllam unitatem, neque mutantur in se ipsis, quatenus existunt realiter, quando uno conceptu concipiuntur, mutantur tamen extrinsecæ, ac obiectu, accipiuntque à cognitione denominatiōe quam non habebant prius.

Ad tertiam respondeo posse duobus modis apprehendere res ut sunt. Primo apprehendendo omnina attributa, quæ sunt in illis; si apprehendatur v. g. Petrus ut est homo, & ut est talis homo. Secundum ita ut apprehendatur secundum aliquod attributum, quod verè illis conueniat. Maior argumenti, si primo modo intelligatur, falsum est intellectum errare quoties non intelligit res ut sunt, apprehendo in illis totum id quod habent; quamvis enim non apprehendam in Petro hanc humanitatem, sed solūm humanitatem, non propterē ero, iuxta vulgatum illud axiom, quod Abstrahentium non est mendacium; sed concipio rem inadquatam: sicut visus non erat videndo pomum ut coloratum, non videndo ut odoriferum. Si autem posteriori modo intelligatur hæc maior, concedi debet, quia intellectus in Petro & Ioanne potest apprehendere solūm attributum hominis, non attingendo attributum indiuisuationis, ratione cuius Petrus & Paulus sunt plures. Tunc ergo intellectus non apprehendat naturam humanam ut plures, licet sit à parte rei multiplex, quamvis etiam tunc non apprehendat naturam humanam ut vnam reduplicatiū; tamen hoc ipso quod eam non apprehendit ut multiplicem, natura illa quatenus concepta vniico conceptu, sortitur unitatem obiectuam per denominationem extrinsecam, ut modū clarius exponetur.

Vtrum operatio intellectus, quā fit vniuersale, sit abstractio naturae à singularibus.

Abstractio
quid sit.

Abstrahere, ut sāpe dixi, est cogitare vnum non cogitato alio, quod est realiter illi coniunctum, & cum eo identificatum: v.g. si cogitem naturam humanam, qua realiter non est separata ab hæcitate Pauli, Ioannis, Iacobi, non cogitando illas hæcitates formaliter, dicit abstrahere. Quærit ergo vtrum operatio illa intellectus, quā natura fit indiuisa, & tamen communicabilis, sit actio illa, quā intellectus cognoscit naturam, non intellectu vllā singularitate, cum qua tamen realiter vnum est.

Prima dubit. Ratio verò dubitandi multiplex omnino & difficilis est; prīmò enim argumentor. Natura abstracta à Petro semper est natura illa, qua realiter est in Petro, alioqui non posset prædicari de Petro: sed natura, qua est in Petro, est singularis, neque potest esse in multis, aut de illis prædicari: ergo natura abstracta non est vniuersalis, sed est verè singularis. Deinde natura abstracta est realiter natura omnium hominum; potest enim de omnibus hominibus prædicari: sed quod est realiter natura hominum, non potest prædicari de Petro, nisi velis Petrum esse omnes homines: ergo natura abstracta non potest prædicari de Petro, neque de Paulo, sive non est vniuersalis. Denique id quod potest attribui Petro, est natura solius Petri: natura abstracta per se potest attribui Petro: ergo est natura solius Petri. Probatur maior. Id quod est realiter natura Pauli, non potest realiter attribui Petro: ergo id quod potest attribui Petro, est natura solius Petri. Confirmatur. Illud solū potest attribui Petro, quod est in Petro: natura solius Petri est in Petro: ergo natura solius Petri potest attribui Petro: ergo id quod potest prædicari de Petro, est natura solius Petri.

Secunda dubit. Secundò, si natura humana abstracta est vna, & potest prædicari de Petro, Paulo, Iacobo, sequitur quod vna & eadem natura potest prædicari de Petro, Paulo, Iacobo: consequens absurdum est, si enim vna & eadem natura potest de illis prædicari, sequitur quod in illis vna est & eadem natura, sive Petrus, Paulus, & Iacobus sunt vnu homo. Deinde natura abstracta à Petro semper manet simili natura Pauli: ergo semper manet multiplex. Denique si id quod potentia est natura Petri, est etiam potentia natura Pauli, sequitur quod Petrus & Paulus sunt potentia vnu homo.

Tertia dubit. Tertiò implicat idem realiter intrinsecè prædicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum non conuenire realiter identice in illo: ergo si omnino eadem natura prædicatur de Petro & Paulo, sequitur quod eadem res identificatur cum Petro & Paulo, sive illi identificantur inter se: ergo non totum quod corresponebat in illa natura abstracta potest prædicari de Petro, & Paulo simul.

**Necessitas
abstractionis.** Dico secundò operationem illam intellectus, per quam fit vniuersale, necessariò esse abstractionem naturae ab omnibus singularibus; id est, eam operationem, quā cogitatur natura, non cogitatis vllis singularibus indiuiduis. Cogitas v.g. naturam humanam, animal rationale, non cogitando Petrum, Paulum, &c. hoc est naturam esse vniuersalem. Ita omnino consent illi omnes, qui volunt vniuersale fieri per intellectum.

A Ratio est, quia vt natura fiat vniuersalis, vna Probatio videlicet & apta inesse pluribus, debet exi su singularitate; si enim manet singularis, non est vniuersalis: sed natura non potest exi su singularitate, nisi per operationem intellectus, quā cogitetur sine singularitate, id est per abstractionem: ergo vt fiat vniuersale, debet fieri abstractio naturae à singularibus. Deinde natura tunc fit vniuersalis, quando fit vna & communicabilis pluribus: sed natura fit vna & communicabilis pluribus per abstractionem à singularibus, quia per eam exiuit sua pluralitate, & sua incommunicabilitate; sola enim singularitas naturam multiplicat, & reddit incommunicabilem: ergo per abstractionem natura fit vniuersalis.

B **Solutio prima dubit.** Ad primam respondeo concedendo nunc illam maiorem, de qua tamen postea video: natura abstracta à Petro est semper realiter illa eadem natura, qua realiter est in Petro; fateor enim nunc esse illam, saltem inadæquatè. Distinguo autem illam minorem: natura qua realiter est in Petro, est singularis, adæquatè spectata, prout est in Petro, concedo; spectata inadæquatè, prout abstracta est à Petro, nego: quando enim abstracta est à Petro, non est amplius singularis, nec solius Petri propria; sed est communis omnibus.

C **Natura omnium hominum non potest attribui Petro.** Deinde distinguitur illa maior: natura omnium hominum non potest attribui Petro, manens natura omnium hominum, seu in sensu composito, concedo; definens esse natura omnium hominum, seu in sensu diuiso, nego. Naturae enim quædiu est abstracta, est natura omnium hominum; sed cùm Petro attribuitur, definit esse natura omnium hominum, sed fit propria Petri. Destruitur enim vniuersale per actualē prædicacionem, vt docebo sequenti.

Denique negatur altera illa maior: Illud quod potest attribui Petro, est natura solius Petri. Ad probationem distinguitur eodem modo ac supra, id quod est realiter natura Petri vel Ioannis in sensu composito, id est manens natura Petri vel Ioannis, non potest attribui Paulo, concedo; non potest in sensu diuiso, id est definens esse natura Petri vel Ioannis, nego. Ad confirmationem conceditur totum illud argumentum: illud solū potest attribui Petro, quod est in Petro, &c. sed distinguo illam ultimam consequentiam: ergo illud quod est in Petro, est natura solius Petri in sensu composito, quando de illo prædicatur, concedo; in sensu diuiso, seu quando natura est abstracta, & nondum prædicatur, nego. Naturae verè abstracta non actu prædicatur, sed potest prædicari, & in eo statu est natura Petri & Ioannis, atque adē vniuersalis.

D **Solutio secunda dubit.** Ad secundam semper eadem recurrit distinctio. Si natura abstracta est vna, & potest prædicari de Petro, Paulo, Iacobo, in sensu composito, seu manens vna, sequitur quod vna natura potest de illis prædicari, concedo: si potest in sensu diuiso, seu definens esse vna, & incipiens esse multiplex, nego: natura quædiu est abstracta, est vna, & tribuit potest omnibus indiuiduis; sed statim ac tribuitur, definit esse abstracta, & fit multiplex.

Deinde nego naturam abstractam à Petro manere semper uniuersam natura Pauli; natura enim abstracta à Petro non est in statu abstractionis, natura est ipsius etiam Pauli, & omnium hominum. Neque dicas: ergo Petrus & Paulus habent naturam, & sunt vnu homo; hoc enim distinguo: Vnam habent naturam in statu abstractionis, concedo; in statu contraria

Aionis, nego. Vnde non sequitur, quod sint vnius homo; natura enim in illis non reperitur in statu abstractionis, sed in statu contractionis. Dices iterum: Implicat ut aliquid simul sit natura Petri, & Ioannis. Iterum distinguo: implicat ut aliquid in statu abstractionis simul sit natura Petri & Ioannis, nego; implicat ut aliquid in statu contractionis simul sit natura Petri & Ioannis, concedo. Si vrgeas rursus: Id quod est natura Petri, non est natura Pauli, distinguo pariter; id quod est natura Petri sumptum in statu contractionis, non non est natura Pauli, concedo; sumptum in statu abstractionis mentalis, nego. Ratio est, quia id quod in statu abstractionis mentalis est natura Petri, non est nisi potentia natura Petri, non autem actu; quia scilicet est indifferens ut tribuitur Petro & Paulo.

Eadem natura non est actu natura Petri & Pauli.

Solutio tertia dubitat.

Denique distinguo hanc consequentiam: si id quod est potentia natura Petri, esset potentia natura Pauli, Petrus & Paulus essent vnius homo; si id quod est potentia natura Petri, esset potentia natura Pauli in sensu composito, seu manens natura Petri, Petrus & Paulus essent vnius homo, concedo; si in sensu diuiso, id est non manens, sed desinens est natura Petri, nego. Quia distinctione tota haec doctrina de se obscurissima explicatur satis clare.

Ad tertiam piget idem saepe reperitur; implicat enim ut vnum & idem manens vnum & idem intrinsecè prædicetur de Petro & Paulo; sed prædicari potest desinens esse vnum & idem.

S. III.

Qualis sit abstractio illa, quā fit vniuersale; verum videlicet sit formalis, an obiectiva.

Verum posito quod abstractio sit operatio, per quam natura fit vna & communis pluribus, grauem mouent controverson noui Nominales, & contendunt eam abstractionem esse nullo modo posse obiectivam; omnes enim huiusmodi præcisiones execrantur, ut ostendebam initio secundæ dubitationis, ex qua sanè constat, totam eorum doctrinam vanam omnino esse, verarique in sola nominum æquiuocatione; quam si discusseris, evanesceret illico quidquid ipsi vani afferunt, ut constare facile potest ex ibi disputatis, & ex dictis in tractatu de Deo. Nunc ergo iis omisssis, quæ ibi artuli, ea solùm attingo, quæ ad vniuersale spectare possunt, per quod potissimum illi contendunt damnari præcisiones obiectivas.

Ratio ergo dubitandi sit primum, quia præcisio, per quam fit vniuersale, non est obiectiva, sed formalis tantum, si actus intellectus, per quem homo constituitur actu indiuisus, attingat immediatè Petrum & Paulum: sed actus ille, per quem homo constituitur indiuisus, attingit immediatè Petrum & Paulum: ergo ille actus est præcisio formalis, non obiectiva. Minorem probat Hurdanus multipliciter. Primum sic. Per actum vniuersalem necessariè deberat attingi fundamentum vniuersalitatis: illud fundamentum sunt Petrus & Paulus, quatenus sunt similes: ergo per actum vniuersalem attinguntur Petrus & Paulus, propterea sunt similes. Secundum probat: Divisio & indiuisio rei versatur immediatè circa rem eandem; sed divisio hominis versatur immediatè circa Petrum & Paulum: ergo indiuisio, siue vniuersalis versatur immediatè circa Petrum & Paulum. Tertium probat: Omne indiuisum diuisibile

A nihil est præter partes, & earum indiuisum; totum enim indiuisum nihil est præter partes, & earum indiuisum: sed vniuersale est totum aliud quod diuisibile: ergo vniuersale nihil est præter partes, & earum vniuersalem. Illæ partes sunt immediate Petrus & Paulus: ergo vniuersale nihil est præter Petrum & Paulum. Quartus probat: Quoties homo diuiditur in Petrum & Paulum, eo fit præcisè quod Petrus & Paulus clare cognoscuntur: ergo quando manent indiuisi, eo præcisè manent, quia immediate attinguntur per actum confusum; actus enim clarus & confusus tribuant suis obiectis immediatis oppositas denominations. Quintus denique probat: Sicut actus definitus, cum v.g. dicitur *homo*, attingit immediate, sed confusè partes definitionis, animal v.g. & rationale, quas eadem attingit immediatè & clare ipsa definitio; similiter actus diuisi attingit confusè & immediate partes diuisionis, quas eadem clare attingit diuisio.

Secundum, omne quod est verè ac immediate prædicabile de Petro & Paulo, est verè ac immediate Petrus & Paulus, cum quibus nihil esse potest idem præter ipsos: sed immediatum obiectum actus vniuersalis, v.g. *homo*, est immediate prædicabile de Petro & Paulo: ergo immediatum obiectum actus vniuersalis est Petrus & Paulus. Deinde obiectum actus vniuersalis non est adequate prædicabile de solo Petro: neque adequate de solo Paulo: ergo obiectum illud adequate C ac immediatum constat pluribus partibus, quarum vna de Petro prædicatur, altera de Paulo: ergo immediatum obiectum actus vniuersalis est Petrus & Paulus. Probo antecedens: nihil esse potest idem realiter cum Petro, quod sit realiter idem cum Paulo: ergo nihil prædicari potest realiter de Petro, quod sit realiter & adequate prædicari possit de Paulo. Similiter illa, quæ identificantur cum tertio, identificantur inter se: homo & brutum identificantur cum ratione animalis, quæ de illis potest prædicari: ergo identificantur inter se. Denique quod constitutus ex multis realiter diuersis, non potest identificari cum quolibet eorum: vniuersale constitutus ex multis diuersis: ergo non potest identificari cum quolibet eorum.

Tertius illud quod non est tale nisi per denominationem à cognitione, non responderet cognitioni ex parte solius obiecti specificatio sumptus, sed tantum ex parte obiecti sumptus reduplicatio: atque totum quod responderet actui, quo sit vniuersale, est vnum per denominationem à cognitione intellectus: ergo nulla ratio vna responderet illi cognitioni ex parte solius obiecti specificatio sumptus; sed sola singulare confusa cognitio præterea similia. Probatur maior. Illud quod ex parte solius obiecti responderet cognitioni, non includit cognitionem, neque ab illa dependet: sed quod est tale per cognitionem, includit cognitionem, & ab illa dependet: ergo illud quod est tale per cognitionem, non responderet cognitioni ex parte solius obiecti. Confirmatur primum. Quando homo est cognitus, illud quod ex parte obiecti responderet cognitioni est solus homo, non autem homo reduplicatio ut cognitus, alioquin cognitio correspondere sibi ipsi: ergo id quod ex parte obiecti responderet cognitioni, non est tale per cognitionem. Confirmatur secundum. Unitas vniuersalis, quæ penderet à cognitione intellectus, non penderet ab ea tanquam à causa efficiente, quia cognitionis nihil efficit in obiecto cognito; sed

pendet à cognitione tanquam à causa formalis: ergo illa vnitatis non se tenet formaliter ex parte obiecti, sed est vnitatis tantum cognitionis, non autem vnitatis alicuius obiecti. Probo consequentiam. Cognitio non se tenet ex parte obiecti: sed ratio formalis illius vnitatis est cognitio: ergo ratio formalis illius vnitatis, sive illa vnitatis, non se tenet ex parte obiecti.

Quartæ dif-
ficultas.

Quarò in vniuersali sunt duo, materiale & formale: vt vniuersale dicatur vnum aptum prædicari de pluribus, oportet vt prædicetur de illis pluribus tum secundum materiale, tum secundum formale: consequens absurdum est, quia sic na-
tura & cognitio prædicarentur de Petro: ergo id quod est vniuersale, non se tenet ex parte solius obiecti. Similiter si vniuersale, vt est genus, ha-
bet sub se inferiora, necesse est vt ratio generis vniuersalis conueniar inferioribus, sive illa sint vniuersalia; quia ratio superior debet conuenire inferioribus, de quibus prædicatur, & sic procel-
sus erit infinitus; quia sub illis erunt inferiora vniuersalia, & iterum sub aliis in infinitum.

Dico tertio, operationem illam, quâ natura sit vna & apta inesse pluribus, esse abstractionem obiectuum, per quam cognoscitur vna ratio communis pluribus, non cognitio formaliter singula-
ribus: non est autem abstractio formalis, per quam cognoscantur formaliter confusè omnia singula-
ria. Hæc est receptissima omnium, tutt
antiquiorum, tum recentiorum sententia, præter
veteres Nominales, & paucos alios, qui hoc aeuo
doctrinam eorum inuehere voluerunt in scholas:
merito autem Suarez, vt alias monui, lib. 8. de
Trinit. damnat eos.

Quid autem intelligant illi nomine præcisionis formalis, aut obiectiva, non repero, quia satis
dixisse videor initio disputationis secunda.

Rationes eadem illæ sunt primò quibus probabam eo loco, quod intellectus habet vim cogi-
tandi vnam formalitatem alicuius obiecti, non
cogitata formaliter, sed identicē tantum alia for-
malitate obiecti eiusdem, licet realiter omnino
identificata: dico enim v. g. quod homo est similis
bruto, quatenus est sensitius; & dissimilis, qua-
tenus est intellectius; cùm enim sit huiusmodi
propositio, cogitatur sensituum hominis, non
cogitato formaliter intellectio: & cùm cogitatur
intellectuum, non cogitatur formaliter sensi-
tuum, alioquin homo esset bruto similis, prout est
intellectius; & esset dissimilis, quatenus est
sensitius. Vide alia, quæ ibi attuli, ex quibus
argumentor.

Si potest intellectus cogitare naturam Petri non
cogitata formaliter eius singularitatem, actio intel-
lectus, quâ sit natura vniuersalis, non est præcisio
solum formalis, qua cogitentur formaliter & im-
mediatè singula-ria in seipso, sed est præcisio ob-
iectiva, quâ cogitetur vna formalitas, non cogi-
tata formaliter altera ipsi identificata: sed intel-
lectus, vt probauit, habet eam vim distingendi
per rationem res identificatas realiter: ergo actio
intellectus quâ sit vniuersale, non est præcisio for-
malis, sed obiectiva.

Secundò probatur isdem rationibus, quibus
sect. 2. huius quæstionis demonstrabam dari vni-
uersalia in essendo, id est naturas verè vniuersales;
non autem vniuersalia solum in significando, id est
non solas voces, quæ significant plura. Si autem
cognitioni facienti vniuersale nulla responderet
ratio vna obiectivæ, nulla daretur natura vna, &
apta esse in pluribus, id est nullum vniuersale in

A effendo: ergo cognitioni facienti vniuersale re-
spondere debet ratio aliqua vna, non autem sola
singulare. Probatur minor, quia in vniuersali
nihil reperiri potest præter cognitionem & ob-
iectum cognitionis: cognitionis non est vniuersalis,
obiectum cognitionis non est vnum aptum inesse
pluribus: sed sola singulare cognoscuntur: ergo
nullum datur vniuersale in essendo.

Tertia probatio sit facilis & clara responsio ad
rationes quas multiplicant aduersarij, vt præci-
siones istas obiectivas sepeliant, sed irrito semper
conatu, vt patet ex aliis dictis, & patet clarius
ex dicendis.

Ad secundam enim, cuius tota vis in eo est,
quod actus intellectus, quo sit vniuersale, debet
immediatè attingere singulare; respondeo singu-
laria posse immediatè attingi, vel vt sunt singula-
ria, id est secundum hæcceitates; vel secundum
rationem naturæ obiectivæ vnam. Actus ille in-
tellectus, per quem homo constitutus individuus,
non attingit immediatè individua secundum hæ-
cceitates, sed secundum solam rationem naturæ,
quæ à parte rei est multiplex: sed vna est obic-
tivæ, id est ille actus est abstractio verè obiectiva,
non formalis tantum. Eademque distinctio sufficit
ad soluandas quinque probations illius maioris,
vnde piger eam roties reperere: v. g. illud per
actum vniuersalem constitutur individuum secun-
dum hæcceitates, quod est à parte rei diuisum,

Solutio pri-
me dubit.
Quomodo
atingantur
singulare.

nego; constitutus individuum secundum naturam
vnam, concedo. Similiter attingitur fundamen-
tum vniuersalitatis secundum rationem naturæ,
non secundum hæcceitates. Diuisio & individuus
rei versantur circa idem sub eadem formalitate,
nego; sub diversa formalitate, concedo. Nam in-
divisio circa solam versatur naturam, diuisio circa
naturam & hæcceitates. Omne individuum diuisi-
bile nihil est præter partes adæquatè sumptas secun-
dum omnes formalitates, nego; præter partes
sumptas inadæquatè secundum aliquam formalita-
tem, concedo; ideo vniuersale nihil est præter
individua sumpta secundum rationem naturæ.

Quando dicitur, quod totum diuisum continet
illud totum quod dicunt membra diuidentia, ve-
rum est de toto actuall, & physico, quod est ante
operationem intellectus; non est verum de toto
potentiali, quod est duntaxat per intellectum;
nam ille vim habet præscindendi: vniuersale hu-
iusmodi rotum est, non continens formaliter to-
tum quod habent partes. Reliqua non persequor,
in quibus eadem solutio danda est.

Ad secundam recurrit etiam eadem distinctio: Solutio
quod est verè ac immediatè prædicabile de Petro secundus,
& Paulo, est necessariò Petrus & Paulus realiter
& à parte rei, concedo; formaliter & per intel-
lectum, nego. Fator naturam communem, quæ
terminat actum vniuersalem, est à parte rei Pe-
trum & Paulum; sed formaliter tamen, quatenus
cognita, non est Petrus & Paulus secundum hæ-
cceitates. Idem erit si dicas, omne quod est verè
prædicabile de Petro & Paulo, est Petrus & Paulus
secundum naturam communem, non autem se-
cundum hæcceitates. Deinde distingo illud ante-
cedens. Obiectum actus vniuersalis non est adæ-
quatè prædicabile de solo Petro, neque de solo
Paulo, manens obiectum actus vniuersalis, &
prædicabile de Paulo, sive, vt sæpe dixi, in sensu
composito, concedo; desinens esse obiectum actus
vniuersalis, & prædicabile de Paulo, sive in sensu
diuiso, nego. Denique quod constitutur ex multis
realiter diuersis, non potest identificari realiter

Solutio
tertiae.

cum quolibet eorum, manens constitutum ex multis realiter diversis; sed potest identificari desinens esse constitutum ex multis realiter diversis: huiusmodi esse vniuersale sapientius dictum est.

Ad tertiam ut respondeatur, tollenda est magna aquinoatio. Aduerto enim, eos qui dicunt heri vniuersale per precisionem obiectuum, non dicere quod illi cognitioni respondeat aliquid ex parte obiecti, quod in se à parte rei sit vnum; nam quidquid respondet illi cognitioni, est in se à parte rei multiplex, & singulare, specificatiuè sumptum. Dicunt igitur, quod illi cognitioni respondet aliquid, quod reduplicatiuè sumptum, sive prout est obiectum, sit vnum per denominationem extrinsecam à cognitione intellectus; & illud formaliter non sunt haecceitates Petri & Pauli; sed ipsa ratio naturae, quæ in se multiplex est; & dum ita cognoscitur, vna est extrinsecè, non autem intrinsecè. Vnde ad argumentum.

Respondeo ad illam maiorem: illud quod non est tale nisi per denominationem à cognitione, non respondet cognitioni ex parte solius obiecti specificatiuè sumptuè, prout est res, concedo; ex parte solius obiecti prout est obiectum reduplicatiuè, nego. Vnde nulla ratio in se, à parte rei vna responder cognitioni, quæ sit vniuersale; sed responder ex parte obiecti ratio, quæ vna est per denominationem ab operatione intellectus. Similiter quidquid responder ex parte solius obiecti ut res est specificatiuè, non includit cognitionem; quod autem responder cognitioni ex parte obiecti ut obiectum est reduplicatiuè, includit cognitionem connotando illam extrinsecè; sicut homo cognitus, quatenus est in se, non includit cognitionem, sed reduplicatiuè ut cognitus reuerè illam includit, ut patet; debet enim connotare cognitionem. Ex quo patet solutio primæ confirmationis. Ad secundam autem concedo vnitatem vniuersalis pendere à cognitione tanquam à causa formalis extrinsecè denominante; sic enim illa vnitatis sit tener ex parte cognitionis ut formæ denominant; ex parte autem obiecti, tanquam rei denominata; & est vnitatis cognitionis intrinsecè tanquam formæ denominant; vnitatis autem obiecti extrinsecè tanquam rei denominata; semper enim dixi vnitatem vniuersalem esse denominationem extrinsecam à conceptu intellectus.

Ad quartam respondeo vniuersale esse aptum prædicari de multis secundum naturam substratum vniuersalitati, non secundum abstractionem, & formalitatem vniuersalis. Quod aquè valet in genere vniuersalis, sub quo sunt species participantes rationem vniuersalis; genus enim vniuersalis prædicatur de inferioribus secundum substratum rationi communis, & genericæ ipsius vniuersalis.

SECTIO IV.

Verum ad vniuersale sufficiat abstractio sola sine illa notitia comparativa.

Notitia
comparativa
quid sit.

Dixi ad vnitatem vniuersalem requiri abstractionem naturæ à singularibus, sed præter eam contendunt plerique Philosophi, cognitionem etiam requiri, per quam eadem comparetur cum inferioribus, a quibus est abstracta, & de quibus pædicari potest. Comparationem appellant actionem intellectus, per quam natura abstracta concipitur habere inferiora, & ad illa referri, cum tamen de facto non referatur, quia relatio realis est inter duo, quæ realiter distinguuntur; natura vero,

A & inferiora eius non distinguuntur, id est ad illa non potest esse nisi relatio rationis, cuius cognitio est propriè notitia illa quam appellamus comparatio.

Controversia igitur est, utrum huiusmodi comparatio naturæ ad inferiora sit prorsus necessaria, ut natura sit formaliter vniuersalis.

Ratio vero dubitandi primò est, quia totum esse vniuersalis est cognosci: sed totum esse vniuersalis est esse vnum aptum inesse pluribus: ergo totum esse illius est cognosci vnum aptum inesse pluribus: sed non potest cognosci vnum aptum inesse pluribus, nisi per comparationem: ergo ut sit vniuersale, necessaria est comparatio.

Secundò illud est essentiale alicui, per quod illud definitur: sed vniuersale definitur per comparationem cum pluribus: ergo comparatio necessaria est ut sit vniuersale. Imò quod est respectuum, includit comparationem: vniuersale est aliquid respectuum: ergo vniuersale includit essentiale comparationem. Denique quidquid conuenit naturæ per intellectum, debet cognosci ab intellectu: sed per solam abstractionem sine comparatione non cognoscitur vnitatis & aptitudine cognosci non essendi in pluribus: ergo per solam abstractionem sine comparatione non conuenit naturæ per intellectum vnitatis & aptitudine essendi in pluribus: ergo per solam abstractionem natura non sit vniuersalis, cum non sit vna & apta inesse pluribus.

C Tertiò nulla res potest etiam directè cognosci sine suae essentiâ: sed vnitatis & aptitudine cognosci vniuersalis: ergo sine vnitate & aptitudine cognosci non potest vniuersale. Denique illud est constitutum vniuersalis, quod est illius distinctionum: sed sola comparatio, non autem abstractione, distinguit illud vniuersalium; genus enim, species, differentia, proprium, & accidentia non distinguuntur nisi per ordinem ad diversa inferiora; genus v.g. quod prædicabile sit de pluribus species differentibus; species de numero differentibus. Imò risibilitas abstracta potest esse species, si comparetur cum hac numero risibilitate; & erit proprium, si comparetur cum Petro & Paulo: ergo videtur clarum, quod comparatio requiritur ad vniuersalitatem.

D Dico quartò, comparationem naturæ cum inferioribus omnino requiri, ut reflexè cognoscatur vniuersale iam factum, sive ut cognoscatur aliquid esse vniuersale: non requiri autem vlo modo comparationem, sed abstractionem sufficere ut sit vniuersale.

Prima pars probatione non igitur, sed explicatio. Potest videlicet dupliciter cognosci vniuersale: sicut primò directè, secundò reflexè. Cognoscere directè vniuersale est cognoscere id quod est vnum aptum inesse pluribus, non cognoscendo tam illud vniuersale aptum inesse pluribus. Cognoscere reflexè vniuersale est cognoscere aliquid esse vnum aptum inesse pluribus, seu cognoscere aliquid habere vnitatem & aptitudinem ut sit in pluribus; quod est cognoscere vniuersale quatenus est vniuersale. Non est igitur difficile colligere, quare comparatio requiri ad cognoscendum reflexè vniuersale; quia cognoscere explicitè vnitatem naturæ cum aptitudine ut sit in pluribus, est comparare naturam ad inferiora: hoc est cognoscere reflexè vniuersale: ergo non potest cognosci reflexè vniuersale, quia non sit comparatio, quæ non est aliud quam cognoscere naturam cum ordine ad plura.

Secunda pars aduersarios plures habet ex Schola S. Thomæ & Scoti: tenent eam Sotus q. 3, Suarez q. 6, Hurtadus, Averroë, Arriaga, Tolentus, Conimbricensis.

Ratio

Prima ratio. Ratio autem primò est, quia tunc natura sit vniuersalis, quando sit vna & apta inesse pluribus: per solam abstractionem, seclusa comparatione, natura sit vna & apta inesse pluribus; quod probatur. Illa natura est vna & apta inesse multis, quæ se haberet eodem modo obiectiū, ac se haberet realiter vniuersale illud Platonicum si existeret, natura videlicet existens à singularibus aulaſa; & tamen vna & apta inesse in illis singularibus, ac illa omnia veluti ſigillare: natura abſtracta obiectiū ſe haberet eodem modo, quo ſe haberet vniuersale illud Platonicum ſi existeret: ergo natura abſtracta eſt verè vna & apta inesse multis. Probatur minor, nam maior nullā eger probatione. Sicut idea illa eſſet realiter à singularibus aulaſa, ſed apta tamen ut exiſteret in illis; ita hæc natura per intellectum aulaſa eſſet à singularibus, & proximè apta ut illis per intellectum attribueretur: ergo illa natura ſic abſtracta per intellectum eodem modo ſe haberet obiectiū, quo ſe haberet realiter vniuersale Platonicum, ſi realiter exiſteret.

Eiusdem praecluditur. Respondi potest, ideam illam Platonicam, ſi realiter exiſteret, habituram existentiam absolutam, cuius totum eſſe non eſſet cognosci: naturam verò abſtractam à singularibus per intellectum, neceſſariò dicere respectum ad multa, quia totum eſſe illius eſſe vnam aptam inesse pluribus.

Sed contrà, manet enim ſemper primum argumentum. Illa natura per intellectum eſt vna & apta inesse multis, quæ ſe haberet eodem modo obiectiū, quo ſe haberet idea illa Platonica, ſi realiter exiſteret; quomodo enim illa natura non eſſet eodem modo vna & apta per intellectum, que habet per intellectum omnia illa eadem, quæ haberet realiter, ſi exiſteret à parte rei. Illa natura per abſtrationem huiusmodi eſſet; que duæ p̄misiæ videtur negari nullo modo poſſe: ergo ſequitur ex illis certa conſclusio, quod natura per abſtrationem ſiat vniuersalis. Quid autem idea Platonica, ſi eſſet à parte rei, eſſet etiam reſpectiua paret; quia illa idea eſſet apta inesse pluribus singularibus: ergo haberet reſpectum ad illa eque ad natura, que abſtracta eſt per intellectum. Cum verò additur totum eſſe vniuersalis per intellectum eſſe cognosci, concludit, naturam non poſſe fieri vniuersalem, niſi abſtractio interueniat, per quam cognoscatur natura ſine singularibus; ſed non responder argumento, quod neceſſariò concludit naturam abſtractam eſſe reuerā vniuersalem.

Secundò illa natura eſt actu & poſitiū vniuersalis, que actu & poſitiū vna eſt apta inesse multis; natura per abſtrationem ſine comparatione huiusmodi eſſet; quod probatur. Primò quidem de vnitate poſitiua; dicunt enim aduersarij, naturam abſtractam eſſe vnam negatiū. Illud eſt poſitiū vnum, de quo affirmari poſtſet indiuiſio, & negari diuiſio in plura; nam eſſe vnum negatiū, eſt ne poſſe dici diuiſum, ne indiuiſum; ſed de natura abſtracta poſtſet affirmari indiuiſio, & negari diuiſio in plura: ergo natura abſtracta eſt poſitiū vna. Probatur minor, De illo poſtſet affirmari indiuiſio, & negari diuiſio in plura, de quo poſſunt negari cauſe multitudinis, nimis hæc cœtates: ſed de natura abſtracta ab hæc cœtibus negari poſſunt hæc cœtates: ergo de natura abſtracta affirmari poſtſet indiuiſio & diuiſio negatiū. Deinde tunc conceptus obiectiū eſt vnuſ poſitiū per denominationem extrinſecam, quando terminat vnuſ conceptum formalem; ſed natura abſtracta terminat actu conceptum formalem vnuſ; ergo eſt vna extrinſec, & denominatiū. Nam verò, quod natura

A abſtracta poſitiū ſit apta inesse pluribus, probo. Illud eſt poſitiū aptum ut ſit in pluribus, quod abſque alio ſuperaddito poſtſet poſitiū affirmari de pluribus: natura abſtracta poſitiū affirmari poſtſet de pluribus: ergo eſt poſitiū apta ut ſit in pluribus.

Tertiò probo vniuersale deſtrui per omnem Tertia ratio. comparationem, atque adeò non fieri per illam. Per illud deſtruitur vniuersalitas, per quod deſtruitur abſtractio natura à singularibus: per comparationē deſtruitur abſtractio, ut patet, quia illud deſtruit abſtrationem ab indiuiduis, quod concipit naturam in indiuiduis: comparatio quælibet concipit naturam in indiuiduis; non enim concipi poſſunt etiam per primam apprehensionem indiuidua, propter inferiora talis naturæ, niſi concipiatur natura in indiuiduis: ergo comparatio deſtruit abſtrationem. Imò manifestum videtur, quod deſtruit vnitatem, atque adeò vniuersalitatem, quia multiplicitas deſtruit vnitatem: ſed non poſſunt concipi plura inferiora ſine multiplicitate: ergo per comparationem deſtruit vnitas.

Ad primam respondeo illo argumento & aliis Solutio pri- omnibus probari tantum comparationem naturæ me dubit.

ad inferiora eſſe neceſſariam, ut cognoscatur reflexè naturam eſſe vniuersalem; non probari, quod non ſufficiat abſtractio, ut ſiat vniuersalis. Ad argumentum ergo diſtinguitur maior: eſſe vniuersalis eſt cognosci directe ac specificatiū id quod eſt vnum aptum inesse multis, concedo; cognosci reflexe ac specificatiū illud eſſe vnum aptum inesse multis, nego. Poſtſet autem ſine comparatione cognosci directe vnum aptum inesse multis; non poſtſet cognosci reflexe, ac reduplicatiū propter eſt vnum aptum inesse multis.

Ad secundam respondeo quædam essentialia eſſe Solutio ſe- poſſe rebus ut ſint, quædam verò essentialia ut à cunctis du- nobis intelligentur, & explicitur. Comparatio cum bitat.

pluribus non eſt essentialis vniuersali ut ſit vniuer-

ſale, ſed tantum ut à nobis explicetur & intelligatur eſſe vniuersale.

Diſtinguitur ergo maior. Niſi fieri poſtſet ſine eo quod eſt ipſi essentialē ut exiſtat, concedo; ſine eo quod eſt ipſi essentialē ut explicetur à nobis iam factum, nego. Comparatio autem non eſt essentialis vniuersali ut exiſtat, ſed

tantum ut explicetur iam factum. Illud, ſine quo

vniuersale definiti non poſtſet, eſt essentialē illi ut

cognoscatur & explicitur iam factum; non eſt

essentialē illi ut exiſtat. Sunt enim aliqua entia re-

lativa ſecundum dici, que non poſſunt definiri, &

explicari ſine ordine ad aliud, & tamen ſunt omni- nō abſoluta. Vniuersalitas eo modo eſt reſpectiua,

neque poſtſet explicari niſi per comparationem ad

inferiora; ſine qua tamen comparatione poſtſet exiſtere, & cognosci directe, non autem reflexe. Deinde

maior illa manifeſtē falsa eſt. Quidquid conuenit

naturæ per intellectum, debet cognosci ab intel- lectu. Nam eſſe cognitum, conuenit pati et per intel- lectum, id eſt per denominationem extrinſecam

ab intellectu; quod tamen non eſt neceſſe co-

gnosci ab intellectu.

E Ad tertiam respondeo, nunquam vniuersale co-

gnosci directe, quin cognoscatur directe vnitatis &

aptitudinis, id eſt quin cognoscatur id quod habet

vnitatem & aptitudinem; ſed non eſſe tamen neceſſe ut in actu ſignato & reflexe cognoscatur vni-

tas & aptitudo, id eſt ut cognoscatur naturam ha-

beret vnitatem & aptitudinem. Sicut poſſum cognos-

cere hominem, quin cognoscam illum eſſe animal

rationale; quamvis non poſſim illum cognoscere,

niſi cognoscam animal rationale, ſive id quod eſt

animal

animal rationale. Deinde nego vniuersalia inuicem distingui per solam comparationem, quamvis explicari propriè nequeat à nobis eorum distinctio sine comparatione. Imò vniuersalia neque consti- tuuntur, neque distinguntur per abstractionem, aut per comparationem, sed per diuersam aptitudinem effendi in inferioribus; quæ aptitudo fit quidem per abstractionem, sed non est abstractio vel comparatio.

SECTIO V.

De proprietatibus generalibus uniuersalium.

Explícata existentia & essentia vniuersalium, sequuntur duæ proprietates, de quibus est controvergia. Prima est eorum realitas: secunda prædictabilitas. Quomodo autem vniuersale sit obiectum scientie, satis videtur dictum in disputatione de scientia. Quomodo sit ingenerabile & incorruptibile secundum naturam substrataam, vniuersalitatem, constat ex disputatis de conceptu entis.

§. I.

Vtrum uniuersale sit ens reale.

Materiale vniuersalis, id est natura, quæ denominatur vniuersalis, sine dubio est realis, cum sit ipsam per natura individuorum; sed difficultas est, vtrum vniuersalitas actualis, quæ non conuenit naturæ nisi per intellectum, sit realis illius accidentis, an vero accidentis dumtaxat fictum; si enim sit realis accidentis, natura ut vniuersalis formaliter erit ens realis; si autem sit accidentis fictum, natura formaliter ut vniuersalis erit ens rationis.

Prima dubit.

Ratio verd dubitandi primò est, quia illud est ens rationis, quod haber tantum esse in intellectu: vniuersale habet tantum esse obiectum in intellectu: ergo vniuersale est ens rationis. Probatur minor. Illud habet tantum esse obiectum in intellectu, quod non est nisi dum cognoscitur, seu cuius totum esse est cognosci, & obiectum intellectui: sed vniuersale non est nisi dum cognoscitur, & totum eius esse est cognosci: ergo vniuersale habet tantum esse obiectum in intellectu.

Secunda.

Secundò vniuersale nec est, nec esse potest à parte rei: ergo est verum ens rationis, & habet tantum esse obiectu in intellectu.

Tertia-

Tertiò tunc fit ens rationis, quando res aliter concipitur quam sit, & quam esse possit, affingen-
do illi aliquid quod non habet: sed quando natura fit vniuersalis, necessariò concipitur aliter quam sit, vel esse possit, affingen-
do ei aliquid: ergo fit ens rationis. Probatur minor. Quando fit vniuersale, natura concipitur vna & apta ut sit in pluribus, cum tamen à parte rei nec sit, nec esse possit vna & apta inesse pluribus: ergo cum sit vniuersale, concipitur res aliter quam sit, affingen-
do ei aliquid. Confirmatur, quia natura nec est, nec esse pos-
site sine singularitate: quando fit vniuersale, natura cogitatur sine singularitate: ergo natura co-
gitatur aliter quam sit, vel esse possit.

Conclusio
affirmans.

Dico primò, vniuersale formaliter sumptum esse
ens omnino reale, neque necesse vlo modo esse, vt
in eo fabricando fiat ens rationis. Aduersantur cum
S.Thom, & Caietan, Suarez, Vasquez, & plerique
Recentiores.

Probatio.

Ratio tamen est, quia duobus modis potest aliquid esse ens reale alicuius naturae. Primo ita ut sit intrinsecè in illa; secundò ita ut extrinsecè tan-

A **t**um illam denominet, ut cum natura dicitur cognita esse, vel abstracta, cognitio accidens est reale illius naturae, sed extrinsecum tantum. Similiter duobus modis aliquid esse potest per intellectum: primò per intellectum cogitantem aliquid, quod non est; ut cum cogitatur chimara: secundò per intellectum denominantem extrinsecum, ut hominem esse cognitum est per intellectum, id est pendet ab intellectu, non quidem aliquid fingente, sed extrinsecus tantum denominante hominem. **Vnde**

Argumentor. Vniuersale non est ens rationis, sed est verè reale, si operatio quā sit vniuersale, nihil fingat, quod reuerā non sit; sed extrinsec
tantum denominet naturam cognitam, & abstractam: sed operatio quā sit vniuersale, nihil fingat, quod non sit à parte rei, sed extrinsec tantum naturam denominat cognitam & abstractam. Non cogito naturam esse in singularibus à parte rei; sic enim aliquid fingerem; sed tantum cogito naturam non cogitatis singularibus, ybi nulla est fictio. Vnde dixit Philosophus, abstractum non esse mendacium, quia dum concepit unum alio non concepto, nihil fingitur: ergo vniuersale non est ens rationis, sed ens verè reale.

Ad primam respondeo, negando quod vniuersale habeat tantum esse obiectum in intellectu; sed etiam quod probo, quia habere esse obiectum in intellectu, est cognoscere ab intellectu: sed vniuersale reuera est, quamvis non cognoscatur ab intellectu; natura enim humana vere abstracta est, etiam si non cognoscatur ab intellectu, quod illa sit abstracta; sicut homo est reuera cognitus, quamvis nullus cognoscatur illum esse cognitum, licet ille non sit cognitus, si nullus intellectus cognoscatur hominem: eodem enim modo natura est vere vniuersalis, licet nullus intellectus cognoscatur vniuersale, sed tantum cognoscatur naturam, non cognitis singularibus: igitur vniuersale non necessariò habet esse obiectum in intellectu. Vnde ad probationem distinguitur minor: sed vniuersale non est nisi dum cognoscitur natura sine singularibus, totum esse illius est cognosci, non cognitis singularibus, concedo; vniuersale non est nisi dum cognoscitur ipsum vniuersale, totum esse illius est cognosci vniuersale, nego. Verum enim est, quod natura cognoscitur dum abstractitur & fit vniuersalis; falsum est quod necessariò cognoscatur ipsum vniuersale.

Instabis primò, ut aliquod ens rationis habeat tantum esse obiectum in intellectu, non est opus ut cognoscatur, quod illud sit ens rationis: ergo ut viuensale habeat esse obiectum in intellectu, non est opus ut cognoscatur formaliter viuensale.

Respondeo negando consequentiam, quia in vniuersali sunt duo, natura realis & vniuersitatis: vt vniuersale, quatenus vniuersale habeat esse obiectum in intellectu, non sufficit vt cognoscatur natura, sed cognosci etiam debet vniuersitas, per quam denominatur vniuersale. Igitur, vt aliquid sit ens rationis, requiritur vt id quod denominatur ens rationis, cognoscatur ab intellectu, & in eo habeat tantum esse obiectum. At verò id quod denominatur vniuersitas, scilicet natura, non habet tantum esse obiectum in intellectu.

Instabis secundò. *Natura qua denominatur yniuersalis, propt̄ denominatur yniuersalis, habet tantum esse obiectiū in intellectu: ergo quatenus denominatur yniuersalis est ens rationis.*

Quæst. III. Sect. V. Proprietates vniuersal. 661

Respondeo negando primò antecedens, quia vt A natura, quatenus denominatur vniuersalis, haberet esse obiectu in intellectu, deberet cognosci quatenus est vniuersalis; non cognoscitur autem vt sic. Deinde falsa est etiam consequentia, quia vt aliquid sit ens rationis, non sufficit vt habeat tantum esse obiectu in intellectu reduplicatiu in cognitum, sed specificatiu sumptum debet habere tantum esse in ipso intellectu. Esto verum sit, quod natura vniuersalis, prout vniuersalis reduplicatiu, habeat tantum esse obiectu in intellectu; tamen hoc non sufficit ad ens rationis, alioqui quidquid concipitur, est ens rationis.

Solutio secundæ dabitur.

Ad secundam respondeo vniuersale reuerà esse à parte rei extinsec & denominatiu; quamvis non sit intrinsec in rebus; quia vniuersalitas est solum denominatio extrinsec a operatione intellectus; & natura esse vniuersalem nihil aliud est, quā naturam esse abstractam. Cū ergo dicitur vniuersale non esse nisi per intellectum, distingui debet; non est nisi per intellectum extrinsec denominatiu, concedo; non est nisi per intellectum cogitatem aliquid quod non est in re, nego.

Solutio terce.

Ad secundam respondeo sepius dictum est, quod non sufficit ad ens rationis concipere rem alter quā sit non cogitando totum quod est in re; sed requiri vt cogitetur aliquid quod non est in re. Distinguitur ergo hæc minor: sed quando fit vniuersale, cogitatur natura alter, quā sit, vel esse posse, non concipiendō totum quod habet natura, concedo; affingendo aliquid naturæ, quod non habeat extrinsec ac denominatiu, nego. Naturæ enim illa licet extrinsec non sit vna & apta inesse pluribus, extrinsec tamen & denominatiu vna est, & apta, quia extrinsec ac denominatiu abstracta est. Similiter ad confirmationem distinguitur antecedens: natura nec est, nec esse potest extrinsec in seipso sine singularitate, concedo; non potest esse denominatiu ac extrinsec sine singularitate, nego.

Prima instantia.

Instabis primò: ergo chimæra erit ens reale, quia per denominationem extrinsecam ab intellectu est ens reale eo modo quo natura extrinsec denominatur vna per intellectum.

Respondeo naturam esse vnam per denominationem tantum extrinsecam, cui nulla fictio est iuncta; chimæram verò realem non esse, quia existit per denominationem extrinsecam, cui iuncta est fictio, cui scilicet iungitur aliquid, quod non est in re. Proprietas realitas extrinsecæ, quæ chimæra tribuitur, ficta est. Vnitas autem extrinsecæ naturæ realis est.

Seconda instantia.

Instabis secundò: id quod est intrinsec in seipso multiplex, non potest dici vnum nisi per fictionem: sed natura est intrinsec in seipso multiplex: ergo natura non potest dici vna, nisi per fictionem.

Respondeo distingundo maiorem: quod est intrinsec in seipso multiplex, non potest dici vnum intrinsec nisi per fictionem, concedo: non potest dici extrinsec vnum, nego: natura vniuersalis non dicitur vna intrinsec, sed extrinsec, sicut paries extrinsec denominatur vñs. Similiter si dixeris, vñtas & aptitudo non habent esse realiter in natura: ergo habent tantum esse obiectu in intellectu, distingui debet antecedens: vñtas & aptitudo non habent esse realiter intrinsec in natura, concedo; non habent esse realiter extrinsec ac denominatiu, nego.

R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

S. II.

An, & quomodo vniuersale sit prædicabile.

Praedicabilitas vniuersalis est aptitudo naturæ vniuersalis, vt affirmetur de suis inferioribus; quia vniuersale actu prædicati nihil aliud est, quā illud affirmati de inferioribus; prædicari enim de altero est alteri tribui: vnde prædicatum in propositione dicitur illud quod alteri tribuitur; subiectum id cui aliquid tribuitur: ergo esse prædicabile, est posse alteri tribui, seu de altero affirmari. Vel etiam prædicari aliquid de aliquo, est aliquid reddi alteri à quo per mentem fuerat abstractum: nam antequam dicam, *Homo est animal*, necesse est vt animal abstractum ab homine, alioqui esset propositio identica: si ergo animal abstractum ab homine prædicem de homine, animal reddam homini; si autem animal ita maneat abstractum, neque reddatur homini, non erit quidem prædicatum, sed prædicabile.

Circa prædicabilitatem ergo vniuersalis duo posse sunt controverti: primò, utrum illa reuerà conueniat vniuersali, & utrum sit eius essentia, an verò eius proprietas: secundò utrum actus prædicatio destruat ipsam vniuersalitatem.

Ratio verò dubitandi primò sit, quia videtur omnino quod vniuersale nunquam est proximè prædicabile; quia vt aliquid sit proximè prædicabile de aliquo, debet actu esse in illo: vniuersale non est actu in inferioribus: ergo non est de illis proximè prædicabile. Imò natura non habet à parte rei aptitudinem vt sit in multis: ergo natura non potest nisi falsò affirmari de multis.

Secundò, si vniuersale est prædicabile, videtur quod debet prædicari secundum vniuersalitatem, sine prout est vniuersale. Illud enim est prædicabile de multis vt sic, quod est aptum inesse multis vt sic: sed aggregatum ex natura & vniuersalitate aptum est inesse multis vt sic: ergo aggregatum ex natura & vniuersalitate vt sic est prædicabile de multis. Imò vniuersale, quæ vniuersale, est prædicabile: ergo prædicabilitas conuenit naturæ ratione vniuersalitatem. Deinde vniuersale prædicatur vt aliquid superius & communius: ergo prædicatur vt vniuersale; non enim est superius, si adæquatur. Denique si vniuersale non prædicatur secundum vniuersalitatem, haec dux propositiones idem sonant, *Petrus est homo*, & *Petrus est hic homo*; nam in utraque prædicatum erit singulare.

Tertiò videtur, quod prædicabilitas non est proprietas vniuersalis, sed vera eius essentia: nam aptitudo essendi in multis per intellectum est essentia vniuersalis, non autem eius proprietas: sed aptitudo essendi in multis per intellectum est prædicabilitas: ergo prædicabilitas est essentia vniuersalis, non autem eius proprietas. Maior evidens est, nam aptitudo essendi in multis non conuenit naturæ realiter & intrinsec ergo conuenit illi tantu per intellectum.

Quarto sicut præmissæ determinant intellectum ad conclusionem, ita etiam abstractio reddit intellectum potentem ad prædicationem vniuersalis: sed præmissæ reddunt essentialiter intellectum potentem ad assensum conclusionis: ergo abstractio reddit essentialiter intellectum potentem ad prædicationem vniuersalis.

Dico secundò, sicut vniuersale necessariò directè esse prædicabile de multis quoad naturam vniuersalitatem, non quoad ipsa vniuersalitatem.

Prima pars certa est apud omnes, quia quod est aptum, vel, quod potest esse in multis, potest etiam tribui multis, & de illis affirmari; quod est

Quid sit
esse præ-
dicabile.

Quadruplex ratio
dubitandi.

K K K posse

posse prædicari: natura vniuersalis potest esse in multis: ergo manifestum est, quod de illis etiam potest prædicari, quia prædicari sequitur esse. Dixi verò prædicari posse directè, quod non conuenit inferioribus ratione superiorum; nam cùm dicatur, *Animal est homo*, prædicatio est directè, ut patet ex Logica. Solum vniuersale prædicatur directè de inferiori, ut *Petrus est homo*.

Secundū partis sensus est, quod vniuersale non ita est prædicabile de inferioribus, quod ipsa vniuersalitas tribui possit inferioribus; sed quod materiae vniuersalis possit de illis affirmari, natura scilicet ipsa realis, quæ dicitur vniuersalis.

Ratio est, quia illud solum prædicari potest de multis, quod solum esse potest in multis: sed sola natura, non autem vniuersalitas, esse potest in multis: ergo sola natura est prædicabilis, non autem vniuersalitas. Deinde propositiones hæc falsæ sunt, *Petrus est species humana*; *Homo est genus*: ergo vniuersalitas non prædicatur de inferioribus, sed sola natura. Præterea prædicatum & subiectum ita debent adæquari, ut unum non patet latius quam alterum, quia copula est, significat identitatem subiecti & prædicati: sed si vniuersale est prædicabile de inferioribus secundum vniuersalitatem, prædicatum patet latius quam subiectum; cùm enim dicatur *Petrus est homo*; sensus est, *Petrus est homo vniuersalis, sive omnis homo*.

Dico tertio, prædicabilitatem vniuersalis non esse illius essentiam, sed veram eius proprietatem. Contrarium censent Scotus q. 15. Hattadus, & pauci Recentiores.

Ratio autem est, quia illa non est rei alius essentia, quæ non est primus eius conceptus: sed posse per intellectum affirmari de inferioribus, non est primus conceptus vniuersalis: ergo illa non est eius essentia, sed proprietas. Probatur minor. Prius est vniuersale posse inesse multis realiter, quam posse affirmari per intellectum, quod sit realiter; idèo enim vere potest affirmari, quia est: ergo posse affirmari non est primus conceptus rei. Neque dicas aptitudinem essendi per intellectum esse prædicabilitatem; sic enim virgo. Prius est aliquid per se ipsum realiter posse inesse, quam posse affirmari realiter inesse: natura vniuersalis affirmatur inesse multis realiter, non affirmatur inesse multis per intellectum; quis enim dixit, *Petrus est homo per intellectum*: ergo prius est quod natura possit inesse realiter, quam quod possit intellectus affirmare quod illa insit.

Solutio primæ dubitatur.

Ad primam respondeo distinguendo illam maiorem: ut aliquid sit proximè de aliquo prædicabile, debet actu in illo esse, ut sit proximè prædicabile secundum existentiam, concedo; ut sit proximè prædicabile secundum essentiam, nego. Tunc aliquid prædicatur secundum essentiam, quando copula est, significat solam identitatem prædicati & subiecti, ut si dicam, *Petrus est homo*. Tunc prædicatur secundum existentiam, quando copula est, significat quod actu existit, ut cùm dico, *Petrus est albus*. Denique satis dictum est, quod natura vniuersalis, licet intrinsecè non habeat à parte rei aptitudinem essendi in multis, habet tamen illam à parte rei extrinsecè.

Solutio secundæ dubitatur.

Ad secundam respondeo aggregatum ex natura & vniuersalitate aptum esse ut sic inesse multis secundum naturam, non autem secundum vniuersalitatem, & eo etiam modo esse prædicabile de multis; idèo prædicabilitas conuenit vniuersali propter vniuersalitatem, quamvis non sit prædicabile secundum vniuersalitatem. Illæ propositiones, *Petrus est homo*, & *Petrus est hic homo*, sunt diuersæ,

A quamvis neutra significet Petrum esse hominem vniuersalem; sed quia quando dicitur, *Petrus est homo*, prædicatum sumitur in significazione confusa; quando dicitur, *est hic homo*, prædicatum sumitur in suppositione determinata, id est significat singularitatem determinatam, quam explicite non significat in altera. Denique distinguo illam propositionem: vniuersale prædicatur ut aliquid superiorius & communius, ita ut quando prædicatur, maneat superiorius & communius, nego; quia tunc potius adæquantur; prædicatur ut aliquid quod antequam prædicaretur, factum necessariò est communius & superiorius, concedo.

Ad tertiam respondeo, posse duobus modis explicari aptitudinem essendi in multis, quæ vniuersa, tertium propriæ est, primò ut sit aptitudo naturæ ut sit in multis per se ipsum: secundò ut sit aptitudo essendi in multis per affirmationem intellectus: neutra conuenit intrinsecè ipsi naturæ à parte rei, sed utraque tamen conuenit illi per denominationem ab intellectu abstrahente; nam aptitudo essendi in multis per se ipsum conuenit abstracte, non autem naturæ per se ipsum existenti à parte rei; neque tamen confundi debet cum aptitudine essendi in multis per affirmationem. Vnde ad argumentum sic distinguatur maior: aptitudo essendi in multis per intellectum est essentia vniuersalis; aptitudo essendi in multis per se ipsum, quæ conuenit naturæ per abstractionem, est essentia vniuersalis, concedo; aptitudo essendi per prædicacionem, quæ conuenit naturæ per abstractionem, est essentia vniuersalis, nego. Aptitudo autem essendi per se ipsum non est prædicabilitas, sed aptitudo essendi per affirmationem.

Ad quartam nego illam maiorem: sicut p. Solutio missæ determinant intellectum ad conclusionem, quæ abstractio reddit intellectum potenter ad prædicationem vniuersalis. Ratio dilatitatis est, quia præmissæ respiciunt primariò conclusionem ipsam formaliter; abstractio concomitantem & secundariò respicit prædicationem vniuersalis; primariò autem conuenientiam vniuersalis per se ipsum; ex quo sequitur ut possit conuenire per affirmationem intellectus.

§. III.

Vitrum actualis prædicatio destruit vniuersalitatem.

Dixi vniuersale adiunctam habere prædicabilitatem de suis inferioribus; nunc controvetur, vitrum ita sit prædicabile, ut definatur esse vniuersale, quando actu prædicatur de inferioribus, præsertim singularibus. Video enim hoc à multis negari, ab aliis verò affirmari.

Ratio dubitandi contra partem affirmativam. Tertio est, quia dum vniuersale actu prædicatur de multis, manet semper vna ratio indivisa obiectus, sive unus conceptus obiectus: ergo vniuersale seruat suam unitatem, etiam dum actu prædicatur. Secundò hæc prædicatio, *Omnis homo est rationalis*; *Omnis homo est animal*, est prædicatio vniuersalis: ergo vniuersale dum actu prædicatur, seruat semper suam vniuersalitatem.

Tertio illud non est prædicabile, quod destruitur, si prædicetur: vniuersale est prædicabile: ergo non destruitur si actu prædicetur.

Dico quartum, totam vniuersalitatem necessariò destruere, quoties vniuersale prædicatur actu de singularibus, aut etiam de minus communibus. Ante quā probetur,

Obserua, prædicatur vniuersale posse attribui, vel subiecto singulari, ut *Petrus est homo*, vel subiecto plurimi

minus communi, ut omnis homo est animal; vel subiecto & quæ communi, ut omnis homo est animal rationale. Sensus conclusionis est, quod vniuersale omnino amittit vniuersalitatem quæstiones attribuitur subiecto singulari: si subiecto minus communi, habet illam ipsam vniuersalitatem, quam habet subiectum; ut animal si prædicetur de homine, non est genus, sed species. Cum autem prædicatur de subiecto & quæ communi, seruat vniuersalitatem.

Eius probatio.

Ratio ergo est, quia in omni prædicatione prædicatum & subiectum debent adæquari, adeò ut vnum non pateat latius quam alterum: sed subiectum prædicationis singularis est singulare: ergo prædicatum illius prædicationis, cuius subiectum est singulare, non est vniuersale, sed singulare: ergo in omni prædicatione, quæ vniuersale prædicatur de singulari, necesse est destrui ipsam vniuersalitatem. Deinde si vniuersale maneret vniuersale dum prædicatur de singulari, quæstiones dicuntur, *Petrus est homo, sensus est, Petrus est homo vniuersalis*; atque adeò, *Petrus est omnia homo*: ergo vniuersale destruitur per actualem prædicationem. Unde commune illud axioma manavit, quod communitas vniuersalis non descendit ad inferiora. Præterea certum est, quod vniuersale, ut maneat vniuersale, debet esse abstractum à singularibus: sed actualis prædicationis tollit abstractiōnem, quia prædicare nihil aliud est quam reddere id quod erat abstractum ei à quo erat abstractum: ergo vniuersalitas tollitur per actualem prædicationem.

Solutio prima dubitata.

Ad primam respondeo negando manere rationem naturæ obiectiū vnam, quando illa natura prius abstracta prædicatur de multis; cum enim prædicatur de pluribus, tribuitur illis pluribus, id est que non est amplius vnius conceptus obiectiū. Imo non potest intellectus verè affirmare illam eandem naturam de Petro, quam affirmat de Paulo; sed necessariò affirmat diversam. Denique natura, quæ est vniuersalis, est natura omnium hominum: sed natura quæ affirmatur de Paulo, natura est filius Pauli, non autem omnium hominum: ergo non est vniuersalis. Neque dicas naturam, quæ affirmatur de Petro, esse obiectiū naturam omnium hominum, non autem realiter. Contrà enim est, quia tunc natura non manet obiectiū natura omnium hominum per abstractiōnem, quando tollitur abstractiō: sed per prædicationem tollit abstractiō: ergo in actuali prædicatione natura non manet obiectiū natura omnium hominum.

Solutio secunda.

Ad secundam pater ex dictis in explicatio[n]e conclusionis, quod vniuersale potest seruare vniuersalitatem, quando actu prædicatur de alio vniuersali & quæ latè patente, ut si dicam, *Homo est animal rationale*; tunc enim prædicatum & subiectum adæquantur. Verum est quod prædicatum propositionis sumitur semper in suppositione confusa, quæ illa non conuertuntur: si autem conuertantur, verum non est.

Solutio tertiæ.

Ad tertiam nego illam maiorem. Illud non est prædicabile, quod destruitur si prædicetur; totum enim continuum bipalmarē est diuisibile in partes; quod tamen si diuidatur, destruitur: definit videlicet esse bipalmarē, si duo palmi sint diuisi. Vniuersale autem esse vniuersale non aliud est, quam illud esse tantum quoddam diuisibile in plura inferiora, in quibus singulis totum reperiatur.

Colliges ex his, quomodo vniuersale fieri possit non solum per primam, sed etiam per secundam & tertiam operationem; sit enim per secundam, si prædicatum & subiectum sint vniuersalia: sit per

R.P. de Rhodes curſ. Philoſoph.

A discussum, si propositiones sint vniuersales. De vniuersalibus in particulari, quæ possent h[ic] desiderari, plenè tractata sunt in secunda disputatio logica, vbi egi de directione primæ mentis operationis.

Q V A E S T I O I V.

De variis rerum distinctionibus.

A D plenam vniatis intelligentiam, de qua dicitur, h[ic] hactenus, requiritur necessariò notitia distinctionis, quæ opponitur vniati; præsertim cum rei cuiuslibet essentia, & vniatis tunc rectè determinatur, cum scitur distinctione rei à qualibet alia re; unde vulgo dicitur, quod idem est rei alicuius principiū distinctionis, quod est eius constitutiū. Sunt autem quatuor de rerum distinctionibus scita digna. Primo quid propriè sit, & quibus signis dignosci possit distinctione realis, quæ dicitur distinctione rei à re. Secundò, vtrum præter distinctionem rei à re debeat etiam admitti distinctione alia minor, quæ appellari solet modalis. Tertiò, vtrum admittenda etiam sit alia distinctione ante operationem intellectus, quæ dicitur ex natura rei. Quartò, vtrum admittenda etiam sit distinctione rationis. De alia distinctione, quæ appellant virtuale, satis dubium est in tractatu de Deo.

S E C T I O V N I C A.

C Quid sit, & quibus signis dignosci possit distinctione vere realis.

V Ulgo dicitur, signum distinctionis huius esse, quod duo possint separata existere simul, vel certè quod eorum alterum existere possit, altero non existente in rerum natura, quod etiam possit existere sine illo.

D Ratio tamen dubitandi esse potest, quia debet Triplex dari conceptus aliquis distinctionis, qui sit communis Deo, & creaturis: sed mutua illa separabilitas, & existentia vnius sine altero, non est conceptus distinctionis, qui convenire possit Deo & creaturis: ergo ille non est conceptus vetus distinctionis.

Primo enim essentia Dei non distinguuntur realiter à personalitate ipsius Patris, & illa essentia communicatur Filio, non communicata personalitate Patris, atque adeò separatur à personalitate Patris: ergo potest aliquid esse separabile, quod tamen non est distinctione realiter.

Secundò tres personæ sanctissima Trinitatis distinguuntur realiter; & tamen implicat ut illæ inuicem vlo modo separantur: ergo separabilitas non est character proprius realis distinctionis.

Tertiò dependentia creaturæ à Deo distinguuntur à creatura; & tamen creatura existere nullo modo potest sine dependentiæ; neque dependentiæ existere potest sine creatura dependente: ergo separabilitas non est signum necessarium ad realem distinctionem.

Dico primum, vbi cunque reperiatur mutua separabilitas, ibi necessariò est realis distinctione; quoniam sine mutua separabilitate, præsertim in diuinis, reperiatur huiusmodi distinctione.

Ratio evidens est, quia vbi est pluralitas entitatum realium, ibi est distinctione illa, quæ appellatur majoris realitatis: sed vbi est separabilitas mutua, ibi est vera pluralitas entitatum realium; nam vtraque realiter sine altera existit, atque adeò est altera entitas ab entitate alterius: ergo vbi est mutua separabilitas, ibi est distinctione realis majoris.

K K k z Sed

Sed illa tamen separabilitas non ita est signum distinctionis, ut ubicumque est distinctio, ibi sit necessariò talis separabilitas; cum persona sanctissimæ Trinitatis sint inseparabiles, & tamen sine realiter distinctæ. Ratio autem esse potest, quia ut aliqua duo distinguntur, latè est quod entitas realis unius non sit realis entitas alterius: sed sine separabilitate fieri potest ut realis entitas unius non sit realis entitas alterius, si nimirum entitatis illæ sint inter se necessariò connexæ cum aliquo tertio; sicut in diuinis filiatio & paternitas sunt reueræ plures; sed ita tamen necessariò connexæ cum essentia diuina, ut sint proflus ab ea & inter se inseparabiles: sed hoc tamen ita est proprium Deitatis propter infinitatem, ut non possit conuenire vlii creature.

Assertio secunda.

Dico secundò, signum distinctionis realis, prout est communis Deo & creaturis, non posse propriè vnum assignari; signum autem illius distinctionis inter res creatas esse mutuam separabilitatem, vel distinctionem actionum, per quas producuntur; in diuinis solam operationem esse signum distinctionis, quæ potest etiam aliquando in creatis signum esse distinctionis.

Eius probatio.

Ratio est, quia in diuinis certum est nunquam esse posse distinctionem sine oppositione relativa, cum natura diuina infinita sit; atque adeò nisi obstat oppositio, quidquid est in Deo, sit omnino unum. In rebus autem creatis sine vla relatione, aut oppositione reperitur distinctio realis, ut patet: ergo implicat ut signum vnum sit, quo cognoscitur distinctio realis, tum in Deo, tum in creaturis; quamvis conceptus distinctionis vnicus omnino sit, entitatum videlicet realium pluralitas, quarum vna non sit altera. Igitur in creaturis cognoscitur distinctio, tum ex separabilitate vel entitatem, vel actionum; tum aliquando ex oppositio-ne. In Deo non cognoscitur nisi ex sola oppositio-ne. Hinc

Solutio trium dubit.

Ad primam respondeo, essentiam diuinam nullo modo separati à personalitate ipsius Patris, quamvis communicetur Filio & Spiritui sancto; quia sic illis communicatur, ut Pater semper servet eam infinitam perfectionem, quam communicat, & effundit in Filium; plenitudo enim diuinitatis est Pater ut Pater; & plenitudo diuinitatis est Filius, ut Filius, ut aiunt communiter Theologi, ex S. Athanasio.

Ad secundam negata est illa maior, quod signum distinctionis realis debeat esse aliquid commune Deo, & creaturis; nam in Deo propter eminentem perfectionem, cum tria vnum sint, id est tres personalitates inter se distinctæ identificentur eidem naturæ communi, implicat ut distinctio sit cum separabilitate; atque adeò sola relatio inhere potest & significare distinctionem personarum.

Ad tertiam patet ex Physica, descenditiam creature à Deo distinguunt à creatura; quia licet creatura existere possit sine aliqua dependentia indeterminata, potest tamen existere sine hac vel illa distributio-ne.

§. II.

Virum admittendam necessariò sit distinctio realis minor, que appellatur modalis.

Ratio cōtraria.

Præter distinctionem illam realium entitatum, alia distinctione etiam realis à recentioribus præsertim Philosophis asseritur, quæ præedit omnem operationem intellectus, & non est tamen inter proprias entitatis mutuò separabiles, sed media

A quodammodo & diminuta est, inter duo, quorum alterum non sit propriè dicta entitas, sed modus aliquis entitati alicui propria sic affixus, ut sine illa existere nullo modo valeat. Omnes autem huiusmodi modos noui alij Doctores omnino dabant, frustraque inueniuntur esse prædicant fine vla ratione, ac fine modo, Typhanus s. de hypoth. à cap. 40. usque 60. Martinus dis. 5. de Incarna. probantque repugnare nuper inuenctos hos modos S. Thomæ ac Aristotelii. Rationes verò habent multas, sed adeò infirmas, & faciles, ut responsio-ne vix vla egeant.

B Ratio dubitandi primò est, quia si ponatur in rebus ista distinctione modorum, infinitæ multiplicantur realitates sine necessitate: v. g. quoties ratefit quantitas, infinita producuntur extensiones totales; quando successivè mutatur corpus producuntur lumen, infinitæ mutantur actiones; cum sit motus localis, infinitæ producuntur vibrationes; quæ tamen omnia frustra sunt, quia per solas connotaciones explicari omnia illa facile possunt. Modi ergo illi sunt superflui.

Secundò impossibilis sunt, & chimætici omnes isti modi; vel enim illi sunt entitatis, vel non sunt entitatis: si sunt entitatis, habent existentiam realē distinctionem à modis, atque adeò ab illis distinguuntur realiter: si non sunt entitatis; ergo sunt purum nihil, cum sint non entia; inter ens enim & non ens non datur medium.

C Tertiò si semel admittatur distinctione modorum, omnia explicabuntur per modos; relatio enim, duratio, vibrationis, non minus erunt distincti modi, quam vno, actio, subsistens, motus, figura; imò nulla ratione poterit probari vniuersum v. g. motum, figuram, esse modos tantum, non autem realles entitatis, quæ non probetur etiam lumen v. g. species impressas impetu, & formas materiales non esse veras & solidas entitatis a suis subiectis distinctas, realiter realitate maiori, sed esse modos duntaxat: sicut vno est modus, quia licet extrema vnta possint esse sine vniione, implicat tamen ut vno sit sine extremis vnitatis; similiter enim dici poterit, lumen & species impressas esse modos ipsius aëris, quia licet aëris possit existere sine lumine, aut speciesibus, lumen tamen & species non possunt existere sine aëre; vnde enim habes, quod vno existere non possit sine extremis, lumen autem & species possunt existere sine aëre. Idem dico de forma materiali, quæ dici poterit esse modalis duntaxat entitas ipsius materie.

D Quartò implicat, ut modificatum realitate maiori distinguatur ab ipso modo, quin modus distinguatur eadem realitate maiori à modificato: sed modificatum distinguuntur realitate maiori ab ipso modo, cùm possit existere sine illo: ergo modus etiam realitate maiori distinguuntur à modificato. Probatur maior, quia implicat ut aliqua duo inter se sint diuersa, & non sint eodem modo diuersa; sicut est impossibile, Petrum esse separatum à Paulo, quin Paulus sit realiter separatus à Petro. Implicat Parisios centum leucis distare Lugduno, quin Lugdumum centum leucis distet Parvulus. Implicat duo esse diuisa, quin sint eodem modo diuisa. Implicat vnum esse alteri æquale, quin alterum sit æquale illi.

E Dico tertiod admittendam necessariò esse modallem distinctionem, cuius proprius character & signum certissimum est separabilitas non mutua; ita ut modificatum existere possit modo illo non existente; modus autem nullo modo possit existere separatus à modificato.

Quæst. IV. Sect. I. Distinctiones rerum. 665

Eius ratio. Hæc conclusio sape probata est in Physica, vbi ostensum est, & ut opinor, demonstratum, vniuersum materiæ & formæ in composito physico, in dñm & vniōne patrum integralium, esse aliquid realiter diuersum à partibus, quæ possunt realiter existere sine vniōne; actionem etiam distingui à termino, cùm à diuersis agentibus possit produci vñus & idem effectus, atque adēd necesse sit fieri alicubi mutationem, quæ fieri non potest nisi in actione. Atque id in motu locali videtur esse omnino indubitatum, cùm impossibile sit mobile connotare de noua aliquem locum, quem prius non connotabat, quin facta fuerit alicubi mutatione aliqua; proclus enim implicat ut duo contradictoria de aliquo sint vera successiūe sine noua mutatione; quæ mutatio non sit in loco: sit ergo in ipso mobili, atque adēd nouus ab eo acquiritur motus, qui non erat antea. De figura eadem ratio est, ut sape ostendi. De subsistētia idem demonstrabitur in sequenti disp. dum agam de substantia. Illud autem axioma, quod posui, quod duo contradictoria non possint successiūe praedicari de aliquo sine mutatione alicubi facta, sape probatum est in Physica, & sancit demonstratum.

Solutio prima du- Ad primam respondeo nunquam sine necessitate debere multiplicari nouas entitatis; sed vbi tamē euidens est necessitas nouæ alicuius entitatis realis, non debere res explicari per connotatiōnes, de quibus certissimum hoc etiam esse debet, quod nulla connotatio noua esse potest in rebus, nisi alicubi facta sit aliqua mutatio; si enim realiter omnia se habeant, sicuti se habebant prius, implicat ut aliquid connotet illud, quod prius non connotabat. Quoties ergo noua exurget denominatio, quæ non poterit explicari sine reali aliqua mutatione in modis, toties dicam productum esse nouum aliquem modum. Quoties poterit explicari sine nouo aliquo modo, toties per connotatiōnem explicabitur sine modis. Quomodo autem refactio fiat sine extensionibus infinitis categoriæ, & mutatio agentium sine infinitis actionibus, suo loco disputatum est in physica, vbi etiam negabam ubicationem, durationem, relationem esse modos entitati rerum superadditos, quia sufficiens in illis intelligitur mutatio, saltem extrinseca, per quam explicetur noua denominatio facta in rebus.

Solutio se- Ad secundam respondeo modos istos esse verè reales independentes ab operatione intellectus, non autem chimæricos; sunt enim à parte rei veræ res, & vera entia. Quando verè dicitur, illas non esse entitatis, impropria loquutio est; nomen enim entitatis, si significet id quod non est purum nihil, & quod est independens ab omni fictione intellectus, quilibet modus est propria & vera entitas; si autem entitas significet id quod ita est ens, ut possit existere, saltem diuinus, etiam si non affectat aliud, & illud modicet, modi non sunt entitatis, quia essentialia hoc habent, ut sint affectiones quædam reales, & modi secundum quos dicantur se habere subiecta, quæ per ipsos denominantur. Vnio v. g. materiæ & formæ verè realis est, & propriè dictum ens; sed quia tamē nec esse diuinus potest, nec definiti, nec explicari sine vñtis (quomodo enim erit vñio, si nihil vñiat?) propriè dicitur modus, quia per eam duo extrema dicuntur certo aliquo modo se habere; dicuntur enim esse inuicem vñtis. Eademque ratio est aliorum omnium modorum.

Ad tertiam infinitum esset & impertinens afferre nunc rationes, quare nec relatio, nec ubicatione, R.P. de Rhodes curs. Philosoph.

A nec duratio fint modi, sed solum connotatiōnes. Vnio autem, actio, motus, subsistētia, figura sint veri modi; suis enim locis disputatum hoc est, & ostensum, quomodo sufficiens in illis inueniatur mutatio sine realitate modali noua; in ipsis autem necesse sit nouam produci realitatem. Quomodo autem possint distinguiri entia illa, quæ sunt tantum modi, ab illis entibus, quæ sunt distincta realiter à subiectis, quibus insunt; dixi agens de vniōne, actione, motu.

§. III.

Vtrum admitti possit distinctione aliqua formalis ex natura rei, ante operationem intellectus, quæ non sit realis.

Singularis est sententia Scotti & Scotistatum, Sententia Scotti, quod præter distinctiones duas reales iam assig- natas admitti etiam debet alia terria distinctiones, quæ omnem præcedit operationem intellectus, & est verè à parte rei; sed nullo tamē modo realis est, aut modalis; quia est pluralitas duntaxat conceptibilitatum, non autem entitatum; ideoque appellatur distinctione formalis ex natura rei, ut non confundatur cum distinctione reali, & distinctione rationis; minor enim est distinctione quæ realis, & maior quæ distinctione rationis.

Ratio autem dubitandi est primò, quia si datur Triplex distinctione à parte rei, quæ nec est inter entitatis dubitatio realiter distinctas, & tamen prior est omni operatione intellectus, datur distinctione formalis ex natura rei; sed admittenda necessariò est distinctione aliqua minor reali & modali; maior autem quæ distinctione rationis: ergo datur distinctione formalis ex natura rei. Probatur minor. Attributa Dei, & perfectiones substantiales eiusdem indiuidui creati non distinguuntur realiter aut modaliter; & tamen distinguuntur ante omnem operationem intellectus: ergo medianam habent inter illas distinctionem, quæ à parte rei est, & vocatur formalis. Antecedens, quantum spectat ad modalem, & realem indistinctionem, in confessio est apud omnes; de sola distinctione rationis probatur. Illa qua nullo cogitante intellectu diuersas habent essentias, distinguuntur plusquam ratione: Dei attributa, & perfectiones substantiales eiusdem indiuidui nullo cogitante intellectu diuersas habent essentias: ergo differunt plusquam ratione. Minor probatur. Illa nullo cogitante intellectu diuersas habent essentias, quorum diuersæ necessariò sunt definitiones, quibus explicatur essentia prout est à parte rei: sed Dei attributa, & perfectiones eiusdem indiuidui creati habent diuersas definitiones, quibus explicatur essentia eorum, prout est à parte rei; certum enim est, quod iustitia Dei aliter definitur, quæ Dei misericordia; rationalitas Petri aliter definitur quæ animalitas: ergo illa diuersas habent essentias.

Secundò implicat ut denominatiōnes contradictoriarum affiuentur & negentur de rebus, prout sunt à parte rei sine distinctione à parte rei: de variis attributis eiusdem entis, tum increati, tum creati affiuentur denominatiōnes contradictoriarum; dicitur enim verè quod iustitia punit, misericordia non punit; intellectus cognoscit, voluntas non cognoscit; animalitas sentit, rationalitas non sentit: ergo inter illas perfectiones datur distinctione à parte rei.

Tertiò implicat ut intellectus verè cognoscat aliquam ut pluta, quæ in seipsis à parte rei non sunt

KKK plura:

plura: intellectus verè cognoscit istas perfectiones A ut plures, distinguit enim animalitatem à ratione, iustitiam Dei à misericordia: ergo illæ sunt à parte rei plures. Major evidens est; nam veritas cognitionis est conformitas eius cum re cognita, prout est à parte rei, non autem cum re cognita prout cognita; vnde argumentor. Cum intellectus sine falsitate cognoscit iustitiam Dei prout distinctionem à misericordia, cognoscit iustitiam existentem à parte rei: ergo à parte rei iustitia Dei distinguitur à misericordia. Idem dico de omnibus entibus, quæ vocantur connotantia; nam illud à parte rei distinguitur, quod nullo cogitante intellectu aduenit rei alieui prius existenti: connotatio aduenit subiecto prius existenti, etiam si nullus cogitet intellectus: ergo connotatio distinguitur à parte rei, non autem sola ratione à subiecto cui aduenit.

Dico quartò, iustitiam omnino videri, & impossibilem omnem distinctionem formalē ex naturae, quæ nec sit distinctione realis, nec distinctione rationis.

Prima probatio. Ratio est primò, quia inter duo extrema contradictionia nullum dati potest medium: distinctione realis, & distinctione rationis contradictionē opposuntur: ergo nulla inter illas esse potest distinctione media, quæ neque sit distinctione realis, neque distinctione rationis. Distinctio ista formalis ex natura rei à Scoto excogitata, nec est distinctione realis, nec distinctione rationis: ergo illa est impossibilis. Maior est receptissima, sola minor eget probatione; sic autem probatur. Illa duo extrema contradictionē opposuntur, quorum unum est affirmatio, alterum negatio eiusdem secundum idem: distinctione realis & distinctione rationis sic se habent, ut una sit affirmatio, altera negatio eiusdem secundum idem, quod probo. Distinctio realis est pluralitas rerum, quæ prior est omni operatione intellectus, à qua non causatur; distinctione rationis est pluralitas, quæ non est prior operatione intellectus, per quam solam causatur: sed esse prius, & non esse prius operatione intellectus; causari per eam, & non causari, sunt affirmatio & negatio eiusdem secundum idem: ergo distinctione realis & distinctione rationis sunt affirmatio & negatio eiusdem secundum idem. Maior nota est, nam distinctione realis illa dicitur, quæ est in re, seu à parte rei; nemo enim vocat à parte rei, nisi quod est in re: sed esse in re significat esse prius operatione intellectus, & esse ab illa independens: ergo distinctione realis illa est, quæ praeedit operationem intellectus, & ab ea non pender.

Eusio Scotista- rum. Ludunt autem aduersarii dum aiunt distinctionem istam ex natura rei esse distinctionem conceputibilitatum, non autem entitatum; sic enim insto: istæ conceputibilitates diuersæ à parte rei, vel sunt purum nihil, vel sunt entia realia: non sunt purum nihil: ergo sunt entia realia. Sed distinctione entium realium à parte rei est distinctione realis: ergo distinctione ista ex natura rei est distinctione realis inter veras entitatis. Deinde tunc est sola distinctione rationis, quando est distinctione duorum prout diverso conceptu concepi possunt: sed distinctione conceputibilitatum est distinctione duorum prout diverso conceptu concepi possunt: ergo ista distinctione conceputibilitatum est solùm distinctione rationis ratiocinata cum fundamento in re.

Secunda probatio. Secundò illa omnia, quæ dicuntur ab aduersariis distingui formaliter ex natura rei, sola ratione distinguuntur: ergo distinctione illa iustitia solùm est, nec est aliud quam distinctione rationis. Antecedens sèpè alibi probatum est; dicunt enim Scoto

A istæ v. g. Dei attributa distingui formaliter ex natura rei; ostensum autem est tract. 1. de Dio, solam inter Dei attributa, tum absoluta, tum relativa, & essentiam reperiri distinctionem rationis, aliam omnem distinctionem esse incompossibilem, cum summa unitate, simplicitate, infinitate. Dicunt etiam aduersarij, distinctiones substantiales eiusdem individui creati distingui formaliter à parte rei, quod reiectum est 2. disp. dum egi de gradibus metaphysicis. Nullibi ergo reperitur distinctione formalis diuersa vel à distinctione rationis, vel certè à distinctione verè reali.

Ad primam respondeo, nullam esse distinctionem medianam inter eam quæ realis est, & eam propositam quæ solius est rationis. Ad probationem, nego Dei attributa, & diuersas distinctiones eiusdem individui habere diuersas essentias, nullo cogitante intellectu; nam illorum omnium essentiae non sunt diuersæ, nisi prout subsunt conceptibus nostris inadæquatæ, cùm tamen à parte rei vnam habent simplicem essentiam. Tota ergo difficultas est in illa propositione: Illa nullo cogitante intellectu diuersas habent essentias, quæ diuersas habent definitiones explicantes ea prout sunt à parte rei. Debet autem sic distingui; quæ definitiones habent diuersas explicantes ea adæquatæ, prout sunt à parte rei, concedo; explicantes ea inadæquatæ tantum prout sunt à parte rei, nego. Iustitia Dei v. g. si definiatur adæquatæ prout est à parte rei, includat misericordiam, aliaque Dei attributa, imò & totam Deitatem: quando definitur præcise v. i. iustitia est, explicatur solùm inadæquatæ, idque sola efficit operatio intellectus concipientis illas perfections inadæquatæ, id est præcise ut respondent diuersis perfectionibus creatis: illa ergo est duxata distinctione rationis.

Ad secundam sèpè negata est illa maior: implicat ut denominations contradictione affirmatur & negatur de rebus prout sunt à parte rei, sine distinctione à parte rei; si enim affirmatur & negatur secundum eandem formalitatem, vera est propositio; si affirmatur & negatur secundum diuersas formalitates, est falsa: nam ex eo quod aliquid sit virtualiter multiplex, de illo potest aliquid affirmari & negari; quod autem diuersas habet formalitates, virtualiter multiplex est: denominations ergo illæ non sunt reuera contradictione, cùm non sint secundum idem formaliter.

Sed inquires: Formalitates illæ sunt à parte rei: ergo illa distinctione est à parte rei.

Respondeo, illas formalitates esse à parte rei, sed non esse plures aut distinctas à parte rei.

Ad tertiam respondeo, ut dixi, explicando vniuersalitatem, distingundo maiorem; implicat ut in intellectus verè cognoscat aliqua ut plura, quæ in se ipsis non sunt plura, si cognoscat illa solùm inadæquatæ, concipienti vnum alio non concepto, nego maiorem; si affirmet illa esse in seipsis plura, concedo maiorem. Quando intellectus cognoscit Dei attributa ut plura, non affirmat illa esse plura, sed tantum concipit illa inadæquatæ concipienti vnum non concepto alio. De connatiis & relatiis fuisus dicam disp. 4. nunc tamen dico connotationem non posse rei alicui de novo aduenire, nisi adueniat aliquid nouum reale, quod distinguatur à subiecto connotante; atque adeò connatatio secundum id quod dicit in obliquo, semper distinguatur à subiecto connotante, sed hæc alias.

S. III.

De distinctione rationis, tum ratiocinat. e, tum ratiocinantis.

Sequetur ut de hac vtraque distinctione disputarerem, quæ non est in rebus, sed per solam causator operationem in intellectu; cuius tanta vis est ut ea separet cogitando, quæ ne diuinitus quidem existere possunt separata; dividat ea, quæ sunt realiter indiuisibilia; & partes inueniat, vbi non est nisi summa unitas. Verum quia distinguunt per rationem unum ab alio, non est aliud quæm cogitari per intellectum altero non cogitato, seu præscindi per cognitionem ab eo cum quo est idem; nihil video necesse dicere de distinctione rationis præter ea quæ dixi initio questionis primæ de præcisionibus obiectu, quæ non sunt aliud quæm distinctione rationis, ut eo loco plenè dixi. Præscindi enim obiectu non est aliud quæm distinguunt ratione.

QVÆSTIO V.

De veritate & bonitate, prout sunt proprietates entis in communi.

Quam longa fuit & multiplex controværsia de unitate transcendentali, quæ proprietas est prima entis, tam breuis esse potest consideratio aliarum durarum, veritatis nimis, & bonitatis, quia in Logica exposita est natura fere tota veritatis; de bonitate in Ethica fusè dixi, vnde nunc de vtraque paucissima dicere satis erit.

SECTIO I.

De veritate transcendentali, prout est reciproca passio entis.

Veritatem distinguem in Logica in transcendalem, quæ appellatur veritas in sensu, conuenientque omni enti; & formalem, quæ appellatur veritas in repræsentando, estque propria solius cognitionis, quæ conformatur obiecto, dum repræsentat illud sicuti est. Primæ illius veritatis propria hic quætitur ratio, & germanus conceptus, prout conuenit omni enti, & est aliud distinctum à veritate formalis.

Existimat nimis Vasquez 1. part. disp. 77. c. 4. veritatem solius cognitionis propriam esse; res enim non esse veras nisi extrinseca, per denominationem ab intellectu, in quo cauunt veram sui cognitionem. Alij cum Aureolo & Alensi, volunt nihil veritatem esse aliud quæm negationem extranei, aut apparentis: autum v. g. illud dici verum, quod admixtum non habet æs, vel argumentum. Lessius docet veritatem non esse aliud quæm conformitatem cum sua regula, seu cum exemplari divino, quæ cognitionis est Dei practica de te prout facienda. Sitaret veritatem definit conformitatem cum vero conceptu intellectus. Communior sententia docet veritatem esse ipsam rei alicuius cognoscibiliterem.

Multiplex sententia Docto rum.

Triplex dubitandi ratio.

A sed solam denominationem extrinsecam à cognitione; nam esse cognoscibile non est aliud, quæm possit cognosci: sed veritas, quæ reciproca est passio entis, non potest esse solum denominationem extrinsecam, quia proprietates entis sunt aliquid extrinsecum enti, illique soli conuenire possunt; denomination autem extrinsecas, quæ petuit à sola cognitione, conuenit etiam entibus fictis; nam illa denominantur etiam cognita: ergo veritas transcendentalis non est sola rei cognoscibilitas.

Secundū si rei cognoscibilitas est veritas transcendentalis, datur & circulus inter cognitionem & obiectum; cognitionis enim est vera, quia tendit in obiectum; & obiectum est verum, quia terminat cognitionem; imo res erit vera, quia potest cognosci; & potest cognosci, quia est vera.

Tertiū illud quod est specificatum cognitionis non est aliud dependens à cognitione, sed est illa prius: veritas transcendentalis est id quod specificat cognitionem, & est illa prior: ergo veritas non est aliud posterius cognitione, sed cognoscibilitas est aliud posterius cognitione, & ab ea dependens.

Dico primū veritatem transcendalem non esse aliud omnino extrinsecum enti, sed esse intrinsecam rei cognoscibilitatem, seu ipsam rem prout per seipsum ingenerare potest sui conceptum, & illum fundare.

C Ratio primæ partis est, quia mera denominatio non est extrinseca non potest esse reciproca passio entis, cuiusmodi est veritas. Imo cuilibet enti rationis, & non enti conuenit etiam denominatione huiusmodi extrinseca, quæ petuit à cognitione; chimara enim denominatur à cognitione: sed neque illa ratio est cur cognitione dicatur vera intrinsecè, reliqua verò entia extrinsecè solū vera sint; nam veritas quidem formalis solius cognitionis est propria; veritas autem transcendentalis, ad omnia entia extenditur. Denique communis loquendi vius rebus quibuslibet veritatem attribuit; nam dicitur v. g. hunc esse verum hominem, hoc esse verum aurum.

Secunda pars explicat proprium conceptum veri transcendentalis; probari autem potest, quia dupliciter explicari potest rei alicuius cognoscibilitas primū fundamentaliter, & quasi actiū, ac motu: secundū formaliter, & quasi passiū. Dicitur ens cognoscibile fundamentaliter, quatenus per seipsum potest causare in intellectu sui cognitionem, id est mouere intellectum ad sui cognitionem; cognitionis enim fundatur in obiecto, & ab eo causatur, quia obiectum mouet intellectum ad sui cognitionem; & hoc, ut vides, prius est ipsa cognitione, cum eam causet. Dicitur ens cognoscibile formaliter, & quasi passiū, quatenus potest esse terminus cognitionis, & hoc supponit cognitionem, & ab illa pender: vnde argumentor. Ut aliquid sit proprietas entis, requiritur ut conueniat omni enti reali, & non conueniat illi quod non est reale: sed esse cognoscibile fundamentaliter, & quasi actiū, conuenit omni, & soli enti reali; nullum enim est ens real, quod per seipsum non possit causare in intellectu sui cognitionem; & nullum est ens rationis, quod possit illam causare per seipsum qui semper cognoscitur ad modum entis: ergo cognoscibilitas illa entis est proprietas eius reciproca, quæ appellatur veritas. Deinde illa cognoscibilitas entis est prior cognitione, quia muis in ordine ad illam cognoscatur & explicetur; est enim ens prout causat & fundat cognitionem.

Denique probari potest, quia veritas nullo alio modo

¹ Sententia Aureoli.

Kk 4

modo explicari potest: primò enim dici non potest quod veritas si negatio alieni, aut apparentis, vt volebat Aureolus; quia negatio alieni reuocari potius debet ad vnitatem, quam ad veritatem; nam aurum non esse mixtum aurichalco, & aurum non esse aurum simul, & aurichalcum, vel certè non esse compositum ex vitroque. Adde quod veritas solet ab omnibus concipi per modum alicuius positivi, non autem vt pura negatio. Vnde reiiciendi etiam iij sunt, qui definitur verum illud, quod non est tantum apparentis; nulla enim res explicari rectè potest per negationem negationis sui ipsius; sed cùm dicatur illud verum esse, quod non est tantum apparentis, verum explicatur per negationem negationis sui ipsius; nam v. g. esse aurum apparentis, est non esse aurum: ergo non esse aurum apparentis, est habere essentiam auri; sed hoc est esse ens quod dicatur aurum, non autem esse verum, quæ proprietas est enti superaddita. Fateor tamen apud vulgus sic explicari solere veritatem, vt illud dicatur verum, quod non est apparentis tantum; si enim ab homine imperito queretas, quare Petrus sit verus homo; dicet, quia non est homo piætus: non respondebit autem, quia est cognoscibilis. Indò ipse Augustinus ita videtur vñrpassé lib. de vera religione, c. 35. *Vera in tantum vera sunt, in quantum sunt.*

Sententia Lessij.

Sententia Suaris.

Falsitas quid sit.

Solutio trium diff.

A sam terminat; sed obiectum non est verum, quia terminatur, sed quia causat cognitionem; vbi nullus est circulus. Vnde absolute negari debet, rem esse veram, quia potest cognosci.

Ad tertiam satis dictum videtur, quod veritas prior est cognitione, quam etiam specificat; quia loquimur de cognoscibilitate fundamentali, & actua, non de formalis & passiva. Si vero nullus esset possibilis intellectus, tunc ens non esset verum, neque haberet hanc passionem recipiocam.

SECTIO II.

De bonitate transcendentali.

B

DE illa nimirum bonitate, quæ necessariò reperitur in ente quolibet reali; nam de alia bonitate, quæ in solis reperitur liberis actibus voluntatis, & appellari solet moralis, quia non spectat nisi ad solos mores, estque conformitas actionum cum natura rationali; dixi tunc in Theologia, cum in Ethica. De priori ergo bonitate facilis solutio est, quid illa, & quotuplex sit; quænam malitia ei sit opposita.

Ratio enim dubitandi primò est, quia prius est aliquid esse bonum, quam esse amabile; quareni enim cur aliquid sit amabile, respondetur, quia est bonum.

Secundò quædam sunt entia, quæ non sunt vel modo amabilia, vt odium Dei, & illa omnia, quæ dicuntur esse intrinsecè mala: ergo bonitas quæ communis est proprietas entis, non est rei amabilitas.

Tertiò ens diuiditur in bonum & malum: ergo bonitas non est communis omni enti; aut etiam conuenit enti factio, cùm possit aliquis amare non ens.

Dico primò, bonitatem transcendentalem esse ipsam rei amabilitatem, & appetibilitatem fundamentalem.

Ratio est, quia sicut veritas non est aliud, vt dixi, quam fundamentalis cognoscibilitas, quæ non est extrinseca denominatio, sed eius fundamentum:

D sic bonitas connotat appetitum, in quo amorem sui potest ingenerare; quod non est denominari ab amore, sed causare ac fundare posse huiusmodi amorem. Ideo bonum definitur à Philosopho, id quod omnia appetunt. Deinde nullo alio modo explicari potest bonitas ista transcendentalis, quam non bene definitur aliqui cum. *Value, Profillinem ipsam & integratatem rei, cui nihil defit;* quia illa integritas nihil planè superaddit generali conceptui entis, cum esse integrum sit formaliter esse; bonitas autem si est proprietatis entis, superaddit aliiquid generali conceptui entis. Neque ab aliis rectè dicuntur bonitatem esse conuenientiam; nam illa non aliud est quam bonitas respectus; bonitas autem proprietatis est communis bonitati, tum absolute, tum respectu: de quibus

Dico secundò, bonitatem diuidi multipliciter: primò in absolutam & respectuam: secundò in bonitatem per essentiam, & bonitatem participationem: tertio in bonitatem naturalem, & moralem: quartò in bonum honestum, delectabile & vnde.

Ratio est, quia res aliqua potest esse amabilis vel propter suam perfectionem, sine ordine ad subiectum, & dicuntur habere bonitatem absolutam, seu bonitatem simpliciter, quæ nimirum res in se bona est; vel quia est alteri conuenientia, quam subiecto, diciturque habere bonitatem respectuam, quæ res alteri bona est, vt frigus aquæ bonum

Ad primam respondeo veritatem esse cognoscibilitatem fundamentalem, quæ non est solum denominatio extrinseca à cognitione à qua dependeat; sed est ipsa entitas obiecti prout potest causare cognitionem. Cognoscibilitas formalis, & quasi passiva, posterior est veritate, quia est ipsum ens, quantum potest terminare cognitionem.

Ad secundam respondeo, nullum dari circulum inter cognitionem & obiectum; nam cognitione est vera ex eo quod conformis sit obiecto, quod ip-

bonum est , igni verò malum : ergo bonitas rectè A
diuiditur in absolutam , & respectivam . Secundò
res esse potest bona in omni genere entis illimitatè ,
independenter , necessariò : illa vocatur bonitas per
essentiam , solius propria primi entis , & verus
eius character ; omnia eius continens nomina ,
omnia attributa ; est enim ipsum bonum sine limi-
tatione , quia infinitum est tum intensiù , tum ex-
tensiù : sine compositione , quia est summè sim-
plex , & indiuisibili , totum essentia & pelagus
essentia : sine dependencia , quia totum est à se id
quod est , fons fluminis sui : sine contingencia ,
quia necessariò est : sine potentialitate , quia to-
tum est actu , & torum actus . Res etiam esse potest
bona participata , limitatè , dependenter ab alio
ente ; hoc est bonum , quod dixi participatum ,
gutta illius oceanii , radius huius solis , umbra il-
lius luminis . Torum videlicet bonum creatum à
Deo manans , ad Deum rediens , dum amatorio
circulo à bono in bonum perpetuo circumagitur
illud summè bonum , & summè pulchrum . Tertiò
potest aliquid esse bonum vel natura , vel natura
est , idest prout naturaliter operatur , ut calor bo-
num est igni , diciturque bonum naturale ; vel na-
tura vel liberè operanti , & cum discursu , & dicitur
bonum morale . Denique aliquid est bonum
respectivum , quia decet naturam rationalem ; di-
citurque honestum , vel quia voluntatem afferit , &
est delectabile ; vel quia conductit ad aliquem fi-
nem , & vocatur vtile . Bonitas ergo prout præscin-
dit ab ipsis omnibus , & est amabilitas fundamen-
talis , illi illa bonitas , quæ conuenit omni enti ,
& est eius proprietas .

Multiplex malitia. Dico tertio, malitiam bonitati transcendentali oppositam esse imperfectionem rei, ratione cuius illa odio haberi potest: totidem autem modis illam posse diuidi, quot modis diuiditur bonitas. Primo enim malitia absoluta est pura priuatio entitatis, quæ soli conuenienter potest non enim: malitia respectiva est disconuenientia cum alio: calor v. g. malus est aquæ, qui est bonus igni. Duplex est hæc malitia; positiva & priuativa. Positiva est, quæ per suam entitatem positivam male afficit aliam, vt calor per se aquam male afficit. Priuativa est negatio alicuius perfectionis debitæ, vt defectus frigoris in aqua. Rursus malum respectuum aliud est naturale, quod est disconuenientis naturæ vt naturæ est; aliud morale, quod est disconuenientis naturæ vt rationalis est. Quomodo autem nulla sit natura mala, & quænam sit origo mali, multipliciter disputarunt Sancti Patres contra Marcionem, & Manichæos, qui multas ponebant naturas malas, quarum author non esset Deus ex sua natura bonus, sed alter quidam Deus ex se malus, & principium omnis mali; quorum insanis multis rationibus evidenter conuinci potest, præsentim cum implicere, aliquid esse simul ens, & esse malum; neque malum reverè sit, nisi quando voluntas ex se bona, liberè agens efficit seipsum malam. E

Solutio. Ad primam respondeo distinguendo antecedens,
trium du- eo modo quo dixi de veritate: prius est aliquid esse
bitationis. bonum, quam esse amabile formaliter, concedo;
quam esse amabile fundamentaliter, nego: nam
esse amabile fundamentaliter, id est esse fundamen-
tum propter quod aliquid amari possit, & esse
bonum.

Ad secundam respondeo non esse ullam ens,
quod non sit bonum & amabile, sub ea ratione,
quà ens est: v.g. odium Dei præcisè ut est ens, est

aliquid amabile, quamvis quatenus est tale, sit
moraliter malum intrinsecè, ut in morali explica-
tum est.

Ad tertiam respondeo, quodlibet ens reale bonum necessariò esse bonitate transcendentali; ens autem, prout diuiditur in bonum & malum, est ens prout commune enti ficto & reali. Cum dicatur posse ab aliquo amari non ens, facile concedi potest; quia bonitas, que conuenit omni enti, dicit in recto ipsum ens, prout, &c. Enti igitur ficto bonitas transcendentalis non conuenit.

DISPVTATIO IV.

De variis entis diuisionibus.

POST generalem conceptum entis, & proprietates eius reciprocas, sequitur ut dicam de diuisiōnibus eius in plura inferiora; nihil enim est reale, ad quod non descendat; nihil quo suō quasi attractu non consignet, ut fiat reale, ac destinat esse nihil. Infinita igitur esset ista consideratio diuisiōnū entis, complectētur omnes scientias, nisi solis illis diuisiōnibus esset contentus, quæ ita sunt vniuersales, ut singula toram latitudinem entis exhaustant. Primo igitur inquiero, quanam sint generalissimæ diuisiōnes entis: secundō cuiusmodi sit diuisio entis in substantiam & accidens: tertidū eiusmodi sit diuisio entis in decem categorias. Relique vel difficultate catent, vel explicatae manebunt duabus illis recte intellectis.

QVÆSTIO I.

*De communissimis entis diuisionibus
generatim.*

CVM nihil omnino sit, quod non sit ens, praeter putum nihil; tam latè patent diuisiones entis, quoniam diffusa est omnis realitas: satis autem erit dicere in genere primò, quænam illæ sint, secundò quænam ex illis sit omnium prima.

SECTIO I.

Quenam sint generalissimæ divisiones entis.

Certum est primò, generalissimas diuisiones en-
tris istas esse posse: primò in ens in creatum, &
creatum: secundò in corporeum & spirituale, vi-
uens & non viuens, intellectuum & non intel-
lectuum, absolutum & respectuum: tertio in sub-
stantiam & accidens, ac denum in decem prædi-
camenta; quia præter istam ultimam nulla est ex
illis quia non adæquatè distribuunt totum ipsum
ens, v. g. diuisio in Deum & creaturas, non di-
uidit solam substantiam, sed substantiam & acci-
dens: idem dico de spiritu & corporo, viuente
& non viuente. Illæ singulæ diuisiones entis sunt
omnino adæquatæ: de diuisione in decem prædi-
camenta diuersa ratio est, quia ut dicam, Deus in
nullo est prædicamento.

Certum